

גליון

מעוללפת ספירים

במשנתו של הבעש"ט הקדוש

פרשת וישב

חנוכה

גליון צ"א

גיליון מוגדל לכבוד חנוכה

ובו שני מאמרים: מאמר "אור הגנוז", ומאמר ה"מלאכים" (ח"ב)

אליעזר צבי סאפרין

בכ"ק אאמו"ר מוהר"ש מקאמאורא זצלה"ה
רמת בית שמש

בס"ד ראש חודש כסלו תשפ"א כאן בית שמש.

אל מעלת כבוד האבך כפשוטו ומדרשו מגזע אראלים ותרשישים הרהגה"ח כש"ח חיים פנחס הורוביץ שליט"א.
שלמכון ישגא.

על דבר אשר נשאלתי מעם כ"ח לחוות דעתי על הגליון הנכבד "מעולפת ספידים", כבוד גדול הוא לי אשר נקראתי אני הקי' לגלות דעתי בזה, ואכן אין לך גדול מן העובדה המשמחת שגם אני נמנה בין הקוראים הקבועים של גליון זה. וכן שמיא זיכו אותי להתענג בתוכנו.

לרוב אני עומד ומשתומם מתוכן הדברים, אשר המחבר והמלקט שליט"א זוכה ללקוט ספידים והלומים ממקומות אשר עין אדם טהם איננה מבחינה בהם, ומדלי הספא ומשכח כרגניתא בכל אתר ואחר, ולא עוד אלא שיד' ה' היהה ועדיין פרושה עליו ללמדו הכמה ובינה לארנו הכל למסכת אחת של דעת א-להים אשר כל הטועם אומר לי לי.

לרוב, תוכן הדברים אינם שגורים בפי הכריזות. מחמת אשר לרוב עומקם אין סתם בני אדם - ואפי' מבקשי ה- מתעסקים בהם, וכל זה מחמת עומק המושג וקוצר המשיג.

והנה בא לו אחד אשר השביל למצוא וללקט לתכונתו ולבאר באר היטב מושגי קבלה וחסידות עמוקים מני עמוק ולפרשם בשמלה לעיני כל אשר ישכרו ונפשם תאבה להבין ולהשכיל בחכמה זו היא חכמת הקבלה, בחכמה זו היא תורת החסידות שפורשה בחידושי מרן אור שבעת הימים רבי ישראל בעש"ט ותלמידיו, וחידוש גדול הוא אשר בוטגינו וכדורנו אנו עקבתא דמשיחא דור שפל ונאלה, אשר קם לו אחד רך בשנים ואויר בחכמה אשר נפשו אוהה לזכות את עם ישראל בנסתרות וברבידים העמוקים של חכמת תורתה. ועוד מגוון רב ועצום של ענינים ומושגים כפרפראות להודרה.

דאחרי אשר הבריות קוראות את תוכן דבריו הרי דברים אשר היו סתומים ונעלמים מהם בתכלית לפתע הופכים לברורים ומאירים בספידים. והדברים מבוררים בשפה קלה ברורה ונעימה, אשר כל אחד מסוגל להבין.

וידוע הוא ביותר מאמר הוה"ק (נשא קכ"ד ע"ב) בגין דעתירין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הוהרה יפקן ביה מן גלותא. עי"ש. וכמו"כ ידועה היא האגרת הקדושה של מרן הבעש"ט (הודפסה סוף ספר בן פורת יוסף לטרון בעל התולדות יעקב יוסף זי"ע) וז"ל: ושאלתי את פי משיח אימתו אתי מר והשיב לי בזאת תדע בעת שיתפרסם לימודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעיינותך חוצה מה שלימדתי אותך והשגת, ויוכלו גם המה לעשות יחודים ועליות כמון ואז יכלו כל זקליפות ויהיה עת רצון וישועה. עכ"ל, והרי בגליונות הללו הדברים מפורשים ומחותרים אשר כמעט כל צורב יוכל להשיג ולהבין בקל. ומומלץ להם מאוד להגות בהם.

וע"כ כראו ונחזיק טובה למארי דשמעתתא ח"ה רבי חיים פנחס הג"ל אשר מנחה אותנו במתנת חנם אשר אין לה ערוך. ולא נוחר לי אלא לברכו ולאחל לו שיכנה להמשיך עוד לאורך ימים ושנים בדרך מפוראה זו אשר החל בה, ולהלקם ביעקב ולהפיצם בישראל, ועי"ז העם יחכם וישכיל ויבין, וגאולת נפשנו תתקדם בצעדי ענק עדי נחזה כמו עינינו בביאת גוא"צ ובבנין בית הבחירה בעגלא דרין אבי"ר.

אליעזר צבי סאפרין
בית שמש
בית שמש

גמליאל הכהן רבינוביץ (ראפפורט)

ר"מ בישיבת המקובלים "שער השמים"
נכד הש"ך והרמ"א זיע"א
מח"ס "טיב התשובה" "טיב הכוונות"
"טיב התהילות" "טיב התורה" "טיב התפילה"
"טיב ההגדה" "טיב העבודה"
רח' הרב משה הגיז 2 טל 5385344-02
בעיה"ק ירושלים תוב"א

בס"ד יום ב' י"ד כסלו תשפ"א פעה"ק

הנה הולךך המופלא ומופלג בקי דייק וגריס טובא ממשפחת השלה"ק הרב חיים פנחס
הורוביץ שליט"א מתעסק בקדשים ועוסק בהפצת והסברת תורת הבעש"ט והחסידות הביא
לפני כמה קונטרסים בשם "מעולפת ספירים" והקב"ה חננו בעט מבורכת ובהסברה טובה
וקושר נימא אל נימא וחורז מספר אל ספר בתלמידי הבעש"ט והיו לאחדים בבנין נאה
ומפואר
וביקש את ברכתך כהן אשר על כן אברכו שיפצו מעיונותיו חוצה וישוטטו רבים ותרבה
הדעת בהבנת תורת החסידות ע"פ יסודות הקדמונים וכידוע שהיא מקרבת את הגאולה
הנכספת במהרה אמן
הכו"ח בברכת כהן

אמין הקדוש

בס"ד יום ב' י"ד כסלו תשפ"א פעה"ק
הנה האברך המופלא ומופלג בקי דייק וגריס טובא ממשפחת השלה"ק הרב חיים פנחס
הורוביץ שליט"א מתעסק בקדשים ועוסק בהפצת והסברת תורת הבעש"ט והחסידות הביא
לפני כמה קונטרסים בשם "מעולפת ספירים" והקב"ה חננו בעט מבורכת ובהסברה טובה
וקושר נימא אל נימא וחורז מספר אל ספר בתלמידי הבעש"ט והיו לאחדים בבנין נאה
ומפואר
וביקש את ברכתך כהן אשר על כן אברכו שיפצו מעיונותיו חוצה וישוטטו רבים ותרבה
הדעת בהבנת תורת החסידות ע"פ יסודות הקדמונים וכידוע שהיא מקרבת את הגאולה
הנכספת במהרה אמן
הכו"ח בברכת כהן

הרב שמאי קהת הכהן גראס
מו"צ דקהל מחזיקי הדת דחסידי בעלזא בא"י
רח' דברי חיים 7 קרית בעלזא ירושלים עיה"ק ירושלים תובב"א

בס"ד ז' כסלו תשפ"א יע"א ירושלים עיה"ק תובב"א
לאסהודי גברא ה"ה הרה"ג בקי נפלא יר"ש מתמיד גדול ה"ה כמה"ר ר' חיים פנחס
הורביץ שליט"א אשר מוציא לאור כל שבוע קונטרס יקר הנקרא מעולפת ספרים
במשנתו של הבעש"ט הקדוש זצ"ל
הקונטרס הוא מלא רעיונות נשגבים מיוסד ע"פ משנת הבעש"ט הק' ותלמידיו הקדושים
ומביא מ"כ סעד להני רעיונות מספרי קדמונים מראשונים ואחרונים בבקיות נפלא
ואני ממש מתפעל מההיקף העצום שיש בכל קונטרס ואפשר לסמוך על רעיונותיו כי
כולו יסודותיו בהררי קודש ומכיר אני הבעל מחבר שליט"א כי עוסק בתוה"ק שעות ע"ג
שעות וכחשיכה כאורה
בעה"ח לכ' המחבר שליט"א

בס"ד ז' כסלו תשפ"א יע"א ירושלים עיה"ק תובב"א
לאסהודי גברא ה"ה הרה"ג בקי נפלא יר"ש מתמיד גדול ה"ה כמה"ר ר' חיים פנחס
הורביץ שליט"א אשר מוציא לאור כל שבוע קונטרס יקר הנקרא מעולפת ספרים
במשנתו של הבעש"ט הקדוש זצ"ל
הקונטרס הוא מלא רעיונות נשגבים מיוסד ע"פ משנת הבעש"ט הק' ותלמידיו הקדושים
ומביא מ"כ סעד להני רעיונות מספרי קדמונים מראשונים ואחרונים בבקיות נפלא
ואני ממש מתפעל מההיקף העצום שיש בכל קונטרס ואפשר לסמוך על רעיונותיו כי
כולו יסודותיו בהררי קודש ומכיר אני הבעל מחבר שליט"א כי עוסק בתוה"ק שעות ע"ג
שעות וכחשיכה כאורה
בעה"ח לכ' המחבר שליט"א

דברי ברכה

מאת המשפיע הגה"ח ר' יחיאל יהושע שיינפלד שליט"א
ממשפיעי "אש החסידות" ובעמח"ס "אש המועדים" ו"אש העבודה"

ב"ה

זכה דורינו להופעת אור הבעש"ט הק' באופן שלא זכו הדורות הקודמים לנו, ואור החסידות חוזר וניעור והולך ומתגדל, נשתכחה מעט וחזרה ונתייסדה הרבה, הספחים הכו שורש ועשו פארות, ואור הדעת ממלא את הלבבות לעבדו ית' בפנימיות, כאשר גילה משיח צדקינו להבעש"ט הק' בהיכלו העליון כי יתגלה 'בעת שיתפרסם לימודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעיינותיך חוצה מה שלמדתי אותך והשגת, ויכלו גם המה לעשות יחודים ועליות כמוך ואז יכלו כל הקליפות ויהיה עת רצון וישועה.

ובדור אחרון, בתוך מחשכי הארץ ובעקבתא דמשיחא, אנו מתפלאים לראות כיצד מלאה הארץ דעה את ה', חסידים ואנשי מעשה מאסה נפשם בחיצוניות וצמאונם לאור הפנימי גובר והולך, ומה שנעשה פעם על ידי יחידיים במסתרים מתפשט והולך למאות ולאלפים בלימוד תורת החסידות באופן מוגבר ובדרגות של דביקות אלוקית אשר לא שערם אבותינו, וכמעט אנו קרובים לדברי משיח צדיקנו - 'יעשו יחודים ועליות כמוך', וכל זאת בכוחם ובהוראתם הנלהבת של צדיקי הדור הפוקדים על צאן מרעיתם להגביר פעלים באורו של הבעש"ט הק'.

ואחד ממזכי הרבים, אשר עליו יראה משיח צדקינו באצבעו לאמר הנה זהו אחד מאותם אשר קירבו את גאולת ופדות השכינה, הוא ידי הנכבד שמו מפארים, החכם השלם, מלא מדע אוצר תבונה, מוה"ר חיים פנחס הורוביץ שליט"א, אשר מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה, להאיר מדי שבת בשבתו את עיני העדה באור יקרות, עמוק עמוק מי ימצאנו, וברוב כשרון ותבונה נוטל סוגיא בתורת העבודה וצולל למים עמוקים בבקיאות עצומה מכל ספרי החסידות וכתבי הסוד והמחשבה, ומביאם לפונדק אחד מתוך ליבון הדברים לעומקם ולרוחבם, בסדר מסודר להפליא, ובכח החידוש כאשר ידעתי אותו גם בלימוד הנגלה כפטיש החזק המפרק הרים ומשבר סלעים, הוא מבהיר ומבאר הסוגיא כמין חומר, ומגלה פנים חדשות בתורת הבעש"ט הק', ורבים וגדולים כבר העידו על קורת רוחם מחיבוריו הנפלאים, ומי אני השפל לבוא אחר מו"ר מקאמארנא שליט"א שהוא מגדולי מנחילי תורת הבעש"ט הק' בדורינו, וכן שאר צדיקים ופוסקים אשר אסהידו עליהו גדולות ונצורות.

זכאה חולקיהו, אשרי חלקו וחבלו, על מפעלותיו להאיר את הדור בתורת הבעש"ט הק', ומובטחני כי ימשיך להרבות פעלים להפיץ מעיינות הדעת האלוקית ולקרב בכך את ביאת גואל צדק במהרה בימינו, אכי"ר.

מאמר "אור הגנוז"

אורות ניצוצות כלים - עולמות נשמות אלוקות

הנה אורות ניצוצות וכלים אלו מתפרשים בספרי החסידות¹ לשלושת חלקי האדם שהוא עולם קטן כידוע, שהם הנפש, הרוח והנשמה², והיינו כי הנשמה היא המחשבה היא כנגד האלוקות [אורות], הרוח שהוא המידות וההרגשות הוא כנגד הנשמות [ניצוצות], ואילו הנפש שהיא הגוף ופעולותיו הוא כנגד העולמות [כלים].

שבירת הכלים

על מנת לבאר ענין זה יש לבאר קודם את העניין המרכזי המופיע בתורת האריז"ל בשונה מקודמיו, ומורחב במשנת החסידות³, שהוא המושג: "שבירת הכלים" [המכונה גם "מיתת המלכים"]. "שבירת הכלים" מתאר את שבירת הכלים חסרי יכולת הכלת האור האין-סוף שמצבם מכונה בשל כך "עולם התוהו", והופעתם מחדש באופן מתוקן במצב המוגדר כ"עולם התיקון", בבחינת "בונה עולמות ומחריבן"⁴.

העולם הזה מחולק הוא לשלושה חלקים, הנקראים בלשון האריז"ל "אורות ניצוצות כלים"⁵, והוקצה להם פרק שלם בספר עץ חיים לרבי חיים ויטאל הנקרא "שער אני",⁶ ובלשון הבעש"ט זיע"א הם נקראים "עולמות נשמות אלוקות" ביחס למציאותם, ו"הכנעה הבדלה המתקה" ביחס לעולמות בהם להעלותם, ואין כאן המקום להרחיב בזה⁷.

דהנה איתא בכתבי האריז"ל כי כאשר ברא השי"ת את העולמות ברא אותם בסדר של השתלשלות מלמעלה למטה, ומבואר שם כי באותה שעה שעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולמות, צמצם השי"ת את עצמו כביכול אל צדדי חלל המציאות, ולתוך החלל שנוצר - המוקף באור אין סוף מכל צדדיו במידה שווה - האציל השי"ת והמשיך "קו אחד ישר דק כעין צינור"⁸, כשמתקן קו זה הסתעפו שלושה החלקים המדוברים: האורות הניצוצות והכלים⁹.

¹ גם בל"ר יש בהם ג' בחינות אלו אורות נוצצין כלים. אורות הם נפש למוח, נוצצין נפש לאיברי הראש אשר יש בשר גיד עצם, וכלים הראש בעצמו.

² ו"ה" במאמר לפי יתרו נבאר באריות את ענין שבירת הכלים כפי שהוא במבואר בספרי החסידות בנוגע לנפש האדם בעבודת השי"ת.

עניינים אלו מבוארים בספרה"ק ב"ר מים חיים (פרשת בראשית פרק א) וז"ל: או ירצה לרמז בזה אותיות אמ"ת מ"ת. כי ידוע שתכלית בריאת העולם היה בכדי לתקן שבירת הכלים ומיתת מלכין קדמאין הכתובין בקרא בסוד הכתוב (בראשית כ"ג ל"א) אלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו' עד וימלך וימת והוא נרמז במאמר חז"ל (בראשית רב כ"ג ט"ז). במה שאמרנו שהיה הקב"ה בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו ואמר דין הגנין לו יכו. עד כאן. ונאריך בענין זה קצת לחלץ. על כן רמז בחתימת הבריאה אמ"ת מ"ת. לומר שהבריאה היתה בשביל החסד של אמת שרצה הקב"ה לעשות עם המ"ת, פירוש מאיני תבירין הוא מיתת המלכים הללו, ובכדי לתקנם ולהעלותם למעלה היתה תכלית כל בריאת שמיים וארץ.

אכן וכן הכתוב אח"כ כי והארץ היתה תוהו ובהו. כי ידוע מה שכתב בליקוטי תורה משם האר"י ז"ל על קודם בריאת שמיים וארץ שהיתה בחינת שבירת הכלים שהוא תוהו ובהו, ורוח אלהים מרחפת רצה לומר ר"ח ר"ח ניצוצין קדשין אשר נפלו לתוך עמקי הקליפות וצריכין להעלות ולתקנם, ועל כן בעת הבריאה רצה האל הטוב לעשות עמם חסד של אמת לתקנם ולהחיותם על כן ברא את השמיים וארץ העליונים הידועים למבניו מדע שהם אהב ואימא כדן שיתעברו זעיר ונוקבא מהם הכל כידוע.

³ כמבואר בספרה"ק אהבת שלום (ענין ושלום) בה"ל. כי ידוע (ענין ענין שמיים) מענין שבירת הכלים, שהיה הקב"ה בונה עולמות ומחריבן, ונפלו ר"ח ניצוצות בקליפה, והוא סוד הבריאה, ושכר ועונש. וסוד ז' מלכין קדמאין דמיתו. ואחר כך בא לבחינת עולם התיקון. וכשנשם אדם הראשון וחסא. חזר לקדמותו לבחינת שביח.

וכתב בספרה"ק אמרי נחם (שער ת"ל קלוסיים, א"ת סוד) וז"ל: בענין החקירה הנזכרת בעץ חיים (ב"ב ע"ג) למה בריאת עוה"ז לא היה העולם יכול להברוא קודם. הקב"ה בונה עולמות ומחריבן. ואמר, דין הגנין לו נברא העולם. לא היה העולם יכול להברוא קודם. כי האור העליון אין בו שום תפיסה, לא במחשבה ולא בהדרוה כלל, ועיקר הוא מופשט ומובדל מכל המחשבות. אך אפשר להשיג ולהבין ולהקשות שם קושיא, כי הוא דבר שאינו מושג ומתפוס בשום מחשבה. והבן הטיב. וד"ש ב"מ"ר ב' בראשית בשינוי לשון, בזמנו נברא העולם. לא היה העולם יכול להברוא קודם. הקב"ה בונה עולמות ומחריבן. ואמר, דין הגנין לו דין לא הגנין. לו כיון שהעיקר בריאת העולם היה להשיג אלהותו. נמצא העולמות שהם אינם מושגים במחשבת כלל. הם שום דבר ומחריבן. שאין זה עיקר כוונת הבריאה, והבן. ופ"א שמועתי בשמו, כי הקב"ה ברא למשל ספירת החסד, והיה מתפסד עד בחי' כי חסד הוא, כידוע. והוא נבחי ומחריבן. עד שבה עולם התיקון שהוא הנביאה, והבן. ואח"כ אמר שהוא מצוה להניחם אור בנשמות (תוס' ור"ח).

⁴ כמבואר בבית עולמים לר"א"ה חבד על אדרא רבא קלח ע"א.

⁵ כמבואר בספרה"ק זגל מנחה אמרים (פ"ד נ"ח, וכן תובא ב"ב שילח, כ"ד תובא בספר בעש"ט עירת ס"ר נ"א ואת ז') בה"ל. זהו תעשה לתבה וגו', האיר אדוני בא זקני (הפסל ע"ס ס"ב) ל"ע, תבה מרומם על מלה, שהוא נקרא תיבה, וזהו מה שאמר צוהר תעשה לתבה, ואמר הוא ד"ל שתראה להאיר תהבה היוצא מפיך וכו', תחתים שנים ושלישים תעשה, יש לומר כאן מרומם מה ששטעתי מן אא"ז י"ע כי בכל דיבור ודיבור יש עולמות נשמות ואלות, וזהו שמרמז כאן אצל תהבה, ותבה הוא פירוש דיבור וזהו תחתים היינו עולמות שהוא מדרגה התחתונה. שנייה הוא לשון משנה אותיות נשמה, והיינו נשמות, ושלישים היינו אלות, על שם הלכות (ב"ב ט"ו) ושלישים על כלו, שהוא על ידי שהוא מושג ומנהיג את הכל. וכל אלה, תעשה, היתב והדיבור שתוציא מפיך יהיה כבוהו זו ובאמונה שלימה. שיש בכל דיבור תחתים שנים ושלישים, והם עולמות נשמות ואלות וכו', והבן.

⁶ ראה בספרה"ק היכל הברכה (פ"ד פסוקים) להר"ק מקאמנארא ז"ע שכתב וז"ל: והן הן בחינות עולמות נשמות אלהותו יתברך, והן הן גוף צלם מוחין, כלים לבושין אורות, עיבור יניקה מוחין, אורות ניצוצין כלים, הכנעה הבדלה המתקה, עתיק זעיר מלכות.

⁷ ויבואר א"ה במאמר לפי' בעולותך.

⁸ הל' האריז"ל בחתימת אצורת חיים.

⁹ ואף שבלשון האריז"ל בעץ חיים נראה שהם נמצאים כולם ב"עולם התוהו" שהוא "עולם הנקודים", הרי שמותן שאר כתבו של האר"י מבואר כי הם מתחילים כבר "אור אין סוף" עצמו. לפני המצמצום.

¹⁰ ראו בספרה"ק ב"ר אברהם (פ"ד נ"ב, וכן נ"ב) וז"ל: לתרה"ק ב"ר אברהם מסלונים ז"ע בה"ל ויקרא ק"ש לשעבר זמ"ח אבריו לעבודת השי"ת ע"י התעוררות המדות ונכח"א נקראים בשם אורות ניצוצות וכלים. אור הוא בחי מחשבה ודעת התהי"ק וכמאמר"ה (בראשית א' א) וידא א' את האור כי טוב ואין אור אלא תורה. וכתוב (תולדות יוסף) ב' בורך נראה אור. ניצוצות הם המידות אשר יופצו להאברים לשעבדם לעבודת השי"ת ע"י התנוצצות המדות בהם. ואברי המעשה נקראים כלים מכובב, והורו לנו רבנו"ק סדר העבודת להחיל מצד הנשמה ולהמשיך למדות הלב עד לאבריים וכלי המעשה.

¹¹ וכתב בספרה"ק היכל הברכה (פ"ד בראשית) וז"ל: והנה נמו שיש נשמה קצוות אורות נוצצין כלים. כלים אברים חושיים. נוצצין נפש שבתוך אברים חושיים, ואורות נפש שבתוך אברים פנימיים, והנה

כאשר ברא השי"ת את העולם השפיע אור גדול להחיות ולקיים את העולמות, אך מכיוון שהיה האור גדול ועצום כל כך בתחילה לא היו יכולים הכלים והעולמות לסובלו עד שנשברו, וכדוגמת המלש המובא בספרי החסידות¹ בשם הזוה"ק לאדם השומע בשורה טובה מדי שעלול לפרוץ בכבי מחמת הקושי האביא אותו אליה².

"עולם התוהו" הוא המצב הראשוני בו נבראו עשר הספירות בתחילה³ - "בתחלה עלה במחשבה לבראתו במידת הדין"⁴, באופן פו הם היו מאירים באור רב כל כך ביחס לכלים שלהם, עד שלא היו הכלים יכולים להחזיק מעמד - "ראה שאין העולם מתקיים" - כי ב"עולם התוהו" הכול בבחינת "רצוא" בלא "שוב"⁵, בשונה מ"עולם התיקון" ששם עוביים של הכלים מתאים ושווה לגודלו של האור.

כאשר נשברו כלים אלו מחמת ריבוי האור שהאיר בהם, חלו בהם כמה שינויים, בנוגע לארבע ניצוצות וכלים⁶: ריבוי מקור (אורות דא"ר) השתלק והתעלה בחזרה לשרשו

וראה מש"כ ע"ז בספה"ק אור שלמים (פרק סט"ו וול"ק): דנהא איתא (בר"ד 1) דהש"ת היה בונה עולמות ומרחיבן ושמתני פירושה הדבר מכאדמ"ר מהר"י צלצלה דהיינו להש"ת בונה עולמות, ואתם שהם מרחיבין ואינם מפיצים בריבונן ז"ת שש"ת ברוב חסדו הגדול בונה לאותם מחויבים ג' כ, ע"כ. ועד לאלה מילין, דאיתא (נפת"ח) אל תקרי בניך אלא בוני, אל הצדיקים נקראים בניך שהם בנין העולם וראים שימה העולם בתיקון, וז"פ בונה עולמות ומרחיבן - דהיינו שהש"ת מצד חסדו הטוב שולח נשמות קדושות מעולם החרבן והם בניין העולם שימה העולם בתיקון.

¹ כמש"כ בספה"ק אמרי מנחם (שער א' תת"ט) וול"ק: בזר הקשה למה היו הדורות הראשונים שיש הרבה, ואמר כי בתחלה היו שביעות הליים שביה שלא היו יכולים לקבל את האור, משל לאדם שיש לו בשורה טובה הוא כופה כי אין לו מלי לקבל אור, כן ה' שביעות הליים כי ה' אור גדול ואלו ה' יכולי לכלול, ולכן ברא ראשיתו כתיב ויחי פלוני וימת גור בכל אחד, כי ה' שביעת הכלים, ובפי נח כתיב ויחי ויולד בנים ולא כתיב וימת כי ה' לאחור התיקון.

² וראה מש"כ בספה"ק תפארת שלמה (פרק ו' וול"ק): וזה הענין שמתחיל בכל כי האדם בעמי אמו מתחלה הוא ויולד בניו ולא כתיב וימת כי ה' לאחור התיקון.

בחי ההארה והידיעה באדם מתרבה והולכת עמו מעט מעט כפי שניו דרך דרגין דאם לא כל ארץ להיות יכול לעסוב את האור הגדול קודם, ולכן בא מלאך וסטרע על פיו הוא בחי' השביעה כמו שנתבאר. כמו כן קיימים עני מצבים, אשר בכל אחד מהם קיימת מערכת הספירות, והם עני העולמות התקיים "עולם תוהו" ועולמו "עולם התיקון", בעד ש"עולם תוהו" - ששם כל ספירה מאירה בתוקף בבחינת "אורות מרובים וכלים מועטים" - קיימים עשר ספירות אלו באופן של פירוד ופילוג, כאשר כל ספירה מקודמת וקיימת לעצמה ואינה נותנת מקום לרעותה, הרי ש"בעולם התיקון" - שורה היבטיול" והענקת מקום אף לזולת - הם באים באופן של התכללות, כך שכל ספירה כלולה מכל העולמות.

³ עיי בספה"ק זרע קודש (פרק ב' בחיטתים) שכתב וול"ק: כי ידוע שהיה השי"ת בונה עולמות ומרחיבן כי ב"ד ז"א וגם אמרו ל"ל (שם ב' ע"ב) הרי' בחמשה הברואות במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים כן, כמו כן קיימים עני מצבים, אשר בכל אחד מהם קיימת מערכת הספירות, והם עני העולמות שנתבה מאוד אור הקדושה, שלא בא דענין להשתשלשול גדול, כמו אחר, כן ומחמת גודל אור הקדושה לא היה אפשר לבנות גופל היראה והחמד מאד גאון ה' ית"ש, שהיה היראה גדולה מאוד

לאין שיעור ועוד, ואי אפשר לנבראים לסבול, והוה שאמרו שעלה במחשבה לברוא במדת הדין, ורמזו על ה"רוב גימטריא "גבורה" והימטריא "ברד" שהעולמות היוו ה' גיגול היראה הגבורה, וזוהי היה אפשר להם לסבול המצב האורמתי ולחיות בגדו מתיקון, ללא היה בטלים במציאות מגודל היראה והחמד, עד שבא להם להשתשלשול שנתשלשל האור מסיבה לסיבה, עד שהיה אפשר להם

להכלים לעולם האור שליון היה בטלים מציאות.

וראה עוד מה דאיתא בספה"ק אגרא דכלה (פרק סט"ו וול"ק): בראשית, באמצעות הראשית חכמה א' יראה, ה' דידוע מסוד שביעות הכלים שהיו בתחילה בבחינת יראה ואחר כך נחרבו כמו שאמרנו ל"ל ב"ד 1) שהיה הקב"ה בונה עולמות ומרחיבן, והוא סוד המתחשבה שעלה לברוא במדת הדין (בר"ד פרק ס"ח).

⁶ מובא בספה"ק תורה אור (פרק ע"ח וול"ק): וזהו ענין רצוא ושוב. ובהי חבתי עולם התוהו הג"ל היה בבחי' רצוא ושוב שנתלקו האורות מן הכלים כמו האה"ר ליפרד מן הפתילה הכלים כן. אבל התקון

ב"עולם האיצילות"⁷ כשהמקום החדש בו הוא נמצא נקרא "עולם התיקון", הכלים [=כלים דא"ר] נשברו ונפלו לעולמות בריאה יצירה ועשיה בבחינת "מיתה"⁸, ועדיין למען יוכלו כלים אלו להתקיים ולהחזיק מעמד נשאר בהם מעט מן האור הלאוקי - "הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין" - אשר הם ה"רפ"ח ניצוצין" הידועים [=ניצוצות דא"ר].

ועי רבינו הר"ר ז"ל תכלית האדם בעולמו היא, לברר את הטוב מתוך הרע שב"רפ"ח ניצוצין" אלו, ואת זה האדם פועל באמצעות ילל'יחודים וקיום המצוות, אשר על ידיהם הוא מעלה מין' [=מייני נוקבין], התעוררות המקבל כלפי המשפיען הגורמת לייחוד וזיווג המתרחש בעולמות העליונים, וכתוצאה מכך הם משפיעים עליו מוחין, שפע וחיות אלוקית⁹.

זוהי היא עבודת "העלאת ניצוצות" - מושג שעיקרו בקבלת האר"ז¹⁰, אמנם הוא מקבל פנים חדשות, לאחריה, בתורת הבעש"ט זיע"א ותלמידיו, בנוגע לשינויי תפיסה ומחשבה ואצל כלל הנפש, ואכמ"ל. כל מצווה מעשית, מתפרשת בכתבי האר"ז¹¹ להעלאת ניצוי, ולפיכך מקרבת באופן מוחשי את

הוא בחי' שוב והוא בחי' תומצ"ב ובע"ז אתה חי להיות בתוך הגוף להמשיך אא"ס בכלים מכלים שונים.

¹⁰ כמש"כ הר"ר רבי זוב בער האדמ"ר האמצעי מליובאוויט זי"ע בביאוריו לזוה"ק (בשלה עמ' ע"ח) וול"ק: דהיה ג' מדריגות בשביעה אורות וניצוצות וכלים והכלים נשברו וגם ניצוצות דרפ"ח הם שפגלו עמחם שוכנים למטה במאנין בתרין כידוע ועליות הרפ"ח ניצוצים ממאנין בתרין ה"ז כמשל היוצא מבית האסורין כמ"א בתמ"א ונקראת זאת העליה דניצוצין בשם העלאת מ"ו שהוא ענין מים התחננים בכיין כן ועכ"פ נקבלו בשם מים אלא שתן מים נוקבין העלין מלמטה למעלה כ"ל ובחי האורות שברב שנתלקו מכלים במקום בשעת השביעה ואח"כ יורדים ומנשכים מלמעלה למטה לאחר הביורין דב"ן כ"ל נקרא בשם מ"ד.

וכן ער"ו איתא בספה"ק אור החיים להרה"ק קאמארנא זי"ע (תק"ו) וול"ק: משרושי המצוה וחקיקתה באות ש שלשה מצוות לקחו מאשי וניתנה לאשה נדה נדה הדלקת הנר לתקן חטא של אהד"ר כי בתיקון יסוד דנוקבא ציון וירושלים והיכל קודש קדשים ששם הארון והלחתי יבא משיח ויתקון חטא אהד"ר ושלשה דברים יש בתיקון הזה אחד הלעלות הניצוצין המעורבין בקליפה בסוד דגנך שבארנו בסוד פר מנפצר עליות הניצוצין יתקנו על ידי חלה לחתו של עולם להעלות הנשמות ועוד יש בחינות כ"ל המקבל הניצוצין אלו כבודו תירשך וירושן יונבב בתולת ששם יי המשמור היון זה נשמר בשמירת נדה ענין שער הירח ונתן קדשין ויש עוד בחינה שלישית רוח המעלה מ"ו באש להבה שלהבת בתשוקת אשה לבעלה וישאל אלהים ששמיים בסוד יצחק והוא יתקנו על ידי הדקות הנר כמבואר בתקונים צריכה להקרא בליל שבת באתערו דשלחובין דרחימו לגבי בעלה.

¹¹ המבונה גם "עולם הברווזים".

¹² וראה מש"כ ע"ז בספה"ק אמרי מנחם (שער ב' בקיפ"ט מדרשים אור קלט) בזה"ל: הקב"ה היה בונה עולמות ומרחיבן וכ"ד (בר"ד 1) שהיה שביעת הכלים שנתמחה נה יצא האור אל העולמות התחתונים ואילו לא היה כך ויהי נשאים ויחסי ויהי להם קיום, וכך שביעות הכלים אצל הצדיק, ומחמת זה יוצא אור לשאר בני אדם, וצריך לומר להם תורה שיצא ממנו אור.

¹³ וראה מה שכתב בספה"ק אור אעניני (פרק ע"ח וול"ק) דידוע שהות מחוץ הרע עשה ע"י ספירת הדעת שבה נמצאת בחינת האה"ת, אחר הענין הוא גבורת העולם הבחירה של טוב ורע הוא מצד שביעת הכלים שהיה הוא יתברך בונה עולמות וישאור שהוא סוד שביעות הכלים שבו העולמות הנדו ועל ידי זה נפלו מן המדות העליונות הקדושות שביעיהו העתרבות טוב ורע ועל ידי זה נעשה בחירה לבחור אחד משני דרכים שיהיה שרע ונעש כן בלא לה לא הענינו לו יתברך מן עבודת התחתונים בני ישראל כי כל עיקר תענוג הבראו יתברך שמו ובריאות העולמות הוא שבטיל וישאל שיתענג על ידי עבודתם שיעבדו אותו אף שתן קוין חומר בתרבויות טוב ורע אבל אם לא היה הרע לא היה להם חום התעלות על המלאכים וכל בלא מעלה העובדין אותו מאחד שאין ביניהם רע כלל

ונודע כי הסיכה הנמיא להבחירה לבחור דרך א' מטוב ורע הוא על ידי הדעת כי אם אין דעת הבדלה מנין כמו שמצינו בגמרא מפני מה תקנו הבדלה בחונן הדעת וכי ועל ידי הדעת בחרו כל א לפי דעתו כמו שמסוהו הדעת שלו לא מן הקצוות או לחיות מצוע דרך המצוה העתרבות טוב ורע ואם לאו הדעת הוא עיקר הבחירה מחלש שטרטה ממנו נודע הדעת הוא אחד ממדותיו של הקדושה ברוך הוא שיש לו שורש למעלה בדעת העלין אך כל אחד לפי מה שהוא אדם כן אצלו הדעת שלו ויש א' שהדעת שלו גם כן בשביעה וצריך להתאמץ לעלות מן הדעת לשרושו של הדעת דעת העלין שהוא (ד"ה יחסיא א' בת"ט), דע את את אלהי אביך ועבדו כדי לזכות לדעת גדול שהוא בחי' משה כנועד וכמו כן בכל המדות שאין בשביעה וכו'.

¹⁴ וראה מה שכתב בספה"ק אגרא דכלה (פרק סט"ו וול"ק): בראשית, באמצעות הראשית חכמה א' יראה, ה' דידוע מסוד שביעות הכלים שהיו בתחילה בבחינת יראה ואחר כך נחרבו כמו שאמרנו ל"ל ב"ד 1) שהיה הקב"ה בונה עולמות ומרחיבן, והוא סוד המתחשבה שעלה לברוא במדת הדין (בר"ד פרק ס"ח).

¹⁵ מובא בספה"ק תורה אור (פרק ע"ח וול"ק): וזהו ענין רצוא ושוב. ובהי חבתי עולם התוהו הג"ל היה בבחי' רצוא ושוב שנתלקו האורות מן הכלים כמו האה"ר ליפרד מן הפתילה הכלים כן. אבל התקון

הגאולה העתידה.

לאחר גמר כל הביוריים הנדרשים - ישוּבו אורות-ניצוצות אלו שמקורם ב"עולם התוהו" ויעלו ל"עולם התיקון" [=עולם האצילות], ואז תבוא הגאולה השלימה וה"תיקון" השלם בבחינת "בלע המות לנצח"²¹ - שבחינת ה"מיתה" והנפילה של אותם כלים תיטקן ותעמוד על שליומותה²².

ביאור המושגים - אורות ניצוצות כלים

"האורות"²³ הם המציאות האלוקית הרוחנית העליונה המחיה ומקיימת את עצם מציאות העולם, של "אור" פירושו השפעה²⁴ והאצלה²⁵, וכסדר הידוע²⁶ של "אור" "מים" ו"ריקיע" כי האור הוא תחילת ההשפעה²⁷, ולכן נקראו האורות "אלוקות" כי הם קיומו והנהגתו²⁸ של כל דבר וחיותו.

וכן על דרך זה מבאר הרמח"ל ז"ל בספרו קל"ח פתחי כחמה²⁹ את המושג "אור" הנזכר בספרי קבלה כדבר הגובל בין הגשמיות לרוחניות, דהיינו המושג הקטוב ביותר לרוחני שניתן לתפוס דרך החושים³⁰, ועל דרך מה שכתב בספה"ק ישמח משה³¹ על כך שאת כל העניינים הרוחניים כגון

"אורות" משום ש"אנו שוכני מטה מטיחן מטיחין לאור ואש להיתר רוחני מכל דברים הנראים לעינינו".

משמעות המילה ה"ניצוצות" בכל ספרי חז"ל, ההלכה והזוהר"ק, היא "טיפות" בעיקר של מים או משקים אחרים, אלא שבספרי קבלה וחסידות משמעות ה"ניצוצות" הם זיקים של אור או של אש, והדבר נסמך על האמור בספר ישעיה³²: "והיה החסון לנעורת ופעלו לניצוץ ובערו שניהם יחדיו ואין מכבה".

"ניצוצות" הם אורות שדרך להיכבות, אך יחד עם זאת עומדות להתעורר ולהתלקח ולהאיר שוב בכתחילה, ולכן הם נקראים "ניצוצות" מפני שיש להן דמיון לניצוצות הנשארים אחר הדליקה או היוצאים מתחת הפטיש שבידי האומן, שאף על פי שהם נראים כנכבים עדיין עלולים להתלקח לשלהבת גדולה ונוראה.

בכתבי האריז"ל מתפרשים "ניצוצות" אלו לחיות האלוקית ולאורות העליונים המקיימים את הכלים שנותרו בעולמות ב"ע" לאחר "שבירת הכלים" וכמבאר לעיל, והיינו שהניצוצות הם הכוח האלוקי המקיים את העולם הגשמי, ולכן נקרא גם "נשמות" כי ניצוצות אלו הם נשמת

² ישעיה ח.ה

³¹ וכמבאר בספר "בגדי השדר" למקובל רבי יעקב אבוחצירא זצ"ל (פירושו על הגדה פ"א) כי "אנכי ר"ת אורות ניצוצות כלים, והיינו כי בשעת מות הורן בלע המות לנצח בבחי' חרות על הלויתן.

המלפני היה כמו דאינת בספה"ק דברי חיים (פרשת שמות). והנה זאת ידוע שבכל חטא האדם גורם שבירת הכלים מחדש ונפלים המדות, ובטובתו מחזיר לקחן כמו שהיה בהחלת הבריא כידוע. והנה מובאר בכמה מקומות, בהקדמה לספר יונת אלם (התקדמה בענין חסידות) (פירושו הברכה של אתה גבור דמיתת המלפני היה כמו דאינת התבואה והנצח מחדש, והיה השבירה שורש התיקון כידוע. ומפני שנעשה והנה כמו כן עיקר בריאת העולם היה בשביל השובה כמבאר בזה"ק (חלק ט"ו ע"ב) ומפני שנעשה מעבדות זכות בעולם השובה מאהבה (ויפא פ"א ע"ב) משום שבכל עבירה יש בו ניצוץ הקדוש המחיה אותו הדבר (וזה"ק יתיר ט"ו) כי אם לא היה דבר ניצוץ הקדוש מדר"ד שבעשורה ממומת היה אספ וינקר החיות הוא הניצוץ הקדוש שבו אור היה מעורב טוב ורע כדי שיהיה בחירה, וכאדם עובר עבירה ח"ו יורד הניצוץ קדוש שתתן העבירה דל נצח, וכעשותו תשובה מאהבה ממתת מסירת נפש באהבה לד' א"י נתעלה נפש החושש לשרוש, וגם הניצוץ הקדוש נתעלה מהמסילות נכרד מהקדושה עדי' ויבלע המות לנצח.

וכן יאיתא בספה"ק מאור אמת (פרשת תצא) בזה"ל: והוה הניצוץ ידוע טוב ושבירת הבריא שהוריד יתברך עלמות הנפלים ומשך טוב ורע בחושן נפלו ניצוצות הקדושות בדומם צומח יא מדר' ותלבושו בניצוניות בכדי שיקבלו ישראל שטר על הדיכונתם ועבודתם באמצעות עסק התורה והמוצות שהם מזרימים האוכל מן הסתול ויקר מוזלל על ידי הדחונתם ומעלים הניצוצות הקדושות לשרושן ומורידין הקליפות לנסוקת דתמותה רבא ולשתיברו העולמות מכל וכל תמלא הארץ דנת תה ויבוא הגואל צדק.

²² תמיד התפרשו האור והחושך של ק לאור והחשך גשמיים, אלא לכוונת ראייה והעדדה, אלא שבספרי הקבלה הם מתפרשים לרוב כשעם ובעיקר תועת חיות, ובתלמי חסידות הם מתפרשים כהכרה והבנה.

²³ כדאייתא בספה"ק אהבת שלום (פר' תזריע) וז"ל: הענין הוא כך, דהנה כתב' (באשתי פ"א ה) ויקרא אליהם לאור יום ולחשך קרא לילה, וקטש הם כן, למה תבוא אצל אור ויקרא ברי' ואצל חשך כבוד' יקרא' בלא י"י, אלא ש' לפירש על דרך זה, דהנה בחינת הטוב כבוד אור ויום, כי בחינת הטוב היא מאירה מאור, ובחינת הרע נקראת לילה, ומשפיע נקרא גם יום ויום, ולחשך קרא לילה, והוה שלא על דרך השאלה, רק שם העצם של המשפיע והמקבל נקרא כך.

²⁴ כדאייתא בספה"ק דברי חיים (פר' מרחשון) וז"ל: אך ידוע שהאין יום ויום ה"אציל עולם אלהים ויחבר דלהאצילות, כבודו און לשער כל"ש פייטין [און עקבה לייסור רוחיים] ואון לשער המצבונות כבודן [און יתברך ויועלה, ואף על פי ש' במציאות אורו ונומיהו] ירעו ורק משם ולמטה עולם הבריא מתחיל למפיר, כמבאר חז"ל (תולדות יצחק ברייתא פ"א ע"ב) כ"ד) בדבריה תבין (באשתי פ"א ה) ומשם ירעו והתערב טוב ברע. דבדבר שיש גבול שם הוא צמצום, וצמצום הוא הסתרת מהנתנת אור עליון, הוא כבודו יתברך, ובאר שם חיים (פסלי ט"ו ט"ו) ולכן כיוון שיש צמצום תעורר שורש הצמצום הראשון, והוא בחינת דין' נמוך ופסול דבר ירא' אס, עלה מהחשבה להבראת במדת הדין, ולכן נסמך עליו הצמצום זה העולם הוא מעורר דין.

²⁵ ע"ח שער י"א פרק ו' מ"ד.

¹⁰ כדאייתא בספה"ק אור לשמים (פר' באשתי) וז"ל: כנתנת עור, ויאיתא בגמרא (בירי ב' ב) בתורתו של רבי מאיר היה כתוב באלף. ותרווייהו זה אמת, דאייתא בסה"ק (ש"ק פ"א פ"א) שהשפע נקרא בחינת אמר - ר"ת אור מ"א"ם ורקיע י"י, כי בהחלפתה מלמעלה הוא בחינת אור, בה"א"י עילאה, ואח"כ נגוד קצת נק' בחינת מים, אחר"כ בחי' רקיע, וזהו כנתנת עור בעי"ן ובאל"ף, כי למעלה הוא בחינת אור באל"ף, ואח"כ כשנגוד נקרא בחינת רקיע, וזהו כנתנת עור בעי"ן. ולכפישם - מפני כי המלבוש ודו"ק.

¹² ראה מ"ש"כ המרח"ל בספרו גור אריה (באשתי פ"א ה"ד) וז"ל: שליש ושופט' מפני כי לשון "אלהים" מלשון חוק, כמו יאיתא אילן הארץ לקח' (תולדות פ"א) לכל פירושו שליש, והויס' שופט' לומר שאין כל שליש נקרא "אלהים", אלא מצאנו זה רק אצל דין, לכל כח' שופט', כלומר השליט מפני כי המשפט שיש לו נקרא "אלהים", אבל המושל לבד לא נקרא "אלהים". ולפיכך הוא לשון רבים, וזה מפני שהוא משפיל ונרומם במשפט, כדכתב' (תולדות פ"א ט"ח) "כי אלהים שופט זה וישפיל וזה ירים", כי יש לו חלף כחות להשפיל זה להריים זה במשפט, לכך הוא לשון רבים. וכל משפט יש לו חלף ורביני כחות, לעשות יורד כך, ולשתי אשר הוא כנגדו כך, ולפיכך נקרא "אלהים" מלשון רבים.

¹³ פתח לה; ופירא שם בדויעת תכמה' ידועה ג' אות י"ז.

ושלכן מצוינו לעולם העולם התחתון יותר המושג לבנ"א הנקרא ביצירה שהיא למעלה מן השואה מאיר ויכרי במשבת האדם, וכמ"ש"כ "יצר אור ובורא חושך" דהוא ביצירה שהיא למעלה מן הבריא.

וכ"כ בספה"ק אהבת שלום (פר' תצא) והוא ע"ד יצר אור ובורא חושך (שפיעה פ"א ה) מחמת כי עולם הבריא הוא למעלה מעולם היצירה לכך נאמר בו חושך כי לית מחשבה תפיסא ביה וכדאייתא בכתבי האריז"ל ד"ק ותמשכיל יבין י"א היטב.

וכן יאיתא בספה"ק אהבת שלום (פר' בא) וז"ל: וכמו שכתבו (שפיעה פ"א ה) יצר אור ובורא חושך, והנה עולם הבריא היא בחינת גבורה מעולם היצירה, רק מחמת שאין יכולים לחשיך האור מבחינת עולם הבריא רק על ידי התלבושו מעולם היצירה על כן נקראת עולם הבריא חושך ועולם היצירה אור, מחמת שהאור של עולם הבריא מלמטב ביצירה ויכולים להנות ממנו (ע"פ עשרה"פ בראשית ד"ה באשתי), וזה גם כן בחינת לבושי שבת ויום טוב, כי מחמת שבשבת ויום טוב מאיר הארה גדולה מאוד, על כן צריך האור להתלבוט מבחינת לבושים.

וכ"כ בספה"ק אורח חיים (פר' וירחי) וז"ל: הנה נודע שכל השפעה הנשפע אלינו על ידי מדת ג' קוין, הנה באנתלתי נראה ג' קוין, מזה נודע שגם בימים עליון, שאינו מושג לנו, גם כן הוא במדת ג' קוין, הגם שיש טעם השתינו, אנו נראה החתקות ג' קוין, אור מחמת גדול היותו שבו, במשל השמש, שאין יכולין להסתכל בו, מחמת גדול היותו וכו', כמו כן גם הש"ת, מחמת גדול הבהירות שבו, אינו מושג ונראה חושך בו אור אלא רשתי וכו'.

² וזוהו פירוש (תולדות פ"א ט"ז) שנת שחך שחור, ומכל שכן שאין נראה בו החתקות ג' קוין וכו', ונודע שהקוין הנה באנתלתי נראה ג' קוין, מזה נודע שגם בימים עליון, ואינו מושג לנו, גם כן הוא במדת ג' כבכול, שהוא עולם הידבור וכו', עושה עליו עולמם החשבה, כקבל שפע לבאי עולם, כמשפט הדיבור שמקבל מן עולם המחשבה והעולם הידבור, מזה עליונה הנה עולמם שמשפיע על כ"ל.

³ וז"ל"ק (פר' פ"א ע"ב ע"א) והנה ידוע ושוכני מעלה יקראו בשם אורות, ואש וכו' מתגלים למי שיזכה, והטעם דאינו שוכני מטה מזיקין לאור ואש להיתר רוחני מכל דברים הנראים לעינינו.

³⁰ א"ל א.

הדבר ותנועתו.

הנהגה בעוד שהתפשטות העצמיות והתגלותה בחוץ מתוארת כ"אור", הרי שהמוקם אשר בו ההתגלות נתפסת נקרא "כלי", והיינו משום שכל מהותו של הכלי אינה מהווה תכלית בפני עצמה אלא לרוב הוא עומדת כאמצעי לתכלית אחרת, וכמבואר בספר"ק תפארת שלמה על פי דברי הרה"ק רבי משה לייב באטסוב זי"ע.

ה"כלים" הם החלקים הנמוכים והחומריים ביותר שבמציאות הגשמית הנראית לעינינו, ולפיכך הם נקראים "עולמות" באשר הם מעלימים ומסתירים את מציאות השי"ת בעולם.

לפי האריז"ל ה"כלים" אינם עניין נוסף ל"אורות" אלא אדרבא הם מתהווים מהתעבות האור וגסותו, והתעבות האור נובעת על ידי ה"הכאה" שבין אור ישר לאור חוזר, ובעוד שאם יש תכלית אחת אור לא יתעבה והפוך להיות כלי, הרי שאם יש התנגשות בין "אור ישר" מצד השי"ת ו"אור חוזר" מצד הנבראים - באופן מעגלי של השפעה וקבלה שניתן לראות בו דמיון לחומר פשוט¹⁷ - ש"הי אור" (אורות - חסדים) ו"יהי אור"¹⁸ (כלים - גבורות) מכים אחד בשני¹⁹, כל הכאה כזו גורמת ל"התעבות האורות" שממנה מתהווים

אור הגנוז

כאמור, אור הגנוז שנושבו ה"כלים" שב"עולם האור" בעקבות רבינו האור שהאיר בהם, איבדו הכלים את חיותם ונפלו לעולמות ב"ע, אולם עדיין למען יוכלו לשרוד ולהתקיים מן ההכרח היה שיישארו בהם מעט חיות מן

¹⁷ ואילו דברי קדשו (פרו יתרו) ז"ש בשם הרב הקדוש מוה משה לוי צלחה" (בדואית מד, ע"י) האיש אשר נמצא הנובע בידו הוא יתרו לוי עבד. גבע הרב כלי המקבל מכלי המשפיע השופך לתוכו וצריך שיהיה הגביע למטה בידו ממחלי השופך ממנו "א" יאחזו למעלה אינו יכול לקבל בתוכו. ואם הוא נבחי אז יכול להיות עבד לקבל" כ"ל. וכן הוא בכל העינים בקבלת מני הרב ללמוד ממנו אם הוא נבחי כ"ל ריקן אוי יוכל לקבל".

¹⁸ כמבוא בספר"ק מאר עינים" כולל בה"ל: ומטעה זה נקרא עולם משלון העלם וכל זה על ידי שאנו חומריים שאי אפשר לנו כלל להשיג כי אם על ידי בחינת העולם שאור חיותו יתברך נעלם ונחט אצלנו בחינת האמור ואם כן בכל דבר שיראה ויעשה בעולם ידבק חיותו לאור אין סוף ברזק הוא הנעלם בהדרגה בחינת בני בשארי דברים.

וכענין בספר"ק האריז"ל בפרו פי חיים" (שער השמים פרק ה') וכאן מדבר על אדם, אע"פ שאותו עולם עצמו ב"ה באלול נברא, ומן האדם יובן העולם, ונקרא האדם עולם משלון העלם. לפי שהנשמה מתעלמת בתוכו, שנמצא שכל האדם הוא הנקרא עולם, ושאר"ל כי הולך אדם אל בית עולם, כי גם שם נתעלם הנשמה לע"ה". כמו שתעלמת הרוח הנוף בעה"ז, כי לכל צדיק וצדיק יש עולם לפי כבודו, והיא הלבוש שעתה לו במצותיו אשר סויגל בעה"ז.

¹⁹ ראה בספר"ק אבות ישראל" (פרו שילוש) שכתב וז"ל: ומשם ממשיך שפע בר טובו וחסד גדול ע"י העשר ספרות ח"י ע"ש מ"מ"ו וכלל הוא נבחי אור ישר. ועוד ישנו נבחי אור חוץ ע"י אתערותא ללתא שהמחשבות והמציאות של כללות ע"ה. בני אל חי.

²⁰ ראה הא"ת בספר"ק אמרי מנחם" ככל הדברים שי בחינת אור ישר ואור חוזר. והוא גם כן בהלואה דהיינו הלהלואה הוא נבחי אור ישר. והפרעון הוא נבחי אור חוזר. ובמים אין בו נבחי אור חוזר. כי מים למפרע הוא כל מים. כי הוא פשוט בהלואה הפשוטת ומילוי ב"ב מים. דהיינו מילוי מ"מ הוא מ"מ אחרת ומילוי ב"ו הוא ד' בנימטריא ו' יכו מן השטן וע"כ אי בנימרא [מיה] לא שאלו אושני. ושמעתי בשם אביאק אהר שכתב אהר שכתב ל"ב בסימני ל' הלאה, באבא אין בו נבחי ה"ל כי הוא למפרע ש"א. שטבע האש נתון לעולם למעול. וגם מילוי ב"ב מים. וגם שמעתי ממנו פנים אחרת כי מה שהאש נתון לעולם הוא חיותה אור ישר, כי הוא חומרי. וגם הנהיגו נותנים לאב, אבחי אור חוזר שהוא ז"ל. ע"כ אוריאל אישני, כי אב אי יכול לפרנס ידו בנים ונושע בנים אינם יכולים לפרנס בא אהר, דהם אוריאל.

²¹ כמבוא בספר"ק אמרי מנחם" (שער ז' עינים טוהים אהר תק) בה"ל: אין לו דבר שממתיק את החמיצות, עס זאל לעינין דאס אורייעקט מים המים, דרך משל אם שיים אדם ציקעק בחמוץ ידו בו ב' טעמים מעורבים מתוך חמוץ, מש"כ מים זכים. ע"כ מים פשוט בהלכות הפשוטות, ולכן תיבת מים הוא למפרע ל"ב מים ואין בו אור ישר ואור חוזר.

²² ראה משי"כ בספר"ק בת עין (פרו חושן) וז"ל: ולהבין זה על דרך המוסר, על פי דאיתא בהו"ה (והיא

¹ עמא די תשוכא מהפכין להורא די. דהנה עיקר שעשוע דקו"ה בדיקים שמהפכים מדת הדיון למדת הורמסים, היינו שבכל נבחי דיינים ואין ומסכלין נבחי חסדי השם יתברך, שמאמרים בה כי חפץ חסד הוא, ומה ששולח על אדם איזה צרה הרמאני לצ"ל, הוא בחינת חסד, כדי שישפיע על כל נפש לאדם איזה יסורים בשגמיות. או בחינות שוראה שיהיה עבודתו שלמה, הכל הוא לטובתו כדי לעלותו לטובה עלאה יתרו, כי גם בחינת דיון בחינת גבורה בחינת שמאל ככלל בו בחינת חסד. כדאיתא בוה"ק (פרו ד' ספר) יחי אור אדא ימינת ויחי אור אדא אמטאל, שגם בחינת שמאל בחינת גבורה נקרא בחינת אור בחינת חסד, אלא שבחינת חסד שבו הוא מוסר. ולכן בחינת שמאל נכלל שם בחינת חסד.

² ואילו דברי קדשו (פרו חסד) דהנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ספר ריבונם סעי ע"י) דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב, ופירושו, כי מבואר אצלנו בפרשת קרח (דהי ערף על דרך זה) שיש בישראל בחינת שרשים וענפים, והשרשים עריכים ביותר לניקית הענפים, על דרך מאמרם ז"ל (תענית ז') ומתלמדו יתרו מכולם, וזו היא בחינת באר ומעין, שכל מה שהוא נוזל ביותר הוא נובע ביותר, וזו היא בחינת אור ואור חוזר, והנה דברים היוצאים מן הלב, שוב חוזרים ונכנסים אל הלב עצמו של המוציא, בבחינת אור ישר ואור חוזר.

³ וכדאיתא בספר"ק בת עין (פרו קדושה) דהנה שייך למי ספריה) וז"ל: כי המצוה הוא לבחינת קדושה, וכמשה המצוה הוא משתת על עצמו עם הכל בחינת אור הקדושה, והוא נוסח ברבות המצוות אשר קדשו במצותיו, פירוש כי עיקר כוונת המצוה שצריך לכון בעשיית המצוה כדי להמשיך על עצמו על ידי המצוה בחינת אור הקדושה, לכן מעשה המצוה בלי נהנה אינה כלום, כי מה מעול הכלי אם אין בו אור. וגם הנהיגו בלי מעשה גם כן אי אפשר שתחלו אור בלתי הלכל, וכדאיתא ברמב"ם הקדוש (ש"ר ע"ב ז') שצריך לעשות בלי לאור.

⁴ וז"ל שם (פרו ס"ק) ודע כי כל זמן שאדם מעלם בתוך לבו שמו של הקדוש בתוך הוא אור אחד מנפלאותיו, יש לפניו התעוררות כפי מחשבת מחשבת החושבו, והוה שאמר הכתוב בכל המקום אשר אזכיר את שם וגו'. ונשהתעוררות היא מעורר על דבר ריק במה יכריחו, והוא רואי אל הפתך וקבוצ לענין זה מה שאמר הכתוב אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, ואם לא היה כח באדם לעורר הדברים אל היה משיבים שלא לעשות. ופי' עד שתחפץ, עד שתצא מן הכח אל הפועל, כלומר לא תעירו עצמכם, שכל מצויה נוער עוררת בודא אף על פי שהוא מבני הפעיל, כמו מה העירי והקיעה למשפט. אל התעוררות האהבה עד שיהיה שם חסד הראוי שיהיה התעוררות בזה על ידו, וזהו עד שתחפץ, שתעשה הפעל על ידי הסכה הייא, משלון ר"ל לאקוטו חפצא בידיה, כלומר כלי והבה כמו זה בלשון גמרא.

⁵ פ"ב פסוק ז'.
⁶ כדאיתא בספר"ק אהבת שלום" (פרו בשילוש) וז"ל: ובהו ימן נבחי שאומרים (שער קידוש לבנה) די הפסוק תפול עליהם אהבה וחסד ורוב ישר והפוך, כי בני המלכות היא מבחינת אור ישר אור חוזר, כנודע לכן הסגולה לומר די הפסוק ישר והפוך, להניע כל בחינות הרע המתנגדים לבחינת המלכות (ש"י פרק חסד רש"י חודש ע"ג) ז"ל.

עמודו 1 | **מעולפת סמיים** | **מאמר אור הגנוז**

לפחות לפי חלק מהשיטות^[ק] - וכנודע בימינו^[כ], והיינו כי המציאות היחידה היא האור, כך גם לגבי האור האלוקי שהוא המציאות האמיתית ואילו החושך והסתר אלוקות שבעולם אינו אלא מצד הנבראים ובשכלם. ככל שירחיק יותר ומעצמו את המחשבה כאילו הטבע הוא מציאות ותפקע וקבוע שאין ניתן לשנותו או להתגבר על חוקיו, ויחידיו בקרבו יותר ויותר את אמונת הייחוד, כך יקבל הוא יותר מן האור הגנוז - בהדרגה^[ח], ואין המוונה שיזכה לקבל משהו נוסף אלא שעצם ההכרה שלו ב-כך - זהו ה"אור הגנוז" עצמו^[ט].

והיכן גנזו? בתורה! - כי בר מצוה ותורה אור"

הכרה והתבוננות אלו נעשים על ידי המחשבה שבאדם הנקראת "חכמה" שהיא "כח" האדם להשיג את "מרות"

ופנימיות הדבר בבחינת "כח מה"^[א], וכדאיאת בזוה"ק^[ב] ש"כולהו בחכמה אתבריורו", ולכן ה"אור הגנוז" הוא "אור החכמה"^[ג] כמו שכתב כבר רבינו בחיי^[ד], המתגלה בפנימיות המחשבה של האדם^[ה] שהיא למעלה מן החושים וההרגשים הגשמיים, אלא שעבודת האדם היא כן להשפיע מאור זה ולהאיר את כל חלקי נפשו, וכשם שהצדיקים יודעים ושל על לקחת את האור המופשט ולהפשיט אותו כך שיוכלו גם אנשים פשוטים להתחבר או לחוש אותו^[ו].

זהו משמעות מאמר חז"ל^[ז] לסי' "והיכן גנזו? במאור התורה", והיינו כי התורה היא החכמה האלוקית^[ח], ולכן יכול האדם לידבק באור החכמה הגנוזה על ידי התורה המצוותי^[ט], אלא שעל ידי לימודה יכול האדם להשיג את האור עצמו בלא לבושים, והיינו את שורש העניינים המהותם, ואילו על

צורה ומפטיט, הדיינו ע"ד שבע יפול צדיק וקם כשיפול לצדיק א מי מחשבות מקדמת השכל, הוא מדבק את עצמו ויפטיט אותה המחשבת. וזה ה צדיק יבחן, כי ביד ישראל יש יח להביא הכל לחכמה אשר הוא שורש ישראל, ע"ד אשה מזרעת תחלה יולדת זכר, הטעם בזהו כי הזכרות בשטוף גובר. וישראל נקראו בניו ע"ד קודש ישראל ראשית, קודש לו כל כבוד, ישראל יש להם עליות בחמשה וא"ה נקראים בנות, ע"ד ענות ירושלים. והבנות יזונו, שאין להם עקר ירושה רק מזון. וזה אור זרוע **לדיק**, שהוא אור עושה הבחירה ביד ע"ד חכמה. ואין לך דבר שאין בו חכמה, בחכמה אתבריור. כי ה בחכמה יסד ארץ ר"ל הקה"ה מלושב בחכמה, ועל"כ שורה בארצות. ובחכמה עצמה אין בה גנונו, רק כשהיא מלובשת בכלים. אז היא גנונו על הכלים. ע"כ יצת ב"ש דחזא נהורא ובא, הוא סביר כיון שהוא בכלי ובו יש כחה גנונו ודוק.

^א וזה לשון **רבי חנוני** (בשופט לו: **מיני האור חלוקים, יש אור חכמה, יש אור שינה, מן החושך, אור חכמה אור האור שבו נברא הכל, והוא חשדו בו חז"ל** (ספר פירוש תורה), כבר ראינו עליו שקדם למאמר יחי אור, והוא שנקרא ראשית, והאור הזה השיג משה בלבו ובו נבדל משאר הנביאים ותנעלה על כולם. **אור שיצה מן החושך הוא האש הסודי** הוא הנקרא **אור מורגש** והוא אשר חל על משה וקרן עור פניו.

^ב מכתוב בספר**ה"ה המאיר** (ביאר התורה ד'יב):"ולבין הענין בקדושת אדם יבישתו גם בן בחינה זו, והיינו תיבך שפיעור אדם מחשבה ראשונה שנופלת בקדושת אדם לישנה ברה"ט, ולית כנות בשם אור קדמאה.

^ג כדאיית בספר**ה"ה מן אבות הלה"ק** **מנע** **החכם טריטקס זיע"ל** (מ"ק מקץ פירוש תנח"א) זול"ק"י, וזה ותעש ואלו וגר לקמציים, נזרוע עבודתו **החכם** **הבינה שריא** הוא הגנוז והמופנן, שעל זה מרמז לשון **קמץ שנתקנץ ונעצר וארית את המהוללת**, את על ידי יוסף הצדיק נתעורר סודי "שרית" ורענון יתברך שביבת לבחינת התגלות, וא"כ צריכים לבחין מה נדבתי כאן שהצדיק סודי בחינת קמץ המה וצמוצם כמו קמיעת המנחה שמורה לבחינת דין כיון שאדרבה שעל ידי יוסף הצדיק נתעורר הסתה העליון שיבוא לבחינת התגלות, אך האמת הוא כי גם בחינת התגלות מזכור להיות על ידי בחינת קמצה וצמוצם, וזהו גופא באמת היא מצד חסד העליון כו שמקמץ ומצמצם אורו הגדול שהוא אור חצ ומצווצם שם בתכלית הפשיטות שאי אפשר להעלות לקבלו שהוא אור אין סוף ב"ה (ב"ש. א). **הצדיק יסוד עולם מעורר חסד העליון ורענון יתברך שריא וצמצם בחינת אורו באופן שיוכלו לקבלו ולהכילו, וזה ותעש הארץ לקמציים שנתצמצם אור הכתר ונתגלה בעולם על ידי יוסף הצדיק, וזה"ח ח"א מו ע"א**, "ה"ר תור הפ ע"א".

^ד כדאיית בספר**ה"ה אור המאיר** (שודס בלשונתו) זול"ק"י: **כל לאור ואחר ישראל לערן בחינתו מקבל הארת התורה, והתורה אור לו אור להבין ולהשכיל, אור שהוא יתברך ממלא כל עלמין ותחתיו כל עלמין, ולית אחר מני מינה, וכל מה שנשפע משפע ברכה עליהנו בחינתנו, יוציאתה חסד ישראל ארת זאת** (ד'ה ע"ק ע"ג).

^ה מכתוב בספר**ה"ה מין הארץ** (ס"ה ששנח) זול"ק"י: **הענין יכידוע בחינת האור בחינתו בחוכמה** (ביארת א. א.) שהיא התורה ובאורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא וריא (ו'א"א), וכן דרך האדם נקרא עולם קטן (ד'ה ע"ק ע"ג) מרמיח אבריים שהם מצוות שהם וספי'ה דיעים שהם מצוות אל תעשה, ומגדול עבדות חומר הגוף מאילו נמשך אל החיכונות. וכנות הבחירה ידוע שהיתה לכלבדו יתברך שריא שיתפרך החומר לתותם המעייני. וזהו **הבבלי** **לדיבן חמולית הגוף** הוא העשות האמת מצויות **ה' המייחיד לאיהו אבר מרמ"א אברים** **הזך** **למלכות שמים** על אותו אבר מתחלה, ומעומה של בריאת אב' ההוא הוא ע"ד מצוה זו כידוע באורייתא ברא קוב"ה עלמא נכזכר שהוא התורה ומצוות וא"כ **המצוה היא חיות אותו אבר** ואי אפשר לצאת ממנה חוץ צמוץ או שמאל שאב אין המצוה אור האבר, ואור בקבלת העוץ לעשות תעשה וימקם המעט כל המדות טובות בה ויעקיר וה' יתברך יזכנו באמונתו אמן ומאמתי ועל האבר, מהו מודרך האבר פעם ושתיים עד שיהא אור תורה בנר המצוה ומשם יתפרדו כל פעול' און, כי **אין החומר מודרך כי אם ע"י מצוות מעשיות דווקא להרגיל כל אבר במצוות דווקא** ושלא לצאת החוץ בעניני הריעות האמתוה מה דאפשר לאל להשטת מהו כלל, ובהשתק האבר מהשתטות האותו ורשות כי אם במעשה המצוה **אין יבקע** כשתוא **אור שהוא אור הגנוז** כמאמר (ביארת א. א.) וידא תאלות את תאור כי שוב שהאור נקרא טוב. וזהו אל אצויה לבוף טוב שותקתה פירוש שיאיר אלא שתיהן מן האמתו ויקבל על האבר של מלכות שמים הנקרא ג"כ שתיהק, ולא שיתמש באבר כי אם עושה המצוה וזהו המדש הוא העיקר אלא המעשה.

אבל ח"ו כשהם נופלים ממדיניהו זה והם נפרדים מדביקות העליון. אז נפסק ח"ו האור העליון. אך כלל **עצום וזו**.

^ו ראה מפענה צפונות ב: בחלוקת גדולה. המידות לחקר ההלכה ב: א. אין אור.

^ז ראה משי"כ בספר**ה"ה תורה אור** (מסלת אהבה) זול"ק"י: **כה הג' יש ד' יסודות ארמ"ל יסוד האש הוא למעלה מרוח מיים עפר כי הוא תחת גלגל הירת. ויש חקירה בין החוקרים במהותו. והנה הקושיא מניי מה יש חשר בלילה. והתירוץ הוא שאור ואש האנחו בעל"ה וצעים זהו הארה והושפע מיסוד האש. אבל יסוד האש עצמו הוא המקור של האור והאש אינו כלל ע"ד מהות האש שבתפילה רקח אש שבתפילה הוא הארה והושפע ממנו. ולכן מיסוד האש עצמו אינו נמשך כלל אור והארה כ"א אחר עשומך האש שתפילה אז הוא מריא אמונם און וריאם מן הוא הגורם שיומשך האש ממקורו האש הסודי זהו הפתילה והצעים שהן הכלים שבהן נאחו האור אז הנשק ומאיר ומתגלה למטה משא"כ בתדער הפתילה מסתכל האש מקלורו האש הסודי הנשקול אל העולם ונוטה חשך למטה.**

^ח כדאיית בספר**ה"ה אלמילך** (ס' ראה) זול"ק"י: **אזנו נחמץ האש יוצר אור וברא חושך והיה לו אור ומר יצו אור כי לשון עבר ולא שכן אהוה אלא האמת הוא שהשם יתברך ברוב רחמינו יוצר אור למר דהיינו **הצדיק הוולך בדרכי השם באמת ובתמים אלה יורה ונגלה אור הגנוז** וככל ישי יום **שהצדיק הולך** **במדורה יותר נתגלה לו אור האור**, וזהו ראה שאין כדאי כן וגנז לצדיקים לעתיד לבא רוצה גלומם **שהצדיקים יתידיים להיות לבא אור האור הגנוז שנתגלה אליהם** וזהו לעשה אוכל גדולים גם כן שהן תוהו.**

^ט כדאיית בספר**ה"ה מאור עינים** (תפלה) זול"ק"י: **כך חזק ואמתך מאד לשמור את האור הגנוז** וגו' (וישוע' א. ד.) הענין הוא כי צדיק באמונתו יתיח (תפלה ב: ד.) כי לפי האמונה עליו מעשים כבדור בתורה הם כן הוא קבדמיתו כן ובחינת ארית אור הגנוז בהתורה כן לענין שיבטון קודמשה ב"ה אור בתוכו כמו שכתוב (בשופט ב'ה.) ועשנתו בתוכם ולפי מעשה האמונה נתמטט אורן וחסרון האמונה בא מחמת השעולם הוא גשמי גדול והאדם גם כן מגושם והתורה כביכול גם כן מגושמת אצלנו ואי אפשר לקבוע הדבר הגדול הזה כי אם בהתחזקות גדול להפסיד להתגבר על החומר ועל ידי כן יזכה לאור התורה הגנוז כי מה שאמרו רז"ל הביאו עלי כפרה על פשיטתה את הירת הוא כי מקודם חטא אדם הראשון וקודם המיעוץ היה לבטוי בל סוף הכפרה ועוד פוסק כמאמר ר"ד רואו כי התורה היתה קודם המיעוץ בלי מסכים לבי מעשים בלא קר התלבושים היה גם כן אור וגם בו האדם היה גם כן אור גשמי כהירת ואחר המיעוץ ראה הקודשא בריך הוא שאין כדאי לרשעים להשתמש עמד וגנוז לצדיקים כן והיינו ראה שאין כדאי לרשעים להשתמש בלבושים ואור התורה עמד וגנוז לצדיקים והיכן הם כן בהתורה כי הוצרכה התורה להחליט במלבושים גשמיים ועקב ולבן מנשה וכל יבואע אז שהגשמות המלבושים נתגשמו לל מלבושיים דהיינו הקודשא ב"ה העשמה שהוא הד' ב' כי אורייתא אמתה הן אחד נודע ושמה הוא בחינת אמת אף יתברך מן שכתוב (בשופט א. ב') שמה ומגן ה' יורח הוא בחינת קטנות שירדה קטנות בכלל ואם היה כבדראשונה שהיה כנותו אור דהיינו מלבושי אור אלא התורה ביה חרואו גוף האדם היה ד' ואם כן היה האמונה גם כן גדולה אך מפני חסרון הירת כ"ל התגשמו מלבושיים כתוב (בשופט א. ב') יאכי ועשמי יתברך אשתו כנותו עוץ וליבשם פלה קטנות האמונה וזהו שאמר ק"ח צדיק" ב' כל ר"ק הוא מיעוץ לומר מפני האמונה שנתקטעה על ידי קטנות הירת על כן צדיק" ב' צריך להתחזק גדול וזהו שאמר הביאו עלי כפרה על פשיטתה את הרת כלמרי כי אם כביכול מעט הגורם שנתגשמה האמונה כי מעשית הירת כ"ל ובהתמטט האמונה נודעה יתעשה המעט כל המדות טובות בה ויעקיר וה' יתברך יזכנו באמונתו אמן נצח סלה ועד.

^פ זוה"ק וקראו על ע"א.

^ק וקראו ע"ג.

^כ אריה מה שמוכח מרר"ח **המגיד ממעזיטו זיע"א** בספר**ה"ה מגיד דבריו ליעקב** (אות ב' צוה ב'ז): **ש"ה** שברא מאור אור והב' א"ה בורא מאורי האש, דכמה הורחין כו. **דמה** כל דבר יכול לידע מאיה שורש הוא ע"י החוש שהוא מרגיש אותו. על דרך משל האור מרגיש אותו ע"י השראות, והראי אותוות ריאה ראשית חכמה ריאת ה'. **חכמים** נקראו עיני עתה וחכמה נקרא חומר הראשון, **כונט**

וכך מביא הרה"ק רבי אברהם חיים מזלאטשוב זי"ע בספרו אורח לחיים⁷⁷ בשם מרנא הבעל שם טוב זיע"א, בזה הלשון: "דהנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה 'ראה הקב"ה שאין כדאי לרשעים להשתמש באור של שבעת ימי בראשית, וגזוו לצדיקים לעתיד לבוא'.⁷⁸ ושמעתי פירוש בשם הבעל שם טוב זללה"ה נבג"מ, שגזנו הקדוש ברוך הוא אור של שבעת ימי בראשית, שהיו מביטין בו מסוף העולם ועד סופו בתורה, לצדיקים לעתיד לבוא, רצה לומר הצדיקים שיבואו אחר כך, וילמדו תורה לשמה, ועל ידי זה ישיגו האור הגנון בתוכה".

ובמובא בספה"ק אור לשמים⁷⁹ הרה"ק רבי מאיר מאפטא זי"ע כי עיקר עבודת הצדיקים בעולם - וכן כל אחד עם נקודת ה"צדיק" שבו כדכתיב "ועמך כולם צדיקים"ע"ה היא לפעול שיתגלה במהרה האור הצפון שנגזנ במסווה החושך של העולם⁸⁰ - בבחינת "אור זרוע לצדיק"ע"י - להוציאו לאור

ידי קיומה יותר מפעל מתחבר האדם לאותו האור באופן של צמצום והגדרות⁸¹.

על ידי התורה יוכל האדם להשיג את האור הגנוז בה ולראות מסוף העולם ועד סופו⁸², כי התורה היא למעלה מגבולות הזמן והכל אצלה בבחינת הווה כי אין לגביה שום חילוק בין העבר לעתיד וביאן "מיד" ל"לדורות"ע"א.

"להפך חשוכא לנהורא"

ומחדש הבעל שם טוב זיע"א כי מה שאמרו חז"ל על ה"אור הגנוז" כי "גזוו בחינת אור שיש" אספקלריא לחורא⁸³ המקומות שבהם מובא לשון זה, הדיינו לימות המשיח או לתחיית המתים, היא אלא מסווה היא לבני האדם העתיים לבוא במהלך הדורות, כך שזה יכול להתרחש אצל כל אחד ואחד מאתנו, ובפרט בדורנו אנו שאנו קרובים יותר לאורו של משיח כמובא מהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע⁸⁴.

סמל משיחא רבא (ספר זרעו) ול"ק: וקשיא קריא אהדדי. ותרצו. כאן באספקלריא המאירה, כאן באספקלריא שאינה מאירה ע"כ. פירושו, אספקלריא נקרא בר שיהו קני ועד שיכולם לראות בה והוא בחינת אור. אמנם יש שתי בחינות אור, והינה א' בחי' אור פצופת מעשיות. כגון אור ארץ ישראל, מי שזכה להשיג אור ארץ ישראל בשלימות, וכנס בקדושתה, כגון כהן גדול שזכה ליכנס בכל עשר קדושות של ארץ ישראל הנזכרים במשנה (פסלם פ"א ס"ז ט"ו). עד שזכה ליכנס לפני ולפנים בבית כבודו וטהרה, והו בחינת אור ארץ ישראל. אספקלריא לחורא.

אמנם יש עוד בחינה אחת גדולה ממנה, והוא בחינת אור תורה, שמלבד גדול מעלת מצות הלימוד שיש בה, יש עוד מעלה שמאורות יענייך להאיר ללמדו במצות ה', וללמדו דרך ה' ועבודתו, ולהצדיקת אספקלריא נהורא, ר"ל שטאירה ומעלה את בני האדם דרך ה'.

ולזה אמרו רז"ל (סוטה ד"ג ע"ג) על יקרה היא מפנינים (פסלי ג"ו), יקרה היא מכון גדול שנכנס לפני ולפנים, פירוש שגדול אור תורה יותר מבחינת אור ארץ ישראל שהשיג הכהן גדול בשלימות כ"ל.

עוד כתב שם ר"ל (יהי"ק): כי מציאה ויהוה אור, נמשחלה המצוה לבחינת נר ותורה לאור, והענין הוא כ"ד הוא בחינת צמצום האור ושענה האור שיש בו בחינת אור אלה וכלי המצוות כל יקר, והמצוה הוא המשכנת האור למעלה על האבר ושענה בו המצוה, היינו שכתחלה כשהאדם מתכוון בשלכו איך שהחריב ב"ה נתן לו כל הכלי איברו בשלכו במוחו וכל החיות של האדם אינו כי אם מתבורא ב"ה, וכל זה לא ברא כי אם כלבוז בכדי לעבודו ית, ועל ידי משחבה זו משכים ממעלה בחינת קדושה שחשכו על אותו האבר שישעה בו המצוה, וה"ו נקרא בחינת או"ו בחינת המשכה ממעלה לגבי האבר שבו בחינת האור המקבל הקדושה, ונעשה האבר בחינת משכן הקדושה. והוא בחינת או"ו לגבי ה"א. ואחר שנעשה המצוה בקדושה וטהרה עולה כח האבר ההוא למעלה לילכל בקדושה, והו בחינת ה"א לגבי או"ו ונעשה יחוד למעלה בחינת יחוד קוב"ה ושכינתיה, והו בחינת מצוה שנמשך אור העליון בצמצום לשכן על האבר ההוא.

אמר תורה הוא נמשל לבחינת או"ו כלי צמצום. היינו כשהאדם לומד כל רצונו בלתי לילכו ואינו רוצה כלל בחודיות של אדם כי אם לעשות רצון הבורא ר"ל ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים לשמה מעט, אז הקב"ה יושב וטוהה נגדו והוא בחינת אור כלי צמצום כלל וכלל, והעיקר הוא שיהיה לימודו רק על לבד ולא לשום בחינת הודיית בני אדם כלל וכלל, ואז אי אפשר רק כאשר מבין ויודע בעדות ה', כי העיקר היא עבודת הבורא ב"ה, על עניני עולם הזה הוא ספל לזה, וכאשר מתכוון בו היטב אז יוכל להגיע לבחינת התורה לשמה.

⁷⁷ כמובא בספה"ק נוצר חסד לרה"ק מקאמאנאו זי"ע (פסח א' אבות ל"ג) ול"ק: ובמתה כשריו שואלין לפרן הריב"ש איזה דבר, היה פותח איזה ספר וזהו ויבוצא גמרא ולמדו ואחר כך שביב לשואל, ואמר שאור שברא הקדוש ברוך הוא היה אצל נופח העולם ועד סופו והיכן גזנו צדיקים בתורה, וכשהאדם הצדיק לומד תורה לשמה נופח מסוף עולם ועד סופו.

⁷⁸ כדאייתא בספה"ק מאור עינים (פסח פ"ג ע"ג) ול"ק: כי על ידי התורה נתעלה האדם את תורת העולה ואין יתעלה האדם על ידי התורה אין כל יאם על ידי שיבוא אל האור הגנוז היינו שיש ענין על האור הגנוז מה שיהיה מסוף העולם ועד סופו והו צו אינ צו אלא זיוו חסד ולדורות היינו שיהיה שרים על מה שהוא עולה בחוה היינו מיד ומה שיהיה לדורות ייה גם כן שוה למח שהוא מיד שהוא מה שהוא עתה.

ולכן אמרו רבי שמעון בן יוחאי ביהורם מה שאמר רבי בר חינה שהיה אחר כמה מאות שנה אחר שבען בן יוחאי וכן כמה רבתי וע"ה ארא ויבדי קעיבא שהיה אחר כמה אלפים שנים אחר מה שהוא עתה ע"ה שהוא ממתה על ידי תורתם בלא אור האור הגנוז ושם אין חילוק בין מיד ובין לדורות שהוא מקום שיש שוה חוה מה שעדתי לחיות.

א"רש ביותר צדיק וכו' במקום שיש חסרון כיוס היינו אז לומד התורה ובא לאור הגנוז ושם אין מתלבש האור שבוים כיוסו ושום תתלבוטו שהוא כמו שיהיה התורה קודם חסאט אדו הראשון שהוא קודם שעשה כנתנת אור שלא היהיה נתכסה האור כלבוטו התורה כי האור היה באתגליליא והו חסדן כ"ס.

⁷⁹ כמובא בספה"ק אמרי מנחס (שקט ב' פסלם ט' מדרשיוס קט"ק) בהז"ל: בשם הרב, בעינין אבן עזרא שקרא

תגר על הקליה. אמר הרב, אינו אוכי ללמוד זכות על אבן עזרא, כי פעם אחת חלם לי שעליתי לתורה, ואמרו לי הס'ת של אבן עזרא. ואמר שיש ללמוד זכות עליו, ע"ד משל, מי שהולך במקום חשך ורואה מרוחק אור גדול, אז אבוקה, שיש אחד שיש לו עינים זקוקים, ויכול לראות ולהשתמש לאותו אור אף מרוחק, ויש אדם אחד שיש לו גלגלים זקוקים ויכול לרוץ עד סמוך לאותו אור ויראה לאורו. כן התגאים ומומאים ויו מסוכין לחרבן ביבתימ, והיה עדיין מאיר מאור שמתפלל בקרוב. **הצדיקים האחוינים כדורות הללו מסוכים לאור של משיח, ע"כ אין חיודו עליהם שהם משגיחים האמת.** ואמר בזה הלשון, סיידין עמו זאלי סיין חייב, וזו עז זאל טיט ועדין דמור אפי מן שחקתא, אבל האבן עזרא היה באמצע שהיה רחוק מאור החורבן, וגם רחוק מאור משיח, לכן אל השיג מעלה הקליל (תבם זרע"א).

וראה שם"ק עוד שם (פס' א. בתי"א). בהז"ל ר"ג כי פירוש הפסוק כ"ב בשלח ויאר את הלילה, כי הכל ברא אחד שאותו אור ממש שהאיר לישראל החשך מצימים שלא יכלו לסבלו ונסתמאו, וזה שכתב כי הנה החשך יכסה אונו וגו' ועל"ך ירח אור ה', והענין שנתגלה אור הגנוז במצרים לפי שהוא **הנ"ל גנוז בזה הגרות והחשכות גדול זקאט שם גנוז האור, לכך כיוון שהיו ישראל קרובים למ"ט שיערי טומאה נבגלה האור.**

⁸⁰ פר' בלק.

ז' ואלו דברי קדשו (פר' י"א תשא): בהקדס פ"ה זרחה לכס יראי שמי שמשי צדקה ומרפא בכנפיה (פסלמי)

⁸¹ וי"ל כי זריחה שייך לומר בדבר שאינו מאיר, ויראי שמי בודאי הם בבחירות, וי"ל כי עיקר **העבודת של הצדיקים** הוא שנעלה במהרה אור הגנוז והמוץ האור, לכן זמן אל נתגלה עדין אור השם בעולם, ואז השם יושב שכל הלחי' בזה המין איתם מאירים לעצמם. כי אז זמן אל יהיה החסרון בעולם אזי הדרך הישר לעבודתינו יז'ו ת"ש אמר, וז"ה זרחה לכס יראי - שיתגלה ויזרח לכס אור הנפול ליראי השם.

⁸² וראה שם"ק בספה"ק בתעין (פס' ברח) ול"ק: והו שאמר תיבך הקבצו ושמעו בני יע"קב ושמעו אל ישראל אביהם וגו'. אמר, שכתחילה צריך שיהיה בחינת יעקב, בחינה קטנה, ואח"כ ישראל, בחינה גדולה בחינת אמרי (משיגין יע"ה) כי ישראל מרמז לבחינה זו שהוא האור בתוך החשך, כי ישראל גימטריא אור חושך"י, ר"ל שיש אור בחושך.

⁸³ כדאייתא בספה"ק אורח לחיים (פס' ספק) ול"ק: והנה אם גוניזין אור, צריך לגנוזו ע"כ בדבר חושך, ואמר אח"כ אורות מופלג, ר"ל מה שמוציא אור מאלוהי מאופל, אבל שיהיה **הצדיק שאמר הרב הווא ונקמים, הצדיק הזה, הוא מוציא אורות אל מאופל, ומביט באור הזה.** והו שאמר מקדמם ובראת את הכל, ר"ל הצדיק שנקרא הכל, ואח"כ אור עולם וכו', ומי המוצאם אמר ויהי, הוא הצדיק כנ"ל.

⁸⁴ וראה מה דאייתא בספה"ק סידורו של שבת (תרא שריש ב' ענף ב') ול"ק: וכמה פסלמים ונוראים נוסים נגלים נתגלו על ידי אלישע תלמידו. והטעם הוא כי **לג הפנים האלה הכל נעשה בבחי' אור הגנוז הנכנס למעלת האור** והוא היה גנוז לצדיק באותו אור, וצדק בדברי הוזהר (תחתונה מבנה לוי) שגנוזו על אותו האור בחינת צדק שו"ע סועל, ולכן הצדיקים שהיה מסורי הברית נבאת ונקרא **צדיקים אלוים** כי חו"ה שיהו דגדתי שוהו דגדתי שוהו ברית. ושמעתי שמה באותו אור הגנוז ומצמיח להם ישיעה נבגלה לעין כל שלא כדרך החסדר כיוון שגם הדין מסכים עמם לעשות עמם טובות, והכל נעשה שהיונה מהם שנקראו **צדיקים להאיר עליהם באור הזה.** וע"כ סיבב הקב"ה עם יוסף שהיה נכנס בבחינת צדיק יון היה ועמד בניסונו ויקרא שמו יוסף הצדיק, וע"כ בזכותו ויושע ה' ביום ההוא. עם האור הגנוזו הנקרא אור יום נוגגו בבחינת הצדיק ושמוהו התגללות ונבאיה עליו כל, והכל מרוב טוב הנפול לצדיק כאשר בארנו, וע"כ הראוי לכך ליכנס לתוך ופנימות של המדה הזאת והשב שיש השלימות של האמת המדה, אז בא יבא להדרגה להאיר עליו מאותו בחינה הנקרא יום שזוהו אור וכתולית כל המאורות והשמות.

וע"י עוד שם"ק בספה"ק **אחת שלום** (פס' ספק) ול"ק: והו זיה כוננת בעל הטורים על הפסוק (בראשית ל"ז) וישראל אבתי את יוסף מכל בניו כי זו זקבתיה הואל, עליו זה הלשון, וזקבין ונעשה אור וזו, ופירושו פ **שישראל אבתי את יוסף בחינת צדיק חסד הצדיק, כי על ידי חסדו האור הגנוז, ונעשה יו"ט כוננת בתורה** רומז לכתנות אור בא' (ע"י מנלה עסקותיו פ' אר"י אותן ט"ז ב' ב' ויתו אותן סולמיס), וכמבואר אצלנו בפרשת וישב (ריה יט"ב).

נודע מעלת ומתות האור^פ, שהרי "תרוך האור" הוא דייקא "מן החושך" והאפליה^פ.

אור הגנוז המתגלה בחנוכה

והנה מבואר בספה"ק בת עין^א שאחר שבריאת העולם היא בראש השנה, ומתחדשת בכל שנה ושנה, אולם בתחילה יש שבירת הכלים והיינו שבחדשי תשרי ואף קצת לאחר מכן יש אורות מרובים וכלים מעוטים מצד רוב הקדושה הנשפע עלינו בימים הנוראים, ולכן ניתן לנו יו"ט תנוכה שהוא בימי חול ומותר בעשיית מלאכה, ועל ידו אנו

^פ כדאיתא בספה"ק **אור כללים** (פר האינון זול"ק: דידוע (הפלת ב א) שיתרון האור מן החושך, כלומר שיתרון אור נודע מן החושך, ע"י החושך נודע מעלת האור, כי אם לא היה חושך בעולם לא היה נודע מעלת האור.

^פ כדאיתא בספה"ק **אור המרי** וז"ל: וכלפי דברינו הנאמרים באמת אפשר לרמוז בדברי שלמה המלך עליו השלום, וראיתי אנו שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך, והכונה כי כבר נודע שתענוג תמיד אינו תענוג, וממילא אם היה תמיד אור בהיר זולת החושך, לא היו מקבלים הברואים כל כך תענוג כמו כעשי שיש גם כן חשך בעולם, **ואחר כך כשגולל חשך מנצי אור**, והוספות תענוג שמקבלים הברואים מגדול האור הבאה אחרי החשך.

^א ואלו דברי קדשו (יודישים להפנתו): **הנה עיני התנוכה הוא בחינת תקון הוהו**, וכמאמר הכתוב (באישי"א ב ג ד) והארץ היתה תהו וגו' ויאמר אלהים יהי אור וגו', אור זה מרמז לאור של נר תנוכה, נר מצוה ותורה אור (משלי יג:ו), **ואנע"י שבריאת העולם היתה בראש השנה**, מכל מקום ידוע שכליות הבריאה היתה **אח"כ נודע מעט לכל ועת קידוע, ושלימות זולתה"ה** על פסוק (באישי"א כב ה) ללכת עד כי, היינו עד והתחלת הנס היתה באברהם, כמאמר המגיד ז"לה"ה על פסוק (באישי"א כב ה) ללכת עד כי, היינו עד בחינת י"ה של חנוכה, והואז"ל (בר יב ג) את תקיף הכהברים אילא באברהם, פירוש, הכתוב אלה תולדות ישר"ם הארצ"י ר"ת ת"ה, ותקפו על ידי בחי'אברהם, אילא בבראם, פ"סמריא נ"ד, מרמז למה שאמרנו שבחינת היתר נתקן על ידי אברהם בני תנוכה כ"ל, שהוא קיים מצות ברית מילה שהוא (עוד הגיוס כמאמר הכתוב (ויקרא לג:כ) אם לא בריתי אבותי לא הייתי חקת שמים וארץ לא שמתי לא

לך). ^א והוא מ"ש" בספה"ק **אמרי פנתם** (באישי"א ז א) וירא אלוהי ה באגלי ממראה ויחם שפי פתח האהל כחם היום, פירוש לאחר המילה **התחיל התקון של פתח האהל המרמז לבחינת נר חנוכה ממוצתה על פתח הבית** (שבת כא:ב), וגם שיהיה קיום פתחו לרווחה לתקון אורחים (עיר קוד', והיה מגייר גרים (בר יט לז) כי **ל זאת הוא למת היתר, ל"ו עיקר התקון של הנהיג הארשת והוא האור של ל"ו מסכתות ולכן יש להשתדל להתעלות למקורו ושרשם קדושה** (הינו של כל הישועה של אדם בפלי עולמות האור שלם שמים, תמיד ידיו לינה מני, ותמיד יסוף לבקונו י"ו, ובה עילה עשיתיו ומתחת לשמים לבחינת קדושה).

^א וראו מ"ש" בספה"ק **אמרי פנתם** (שעיר ד) שבת וינמינם אתה אז: בשם הרד"ל בחנוכה בשעת הדלקת נרות יורד האור הגנוז ולכן יש לכל אדם לישב בצל הנרות שלו אחר הדלקת כל החגיגה ולכן יש ל"ו נרות נדג ל"ו שעות ששימש אור הגנוז לאדם הארשת והוא האור של ל"ו מסכתות ולכן יש להשתדל להדליק בשבת ל"ו נרות ומעט שאהור הגנוז הוא גדול מאד ואין עוה"י יכול לטבול אותו ולכן אינו שוה בחנוכה כר חצי שעו בשעת הדלקת הנרות אבל בשבת מוליקים הנרות מוקדם כי שבת אור של עצמו ואור הגנוז יכול לשחות הרבה כמו שאמרנו מתנה טובה יש לי בבית גנזי וכו' והוא אורו של משיח כדאיתא בזהר שמשיח ייגנו כמו פעמים וכו' כי הוא האור הגנוז.

^א מנבוא בספה"ק **אמרי פנתם** (שער א' תנ"ך אבות מספ"ג ב' הרב ורשעים פתח ידמו, זאב ע"ב, שודד לילה, כי חיותם הוא מוהשך, ותורה נקראת אור ומצוה נר, לכן התורה סיבת ביטולם, לכן רצו היוונים לבטל תורה ומצוות. והארץ ז"ל כינות היוונים מה שכיוונו ברשעם מאד וגזרו לכתוב חשך יוניות, והיה חושך י"ג ימים בעולם ולא יכל אדם להושיע ק"ר הכהנים הגדולים כי כהן גדול מספיק תמר ששם אין מנוע שום שיהיה כלל, וכן יכל להביא שום אור גדול לבטל הקליטות והיה האור גדול כי"כ שהגיע דוקא לשטח מים ב"ר ודוקא ברה"י.

^א כדאיתא בספה"ק **רבי חיים** (הפנתה אה"מ סק"ג זול"ק: הנה מצינו שהשנתנה מצוה זו, ולא מצינו כיוצא במצות אחרות כה, כי במצורה המצוה הלכות הנרות, אבל אין המצוה לראות, שהרי אסורים בתנאה (עי' מספ"ג יג) והנה יש דקדוק ברכה לראות אותם, משא של כן בנר חנוכה שרואה אומי כרוך ששעה נסים לאבותינו (שבת כט), ולא מצינו כזה גבי סוכה, שמרמזו (ויקרא כט) למען ידועו דורותיכם כי בסוכות וגו' בחוצותי אותם ראיתם. אף על פי כן לא מחיוב לכו"ר על איהה כרוך ששעה נסים, ומאי שנו כאכא שמכו"ר על ארציהם.

והנה רמב"ם, והנה תנבו המחשבים שהארץ יש בו אור, כר אינו נתפש, כי הוא רוותה עד מאד, ואינו נראה קר, שיהי זהר כספוי שיוכל לחאו"ר זו, ולפעמים דולק האור גופו כידוע ששואו אור, וזהו ונה כתבו המחברים ותגלה הגדול, שהמה ראוי שיהי זהר אשר גונב האור, וכשמביאין אותו הדבר למקום חשך נתגלה האור הגנוב.

מעולפת ספירים | מאמר אור הגנוז | עמוד ט

מאירים את כל האורות שקיבלנו בכלים המתאימים כך שלא תהא שבירה, אלא נוכל לחיות עם ה"אור הגנוז"^א.

וידוע מה דאיתא בספרי החסידות^ב כי כל עניין התגברות מלכות בית חשמונאי על היוונים עניינה היא התגברות קדושת אור החכמה האלוקית הגנוזה בתורה על החכמה הטבעית וכל חכמת הפילוסופיא שמקורה בחכמי יוון שהשיכה עניינה של ישראל^ב, וכן בכל שנה ושנה עלינו להאיר את העולם עד למדריגות הנמוכים ביותר, באותו "אור הגנוז" בתורה^צ, על ידי הדלקת נרות חנוכה^ה על פתח ביתו מבחוץ, למטה מעשרה^ה.

והנה ידוע (והיה באישית לח) שכל מה שיש בעולם הגשמי כנגזו בחו"ט וגבהי מרומים, ידוע שבאמת אור אין סוף הוא מלא כל הארץ כבודו (שעיר א) ולית אתר פנו מנייה (תיקרא יד זא ע"ב) אך הקב"ה הסתיר אורו יתעלה, ובמלכושים שונים הלבישו כדי שיוכל לחיות עולם תומי ובעל בחירה, לה הסתיר האור, והולך מלכושו ללבושו, שכל עולם מקבל לפי ערך שיוכל לעמוד ולא יתבטל ומלכותו בכל משלה (הפ"ק ע"ג) ובלתי חיותו אין חיות כלל, ולפי חיות חיות שלהם מ"א סמני הקטורת והנה מבואר שקליפת נוגה גונב מהקדושה ניצוצין, והוה קליפתו אין כמבואר במלה עמוקות. והנה עם קדוש ישראל ששכינתו יתברך שוכן בנייהם, אין מחמת עונות הסתיר פניו מהם, כמאמר הכתוב (יהי"א א' ע"ז) ועובתים והסתרתיו וגו', אך על פי כן (ויקרא כג:כד) לא מאסתים וגו' (מנפ"א ע"ה) כדברי חז"ל (תנ"ה) והנה היה ידו נטויה לעינו. והנה בגלות יוון, המה פשוטיהם קידוע שרוב הכמותם פלסתר והכל, מה שיש להם איהה חיתה נגנב אתם מספרי הקדושים שביראל, אך נראים כמתחכמים בחקרם, ולכן נקל לטעות ח"ו, שקרובים דבריהם לתורה המעולה בוה"ק (ירמ"ק).

אך כל זה שכתבנו בתחלתשוב האור על ערכו כולו בפנימית אור שמתלבט לפי שיכול כל עולם לטבול, אך עצמות האור כיכול לית אתר פנוי מנייה (תיקרא יד זא ע"ב) והוא קמא קמא, וכשרא הקב"ה בעני עמו, שרצון הארשים היונים להחשיך עיני האדם בפילוסופיא וספר, ולהראות כמטא חכמה האמת עגובו ושמו כלילים, ובה רצו להטעת את ישראל, ולה קב"ה עצמות האור שקרא אור הגנוז המקיף, ואו באבו אור הגדול, חזר מעט האור שהיה גובל כיד היונים לשער, קידוע שנו חזרו לאבוקר שכנגדו, ולכן נתגלה להם אז האור הגנוז המקיף כמלכות יוון חשכה.

^א וראה מ"ש" בספה"ק **בני יששכר** (מאמר יודיש כספי סגור, פנתה ב' אית ז) זול"ק: עיין בספי"ח מה שכתבתי בשם הרב חוקק בעל הורחק ד"ל שבתה שתיקנו נר חנוכה ל"ו נרות נדג האור הארשתו הגנוז ששיש ל"ו שעות, והנה כן מציאתם גם כן בבחינת התלמידים של הקדוש מרמ"פ זצוק"ל (פולק אית' ר"ג), והנה כעת באמר לך את אשר עד עכשיו, וכפי מה האור הארשתו היו מביטים בו מסוף העולם ועד סופו כמו שאמרנו ד"ל (תנ"ך ב"ב) וגנזו קבריהם לדיקים, והיוכן גזרו בתורה מנו שכתבו לחשך בעלי ד' הורקדש (כל מה האדם וראה בכל פנים דבר בחזקת הוה מאהר הגנוז), על כן נקראת התורה אור, ועל כן חכם (במסכת תהוה) עדיף מנביא (כ"ב יב), כי על ידי התורה יתגלה לו אור הגנוז בכל פנים ככל אחד מפי עסקו ועמלו בתורה, ועל ידי אור הגנוז יכול להביט בכל פנים מספרות סופו תהלה (כל מה שאין קו גבויא אלא בכל פנים תתגלה לו גבויא), והנה לבקוזה לא רזאם הדיקאים ראה תחינית מלרוחם גם בעולמות העליונים כל אחד מפי השטות בתורה, וכפי מה ששימש שם סמאות האור הארשתו הגנוז, הנה היונים הרשיעו לא לבטל התורה אך אשר בה נגנז האור הארשתו, הנה בעת הישועה ליהודים יותה אורח בנס אור הפנורה להראות התגברות אור התורה אחר האור הארשתו גנוז, על כן נתקן ל"ו נרות נדג אור הגנוז ששימש ל"ו שעות, וכבר כתבתי כר לעיל.

ובהו יתרוך ל"כ קושיית הארשתונים והארחרונים למה תקנו להדליק ולחודדו ביום התגברות הרי לא היה חנם רק מיום ב ארילך, אבל אור תקנוהו להאיר לתורות ולתלל ל"ו כי טוב על הגבירות אור התורה שבה נגנז האור הארשתו והאיר לישראל באור הניסיון הזה, הבן הדברים, ועל כן מוספין וחולקין את הלל, ללל לחיות כל מה שמוסיף האדם ימי התעסקות בתורה יתרבה לו האור הגנוז, וטהר ידים ויסיף אומץ לחרו"ט.

^א ראה מ"ש" בספה"ק **בת עין** (יודישים להפנתו) זול"ק: וזוהו כי אתה תאיר נר ה' אלהי יגיה חשכי והוליים י"ח ס"ו), פירוש שכתבתי נרו של חנוכה, יגיה חשכי, היינו שמתוך בחינת יו"ד שהוא בחינת חקדושה, וכפי מה ששימש שם סמאות האור הארשתו הגנוז, הנה היונים הרשיעו לא לבטל חושך, י"ג מכליון דרומתי.

ולכן נר דרומתי מחברי יום ולילה, לרמוז שצריך להיודים בחינת יום, שהוא בחינת אור, שהוא י"ג מכליון דרומתי, לבחינת לילה, שהוא עולם הזה.

^א כדאיתא בספה"ק **שם שמאטול** (תנ"ה ל"ד ע"ד) זול"ק: ולפי האמור יובן מ ש"ח מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ למטה מעשרה, שאם כתבנו גברו ישראל ונבאחם חמור הדבר שישלטו ישראל ויפקדו את החס"א, וידוע שהיה"ה הוא עלמא דפרודא משכן חס"א, ואין הו"ר תוספת אלא עד עשרה, ושם המצוה להניח נרות החנוכה שיתפשט האור להיר", רמז להתפשטות גבול הקדושה בגבול החיצונים.

מאמר ה"מלאכים" [חלק ב]

ונתבאר על פי דברי הקדמונים כי העולם הזה מחולק לשלושה עולמות שאחד מסובב את רעהו וכולם סובבים והולכים סביב העולם השפל כרצונו יתברך, שהם "עולם המלאכים" "עולם הגלגלים" ו"עולם השפל" שהוא עולם הזה, ומבאר בספה"ק ערבי נחל"י בשמו של רבי יוסף אלבו בעל העיקרים כי כל חלוקות אלו שבעולמות נמצאים גם בפמימות נפש של כל אדם המכונה "עולם הקטן" "ידיע", וכמו שכתב בספה"ק אוהב

עולם המלאכים שבנפש האדם

בגיליון הקודם הרחבנו על עולם המלאכים העליונים, ועל כך שבספרי החסידות, על פי הזוה"ק וכתבי האריז"ל, מפרשים מלאכים אלו לניצוצי החיות המקיימים את העולם בכל רגע, וכמו החלוקה הידועה של האריז"ל שכייה מלאכים ושמות, אשר בלשון מרנא הבעש"ט זיע"א הם קראים: עולמות נשמות ואולוקות.

והכבד נתון כח הון אל הלב לכל האברים, והמוח נתון החוש והתנועה אל הלב. והכבד ומקבל מהם החיות וההוהו. ובעולם בכללו אין העין כן, כי הנותן השפע אל יקבל שום שפע מהנשפע ממנו, כי יושפע השפע מעליונים על התחתונים על צד התיבות לכד אל לקבלת שום תועלת מהם. **על כן** **דברי הרב בעל העקרים**

אכן א"ע"ם שכתב בעולמות העליונים אל יקבלו שפע מהתחתונים, מ"ו מקבילים תועלת כולם מעולם התחתון כידוע שהעבודה צורך גבוה, שבמשגי' התורה המועת שישאל עושי'ן מוסיפין כח בכל העולמות ונעשה בהם הכנה לשיכול לקבל השפע בריבוי מאת ה', ולכוונה זו לבדה ניתנה תורה לישראל, וזלת אצל ה' לבדו נאמר א"י חסוד איש מה יפועל לו ואם יצדק מה יתן לו, כי הוא יתברך א"צ צולתו, אבל שאר כל העולמות תלוי בגמסו ותיקונו במעשה התחתונים. והקב"ה כיכול ג"כ מועצת בזה בחד מהו, והינו כי מטבע הטוב להטיבו ולהשפיע טובה תמידית ובשיל זה לבד ברא כל העולמות. וכאשר התחתונים במעשיהם הטובים מוסיפין כח וגבורה בפמלי' של מעלה אז כח בידם לקבל שפע הרבה, וזהו כיכול תענוג להקב"ה כמו שקבל תענוג איש נדיב לב מאד שיוזדמן לו איש הגון שיתן לו צדקה, מה שנידבות אדם נדיב אינו כספה מן הים נגד נדבתו וחסדו יתברך שמו ואינם כסוג אחר כלל, **מכל שכן שבכיוול תענוג הוא לפניו כשהעולמות כולם מודככים במעשי'ו שאז יתברך שמו נותן מלכות שפע בעצדקה הרבה.**

כ"ו **כשכ"ב בספה"ק יסוד העבודה** (ת"פ דף י"ד) **ז"ל**: כי כל העולמות ביחד הם כולם **זוגות אדם ע"ד משל** **שכל אלהי**, **מדות קדושים**, **פועלי טוב** שהם **בבריאה יצירה עשיה**, ואפנים מלאכים וחיות ושרפים ולעומת זה נמצא האדם הבלעיל ג"כ באותם ג' בחיות, ואדם היעיל מלביש וסובב לאדם בקדושה, והגם אשר כל שהעולם יתר גבוה שם הבלעיל ותמטט. מ"מ אותו המטט אם פוגע באדם הנכבד יצרו קשה מאד יותר מלש אדם נמוך. והוה מאמר חכמינו ז"ל כל הגדול מחבור יצרו גדול ממנו, ורק שהאדם הנכבד מפני טהרתו וקדושתו כי ישמר ונשרה גם ברוחו ונפשו. ע"כ א"ח הרע יגלו להתקרב אליו ועומד מרחוק וכ"ז אינו ניוול כ"א י"ע"ו או ה"ה"ת" כמחז"ל צופה רעע לצדיק ומבקש להימתו זהו יציה"ר שרועה להפיל את הצדיק ואמלאה שם, ועודו לא יעול לו שאת ה' לא יעזובו בידו.

וראה מהו דאיתא בספרי' **לוקיטו תורה** (ת"פ אמור א"ת): **ונהו האדם הוא עולם קטן ויש בו ג' ח"ב בחי' של ג' כחות המלאכים ה"ה"ו, כי המלאכים כל הוא בחי' מפיטת אבל האדם לולו מכל העולמות ולכן נאמר בו נעשה אדם לשון רבים כ"ש ב"ח" באריות, וזו החי' של ה' הת' א' משריפים האומרים **קדוש פעם א' שתשוקתם לאסתכלו בקירא דמלכא ומתלמידי ב"רשפי' אש כי ישינה ג"כ בהאדם והוא בחי' יסוד אהבה שכלב כי ימא שהגוף האדם מורכב מד' יסודות גשמיים וכן הנה"מ מורכבת מד' יסודות רוחניים דגוהו. כך גם הנפש האלהית כלולה ומורכבת מד' יסודות רוחניים קדושה האלקית (ת"פ ספרי' ב"ר א"ו), ובכלל לבכך שבתוך מתגלה השריף של יסוד האלהי כלב בחי' גילוי שמתלשט ומתלהב בשתוקה ורשפי' אש אלו י. וזהו וקדשתי בתוך ב"י" פ' תוך ב"י" הוא נקודה הנפשי' של הלב של כ"א"ו מיראיל שש בתוך קודמה נפמיית הלב וקדשתי להיות לבם בעבר ברשפי' אש ואהבה עזה לאסתכלו בקירא דמלכא שהוא י' קדושת ומובדל אין ערוך אליו כלל. ע"כ **יהיה נתפס השתוקה אלו י' על ידי התלבטנותו אין שהוא י' קדושת כן בתוך נפמיית נקודת הלב שהוא ע"ד אמרת הקדושת דתת דא. ובאדם הוא בחי' האהבה דככל לבכך דאיתו גילוי נפמיית הלב בחי' גילוי משט להיות מלא וגדוש מאהבת ה' בחי' כלות הנפש כ"ש כספה וגם כלתה נפש וכו'.******

ואח"כ כתב ג' אומרים ב"פ קדושת העיני' כי בחי' קדושה הוא הוא העלאה מטה למעלה שתרשיפם וצויים ליכלל באי"ה ב"ה לאסתכלו כן וותי' בחי' תת דא: אך בחי' תת תב' שאומרים פעם ב' קדושת הוא שחפשי' אלוים ג"כ תשבעה למעלה למטה להיות כי צמאון תשריפם הוא להדבק בסוכ"ע ובחי' ביטול עצמותם וזקא ממל וכל אבל תת ה' רוצים ורופים בהשבת או א"ס ב"ה למטה וכו', ובאדם שהוא עולם קטן יש בחי' א' ז"ל הוא בחי' מדגרת אהבת הלב נפשו שלחרא אהבה דככל לבכך שהוא ג"כ תשבעה למעלה למטה להיות הקשרות החי' של האדם ולבשי' הנפש מודי"מ בחי' דא"ס ב"ה שבתורה ורצונו העליון ב"ה שבמצותו וגם בכל נפשך כשפוטו דאיתו נוטל את נפשך

¹ וראה במאמר חומר וצורה ח"א לפר' ח"י שרה תשפ"א, מה שהבאנו בשם המלבי"ם שהמקובלים שינו אותם לארבע העולמות, כי נתגלה לדור אחרון שעולם הגלגלים נשוי מאותו חומר שלנו, עיי"ש באריות.

² **ז"ל** (ת"פ דף י"ד): **כי אמרו החוקרים עיני דבדכי הרב בעל העיקרים פ' ל"א מאמר ב' כי העולם נתלק ג' חלקים, ה' העולם, ועולם הגלגלים, ועולם המלאכים, האדם שהוא עולם קטן יש בו ג' ח' חלקים אלו, כי נפש הזנה אשר בכבד נגד זה העולם שיש בו הווה והפסד, וכן בכבד נפסל המאכל ורצונו ונעשה דם, ונפש החייתי שכלב נגד עולם הגלגלים, כי כמו שאם ינוח הגלגל מתנועתו רגע יפסדו הבעלי חיים כמתנה הטבע כך אם ינוח הלב מתנועתו יפוש באיברו, וידוע כי חיות העולמות ניתן לבני אדם שאם יטיבו מעשיהם יטיבו בעולמות וכן להיפך, ותנועת הגלגלים שהם לצורך העולם בא מתנועת הלב כי ליבא ועינא גרי סרסורי דחטאה (יוחספאי בריה דא. ה) והוזהרו ולא תתרו אחרי לבבכם, ובהיות האדם מתנועתו לבו ממהותו ומשבר תאות לבו ומחשבתו לנעבותו וכן אפילו הרשעים לבם מתנועת תמיד כמשרד"ל (פנודייס ט"ז ע"ב) כי הם מלאים תרשות ונגד זה התנועה לשם ה' יהיה מדה כנגד מדה תנועת הגלגלים דתה הלב הוא כנגד הגלגל וכאמור.**

³ מאמר שני פרק א.

והא לך לשונו המובא בספה"ק **ערב נחל** (פרק אה דהוש"ט) **ז"ל**: ונבאר זאת בהזכיר דברי הבעל העקרים מאמר ב' פרק ל"א ז"ל בקצרה:

המצאות כולו נתלק לג' חלקים. החלק הא' עולם התחתון שהוא עולם היסודות והחיות וההפסד, והחלק ב' עולם הגלגלים, והחלק ג' עולם המלאכים, ואלו הם הג' חלקים ש' הרדל בר בנייהם, כי עולם התחתון בא אישיו נפסדים, ועולם הגלגלים בלתי נפסדים אכן הם גשם ושיגם מקרה הגלגלים, ועולם חלקים א"ע"ם שנבדלו זה הוה מ"מ פועלים אז בזה ומתפעלים זה מזה, כי מסיבוב הגלגלים, וחילופי מצביהם יחידים ביסודות חילופיהם, ותמהוה על ידם ומצפיהם והפילוסופים ובעלי החיים, והחיות בעלי חיים אז נמשך הגלגל.

ומאשר נראה בכל גלגל תנועה מיוחדת ה' למצוה זו למעבר וכן (ת"פ דף י"ד) זהו מהיה בתנועה וזהו מהתארה, נדע בהכרח שיש לכל אחד סיבה חוצה לו וזולת נפשו, תיחד לו תנועה מיוחדת, **ואותם המתייחדים תנועת הגלגלים הם מניינים אותם, והמניינים ההם נקראים נפלים, לפי שהם נבדלים מעולם העליונים.**

ונמצא לפי שיש במציאות קצת שלישי בהכרח ונקרא עולם המלאכים, והחלק הזה עם חיותו נתלבט בתלת המדבדל במ' החלקים האחרים, הנה הוא פועל בעולם הגלגלי ונמיני אותו תנועת מתחלפת בשנייהם הרבה כאמור, וא"כ חלקי המציאות מתאחדים ונקשרים זה בזה ונשמר הסדר בהם תמיד. ומה מורחב שאם אפשר מבלי שיהיה לו חלקים אלה כן אחד מהניגים ומאחדם, וכמו שנמצא בעלילי חיים ג' כחות נבדלים קצתם בקצתהו והם הנפש הזנה אשר בכבד והנפש החייונית אשר כלב והנפש המורגשת שאם כמות, ואלו היא נפשות נבדלות אז מזה הנפש הזנה אשר בכבד חתמה אל החיות והיה וההפסד. לפי שגם יתפסדו ומוצרות לצורת דהם, ונפש החיות שכלב חתמה אל עולם הגלגלים - כי כמו שבתנועת הגלגלים נמשך חיות אל עולם התחתון ואם ינוח הגלגל כהרף עין מתנועתו יפסד העולם כפי מנהג הטבעי, כן בתנועת הלב ימשך חיות אל כלל הגוף ואם ינוח העולם מתנועתו לשעתו ימות ויבעל חי, והנפש המורגשת שבמות חתמה עליו המלאכים - לפי ששמנה יצאו כחות החמהה חושים וכחות הנפשיות שאינם גשמיים ככח המדמה והרצוני ודומייתן שאינם מושגים בחוש רק מושגים מצד הפעולות הנמשכות מהם, כמו שלא יושנו השכליים הנבדלים אלא מצד פעולותיהם.

וגו כחות אלה אשר בעי"ח יש להם כח אחד מאחדם ונקרא כח המנהיג הגוף ומקשר כל חלקיו ונקרתי קצתהו המנהיג, ונקרא אצל הרופאים הטבע, כאשר יש בעולם בכללו כל אחד קושר כל חלקי המציאות וכוחתי' קצתהו בעולם ומוניגו אותה הוא הוה א"ח"י"ת, ומה הוא שבאדם המקשר כל כחותיו וחלקיו כמו שאמרנו, ממש כחק ראי' על מציאות נמצא אחר מנהיג ומקשר כל פרטי המציאות וחלקי. אין הרדל בדמיון הזה מכחות הגוף אל כלל המציאות, אלא שבכחות הגוף כל כח מהם הוא נתון שפע לבחירו ומקבל שפע בחיבורו המושפע ממנו, כי הלב נתון כח החיות לכל האברים וגם אל הכבד,

ישראל' על יעקב - שהוא כנגד כל אחד ואחד מישראל - שהיה כולל את כל העולמות וכל המלאכים!

ומבאי הערבי נחל שם כי החלוקה נעשית כדלהלן: "עולם המלאכים" שהם שכלים נפרדים המושגים רק מצד פעולותיהם מתבטאים ב"נפש המרגשת שבמוח", והטעם "לפי שממנה יצאו כחות החמשה חושים וכחות הנפשיות שאינם גשמיים ככח המדמה והמצייר ודומיהן שאינם מושגים בחוש רק מושגים מצד הפעולות הנמשכות מהם". "עולם הגלגלים" שעל ידי תנועתם נמשך חיות אל העולם התחתון, מתבטאים אצל האדם ב"נפש החיונית שלב" כי "בתנועות הלב ימשך החיות אל כלל הגוף ואם ינוח הלב מתנועתו לשעתו ימות". והשלישי הוא "עולם השפל" או "עולם ההויה וההפסד" המתבטא ב"נפש הזנה שבכבד", והטעם הוא "לפי יתהפל המזון מצורתו לצורת הדם".

האדם - מלאך ובהמה

והביאו כמה מספרי החסידות! בשמו של רבי משה מקוצי בעל הסמ"ג" שמתחילה ברא השי"ת את המלאכים ביום שני לבריאת העולם שהם רוחניים, ואח"כ ביום חמישי ברא את הבהמות והחיות שהם ההיפך הגמור, ואחר כל זה ברא את האדם והכלול משניהם, כי מצד הנשמה הוא דומה למלאך ומצד הגוף הוא דומה לבהמה¹, וכמו שאמרו חז"ל במסכת חגיגה: "ששה דברים נאמרו בבני אדם, שלשה כמלאכי השרת שלשה כבהמה, ומהלכין בקומה זקופה כמלאכי השרת, ומספרים בלשון הקדש כמלאכי השרת, ופרין ורבין כבהמה, ומוציאין רעי כבהמה"².

וכתב הרמב"י³ שמתחילה נברא האדם כדוגמת מלאכי השרת⁴ והיה עושה הכל מטבעו בלא בחירה, אלא שעל ידי

¹ ע"ד מ"ש מ' לי בשמים ועמך אל חפצתי כי שהוא מסירת הנפש והרצון להיות לו רק צוון א' וכו'.

² וכת אחא אומרט קדוש ק"ק ונחיי א' זו של כת הג' יענה ג"כ בעבודת האדם למטה הוא בחי בכל מאדן שבק"ש פי מאד פי בלי בגול והוא בחי א"ס למעלה מהכלים ועריכים למשךר הבחי מאד בחי א"ס למטה הוא בחי א"ס המצות ולכן מברכים אשר קדשנו במצותיו שמשמשים ע"י המצות בחי קדוש עם למטה כי וכן על התורה מברכים אשר קדשנו כי על דברי תורה וכו'.

³ ואלו דברי למטה כי וכן על התורה מברכים אשר קדשנו כי על דברי תורה וכו'.

⁴ ומה יצאנה"ה היה בחי קומה שלמה לכל העולמות וכל המלאכים היו כלולים בו. וגם שר של עשו שהוא ס"מ היה כלול בו. וכללותו היה בדרך של יעקב אביה. והיה דבוק בקדושה העליונה.

⁵ כמש"כ בספרה"ק ערבי (ספ' בשלח) וז"ל: ודע כי נראה לי שזוה ענין אומרם ז"ל (בראשית ובה סא) המלאכים אין להם קפיצים והוא, כי נודע שכל העולמות אין צבא אותו עולם כולל רק מקדושת אותו עולם לבד, משא"כ האדם הוא עולם קטן וקומה שלמה כולל בו מבנה המופתים ראש המדרגות דע סוף חק ולכן רגלי האדם עוקמות כמו רגל התני"ח ממש להורות על תרומת האמור מעא"כ במלאכים כתיב ורגליהם רגל ישירה, והבן וכן שנית' ה' יכפר.

⁶ כך נובא בספרה"ק ישמע משה (ספ' חיי אדם דף קס"ג ע"ב וז"ל: והנה ברא השי"ת מלאכים בשני (במד פ"א ב) וברא אתר כן בספרה"ק ישמע משה, ויפסי וכן מה היפך אל המלאכים כולם ורוחיים. (במד פ"א ב) גשמיים. וברא אתר כך אדם נשמה שהוא חלק אלקי ממעל גבוה ממלאך מניבש בהמה. כמ"ש הסמ"ג בקדושתו.

⁷ וז"ל בספרה"ק תפארת שלמה (גמלת רוח) וז"ל: וז"ל הסמ"ג בקדושתו לספר המצות כשברא הקב"ה את העולם נבראו המלאכים וכו' ואח"כ נבראו הבהמות וכו' והמלאכים יש להם דעת לעבוד את בוראם ואין להם יצירה'. והבהמות יש להם יצירה' אבל אין להם דעת לעבוד את בוראם. והמלאכים א' יצרוהו אינם ראוים לקבל שכו. והבהמות אם לא יצרוהו אין להם עונש. לכן ברא האדם אתר המלאכים והבהמות וקבו גופו דעת המלאך וכן כבהמה כיצ' כי בש האדם כשבר הבהמה לאנול ולשתות וכו' ונתן בו מצד העליונים הנשמה מסויאה אלקי לדעת תיבתות של בעבודת הבורא. ולפי שהמלאך והבהמה אין תולדתם שוה. ע"כ יתעוררו ולתלות גדולת בונן האדם כל ימי חייו. כי בשר הבהמה שגופו מתאוה לתנוגי העולם והבחי לאכול ולשתות ולבלי בהגאת גופו בלבד. ובהו כל משבותיו. והמלאך שבתון גופו נלחם כנגדו ומראה לו שלא נברא האדם לאכול ולשתות בלבד כי קודם שברא האדם נבראו הבהמות שנתנהם אלו בלבד וליה שהאדם חולק לאכול ולשתות התא וכוונתו שיהא גופו חזק ובריא למוח תורה והתהלכל ולשתות עמימים טובים. ולא יודע גמר הנצחון על וחי המיתה וכו' אבל לאחר מיתה שמראין לו (מאת סא) כל מעשיו נכתבים בספר ואם כל מעשיו יוניני הבהמה בעת לשם עבודת הבורא היה בעבודתו כמלכת לפי הבהמה יותר מבעת עבודת המלאך ואין לו יצירה' ואם ח"ו לא נהג כן היה הוא נחשב כבהמה ורגוע ממנה כי הבהמה אין לה נ ד' דברי לקבל עונש אבל אדם יש בו (שפיל' סד ב) נר ד' ע"כ נידון בגיהנם ע"ש באריכות.

⁸ והביאו גם בספרה"ק ישע לב (מאת) שכתב וז"ל: על פי מה שכתבו בקדושת סמ"ג, כי האדם הוא בהמה ומלאך, דהיינו הגוף והנשמה ע"י ש"ס.

⁹ בהקדמתו מ"ל.

¹⁰ וראה עוד מש"כ בספרה"ק ישמע משה (ספ' משפטים דף קנ"ג ע"א) וז"ל: וידוע מה שפירשתי ומותי האדם בן הבהמה וכו' (שפיל' ב' וס' ט"ו), על פי הקדמת הסמ"ג למע" כי בשתי ברא השי"ת את האדם, ויחבר בו דעת המלאך ויהי הנשמה. ובהמה היא הגוף, עיין שם. ור"ש כי מותר להאדם איננו בא מחלק הבהמי, כי אם מחלק הנשמה, והבן.

¹¹ וזו ע"א.

¹² וראה מה שהעתיק בביאור עניני זה בספרה"ק סידורו של שבת (ח"ב דודש ב פרק א אתה ה) בזו"ל ע"פ מאמר חז"ל (מבנה דברי רמב"ם) ששה דברים נאמרו בבני אדם שלשה כמלאכי השרת שלשה כבהמה. שלשה כמלאכי השרת יש להם דעת. ומלכין בקומה זקופה. ומספרין בלשון הקודש כמלאכי השרת. שלשה כבהמה אוכלין ושותין ופרין ורבין וכו'. ולחבין דברי הנמני ויחידותם מה שכונו להשמיענו דברים אלו ללמוד מהם צורך בעודת גבוה הוא כאשר אומר כי הנה תחלש דברים שאדם דומה בהם למלאכי השרת ע"כ צריך אתה לומר אשר הכל הוא סוכב חולך על הנהגת אדם עם מדותיו האלו לעבוד בהם את ה'. והא ראי' מלמדמה אנתון למלאכי השרת משרתי עליון ודאי כי בבחי' הגבוה מדבר ועוד מדנקט ומספרין בלשון הקודש כמלאכי השרת ולא אמר סתם ומדברין כמלאכי השרת. כמו שהוא השלשון במדרש (בד' פירח). וגם שם במדרש פרש"י ומדבר בליה'. ולכאורה למה נדחוק לפרש דוקא בלשון הקודש. אך כי זה האמת שעיקר כוונת המעלות הוא רק לעלות בהם אל ה'. וע"כ נקטו דוקא ומספרין בלה"ק הוא לשון התורה לשון שיש בו כח התיחיד' ע"י ייחודים עליונים וכו'. וגם מעלת מהלכין בקומה זקופה הוא כדי להיות עומד ומשרת לפני ה' כדברים הנאמרים דוקא בעמידה כמו שאמרז"ל (שפיל' ר"א ט"א) הם חברכו בעמידה. שירות בעמידה שנאמר לעמוד לשרת וכמ"ש האר"י ז"ל בכוננת ויהי נועם צעריך לאמרו בעמידה כי כל מוקם שהכוונה בשלש ראשונות שהם סוד המוחין צריך עמידה ע"ש. וכן יש להם דעת כמלאכי השרת מרה לית דעת את ה'. כי בעת שאלו עולה כדור המוחין צריך עמידה הנה הוא נתעלה בעמידתו ויכול להגיע למדרגתי מלאכי השרת ועוד יתיר כאשר כתבנו בדרוש הקודש בשם השל"ה ע"ש.

¹³ והנה שלשה דברים הדומין לתבמה הם הם הדברים הנעשים מבם כשן הבהמות כמו פריה וביה'. וכמה מפרש ויובלד דעת בני אדם זה מזה בעת השתמשותם בדברים אלו. כי האדם הוזהר להיות גם בעת השתמשותו בדברי הבהמות יראת ה' על פניו וחושב מחשבות באופן שלא ימשך עליו כן הבהמות כדרך המהמ אשר כתבנו ויארור הוי"ט (מחרי' שוה תפישה עני'א) ומסוה הבהוה על פניו לומר ואמשך עליו חוה הבהמה היודת היא למטה. ומה אעשה בעת שיפועי לי השעה להיות עומד לפני ה' לעבוד ולשרתו וכו'. בשמו. שאז אצטרף אל רוח בני האדם ההויה ללמעלה. ואך אומט למשך עמיני למעלה אם זה יושכניני למטה וע"כ ממעט בכח הבהמות. בכל מה שאמרז"ל דמעת אשר עומד בצריכהם וצרכי הבהמות ככדי שיש ויחבר בו ה' המנועם לכלל אותו בעת בעבודתו בעבודת הקודש.

¹⁴ ושפי אשר עומד עומדים אומרים בשם הרב הגאון המפורסם איש אליהם דקדוש הגמון מו"ר שמואל שנקטקש. וזכפי שאלו המלאכים האב"ד ז"ק ניקול שפאנר ז"ל ע"כ בשבתין חוק וחסרת וגו'. פי שבעת עוסקו בחוץ בדברים החגוניים המנועמים ואז חופרת פי שיתבשרו ויתחיירו מעלשון וספרה הלכה.

¹⁵ ותגדל הבהמה ויהי חו"י שעה קראום ר"ל. והעיקר בוכרן כי בעת עמדן לפני ה' תעבורו והתפללה והיך אתר מהם אפס אין וחי' שעה קראום ר"ל. והעיקר בוכרן כי בעת עמדן לפני ה' תעבורו והתפללה והיך אתר טמוון בקרב הרוחין כל חוקים בתורת ומלכלל אתוך בכל מיני מחשבות וכו'.

¹⁶ וזכפי שאלו המלאכים האב"ד ז"ק ניקול שפאנר ז"ל ע"כ בשבתין חוק וחסרת וגו'. פי שבעת עוסקו בחוץ בדברים החגוניים המנועמים ואז חופרת פי שיתבשרו ויתחיירו מעלשון וספרה הלכה.

¹⁷ ותגדל הבהמה ויהי חו"י שעה קראום ר"ל. והעיקר בוכרן כי בעת עמדן לפני ה' תעבורו והתפללה והיך אתר מהם אפס אין וחי' שעה קראום ר"ל. והעיקר בוכרן כי בעת עמדן לפני ה' תעבורו והתפללה והיך אתר טמוון בקרב הרוחין כל חוקים בתורת ומלכלל אתוך בכל מיני מחשבות וכו'.

¹⁸ כמובא בשמו בדרושת אבן שועיב (בראשית) ולכן פירש הרב רבינו משה בר נחמן ז"ל כי האדם נברא כענין המלאכים ונבא מרום והיה עושה בטבעו כמו שהם עושים לא ישנו את תפקידו. ורצה לומר שאין להם מלאכה, ולכן נמנע עמו הפיה היה כמו שאמרנו. והאדם עברו על הצואה וכללו הפיה הרי הוא נהנות חספ וצרונו כו'.

¹⁹ וכן נובא בספרה"ק סידור העבודה (ח"ד פ"ד אתה סא) בזו"ל: הנה אדם עובד ויצייר כפי של הקב"ה וקומתו היה מסוף העולם ועד סופו. והיה בו כולל כל הנשמות התיחודת הבריאות ועקבו מכה לגלגל חמה ויהי דודו היה כמלאך ה' בצאות הקומוה' היה בן גדן והש"ת שעה לו עשר חופות וחכמתו היתה יותר מכל מלאכי מרום שהם לא ידעו לקרוא שמות לכל הברואים והוא כיון וקרא מפני שהוא היה כלול בעצמו מכל הברואים וידע לשון הקודש על ברויו מפני שהוא נברא ע"י ר"ל' שיערים ומה ידע מעצמו לא שמות כל הברואים.

המלאכים ולא נברא המלאכים אלא בשבילו ולשמוי", וכנראה בכמה מקומות ממאמרי חז"ל¹ שישיראל למעלה מן המלאכים, ולכן נקרא השי"ת "א-להי ישראל" ולא "א-להי המלאכים" ², והיינו כי ישראל אע"פ שהם בני אדם שהתלבשו בגשם ולכן הם יותר רחוקים מהשי"ת, מ"מ דווקא משום כן הם גבוהים ונעלים יותר, והיינו משום שלעומת המלאכים שיש להם קדושה תמידית הרי שלישיראל יש קדושה מכופלת שהרי אפילו בתוך הגשמיות יש להם הכח להישאר בקדוה³.

ואף המלאכים עצמם אומרים בליבם שעבודתם כלום לעומת עבודת בני אדם⁴, כי כאשר אים ישראל מתפלל כראוי מתקן מה שכל מלאכי מרום אינם יכולים לתקן⁵, וכמו שאמר הר"ק בעל התניא זי"ע⁶ בשם רבותיו שאילו

אכילתו מעץ הדעת נתלבשה בו הבחירה בין הטוב לרע, והביא בספה"ק יסוד העבודה⁷ בשם רבינו בחיי⁸ כי מאז עבודת האדם היא לחזור ולהאיר חלק הנשמה שבו, ולהיות מלאך כבראשונה, מדריגה שזכו להגיע אליה ישראל בעת קבלת התורה⁹, ולכן אמרו אז "נעשה ונשמע" שהוא "לשון שמלאכי ישרת משתמשים בו".

ישראל הם למעלה מן המלאכים

וכבר נודע בשערים מחלוקת הקדמונים הגדולה, שנחלקו בה הראשונים כמלאכים, כי הוא הגדול והמעולה יותר, האם בני אדם הם שמתמלאים עליונים.

והנה לדעת רבינו סעדיה גאון האדם גדול הוא יותר מן

^[1] ואילו דברי קדשו (ד"ר ד"ה) ובפרשת קדושים כתב (ברש בחיי על יקרא ט"ו) האדם הבחירה והרצון בידו, אם הוא זדי ונחלם עם יצרו ונתן התאוות נתפשט מחורמו ונעשה מלאך, ואם נמשך אחרים נעשה נפשט מהשכל ובא למדענת במהו. והבין זאת מאדם שבקדים היה כמלאך ה וראוי היה שיהיה נעשה והנהגו בנן עדן וכיון וטעם ואנוסף אל התאות נתפשט מן השכל ותבלש בחורמו ונרטג מנן עדן ונתן למאלכו עשב כנבהמו. ועל דבר זה אמר שלמה (משלי י"ג ט"ו) "תאווה נהיה" ר"ל נהיה לשון שבר שמשבר תאוותיו ועל יזה "תערב לנפש השכל" וראוי למשכל שיורט וימלט מן התאוה הנקרא ער כמאמר הכתוב (במקראית יס"א) כי יצר כל האדם עד הנמשך אחר התאות האחת מחשבתו בהרהורים רעים וכתבי כל שמח יטיב פנים (משלי ט"ו ט"ז) ששמחת הפנים כי שבאה מהכל שהיא שורט הגוף, ואם שמחת משה הוא הטוב. ואם מעבידה הוא הרע. והגו במאכלו אפילו במותר ואף שהוא במותרות שגם הם אסור מן התורה. ודדו אמר ותורתך בתוך מעי' (תהלים ט"ו ט') צדיק אוכל לשובע נפשו (משלי י"ג ט"ו) הדי בתאוות משגל עד שבח המותר במותרות הוא חוטא. ומינו שרונשטקן אחר תאוות הוא עובר כל התורה הלא כתיב לתאוה יבקט נכרד ובכל תושיה יתקלע (שם י"א ט') וכן מתן תורה היה על ידי קדושת בני ישראל ולכן נצוטו בני ישראל קדושים הריזו ויצרעו (שם י"א ט') עד כאן קיורא דבדיו.

^[2] ויקרא י"ב ט

^[3] כמבוא בספה"ק יסוד משה (ד"ר ד"ה) בזה"ל: ומורה על זה כי הלוחות אינם לפי עצם המציאות ולפי מה שהיה קו הלוחות במה שהיו ישראל עובדים להם כשקבלו התורה, שם

^[4] אותה המדרגה אינה ראוי לפי המציאות עולם היה, וכשנתברו עתה מפני החטא, לא פסקה טובה בעבודת ישראל לעולם היה. אבל פסק מן המדרגה שאינה ראוי למציאות עולם היה שהיו ישראל גזולים מן המלאכים והיו ישראל דומים לאדם הראשון, כי באמת קודם שחטא האדם והיה מהו בני עדן, ולא היה תמותה שריה בנן עדן ראו לעולם היה ואינה כלכל המציאות עולם היה, עד שחטא ונרטג מנן עדן והוסדרו מדרגותיו העליונה שניתה ראוי לעולם היה.

^[5] וכמש"כ בספה"ק יסוד העבודה (ד"ר ד"ה) וז"ל: אבל עיקר האהבה כשהוא מכיר את החסדים והטובות בגופו, וכיותר במה שבהו בני מכל העמים לעמו וחלקו ויתבונן בגדול האהבה שהוא אותו ועד שבט ישראל גדולים יותר מלמעלה השמים והיו ישראל דומים לאדם הראשון, כי באמת קודם שחטא האדם והיה אהבתו למלאכו. וע"ז זה יתקרב לבבו בק"ו אף שהאדם צריך לאהבו אותו וי"ש. והיא המעו' אליו אחר מדרגת אהבה וירוממות הובושה אף שהאדם שהוא שפל מצד גופו והרבתו אפילו נשמתו מה היא חשבתה נגד ירוממות הקב"ה בכלל תעלותו וקרבתו ו"מלאכתו א"כ מכל שכן האדם לחשית".

^[6] ראה סתנדין צג ע"א. חולין צג ע"ב.

^[7] כדאיאת בספה"ק יסוד העבודה (ד"ר ד"ה) וז"ל: ולמה שורש עוד גבוה מבדת התפארת של כמא"כ ישראל אחר כך התפאר. והראיה עוד"ו הנקב"ה נקרא אלתי ואלתי ואל אלתי המלאכים הם ישראל הגדלים. ואשר על ידו למעלה האור מלמעלה ע"כ שוהאל"ף ל"א איה מוקם כבוד להעירעו. והוא אהבה שמתלו אהבה ובמכיר ואל למשך תוך אלתי מולתכל בכל עולם בתוך אור של אותו עולם וממילא יורד ומתמטט אורו והכרתו ולא נשאר בו כ"א בחינת האמונה שהיא הרצון שלו שיהיה עובד לחשי"ת. וע"ז שנתלבש השמש בתוך הרוח המדבר. ואח"כ בתוך הנפש המוכן לפעולת המעשים, ואח"כ בתוך הנפש הבושה והנה"ח היא אלתי מכירה גם זאת, אלא שיש בה כח הרצון של השי"ת המפיטע בה את טבעיות ומדות שלה הבתמימת. ואשר ע"כ נעשה אדם מרוחק ביותר מן השי"ת בעס"ר כי התיש השטיל וזהמאט כבוה. כי הרגש היה בה התמטטות האור ביותר. וקיבל בעצמו פניוד גדול וגרם מה שגרם.

^[8] כמבוא בספה"ק עבודת ישראל (ד"ר ד"ה) בזה"ל: ואמר יוקח נא מעט מני והרצו רגליכם והשוענו תחת העץ. יושב"כ כי המלאכים הקדושים בדתם לעולם השטל מוכרחים לעולם תתנו חומר שיכולו לסבול הקדושה כמקוד. ומטמטע על ידי ירודתם ממדרגתם ונכאם לעולם היה נפחה קצת מעלתם והבעת העולמה כבודו. ואפשר כי המלאכים אינם שאבוא אל אברהם אבינו ע"ה על ידי תלכתשות כעודו. וע"ז ידי שהבינו בעצמם כי אין מעלתם במשהו מנן אם הם מלמלעל בריקע אמרו בליבם אם אנוהו לשעה ירדנו מקדושתינו בני אדם שהם מלאכי לשמה על אחת מהם שאינם משיגים מקדושתו. וכ"ן אמר המעשים, ואח"כ אברהם אחרי הבנתו את כל מה שאלו ב"ח עם מעט מהדיני והשפיעי עליונות קדושתו והואו רגליכם הדיני להרחיץ הרגליץ שלהם ומדרגה התחונה הסבכים. והשוענו תחת העץ תחתו אוליאו דחיי כמש"כ בזה"ק. והיינו שהראה להם כי לא כן כדבריהם ואדרבה שוכני בני חומר אשר בעפר

יסודם על ידי עבודתם והשתדלותם מתגברים ונאחזים בקדושה כל כך עד שהם המפעילים הקדושה אפילו למלאכי כי בשבילם נרא הכל.

¹ כמש"כ בספה"ק שפת אמת (ד"ר ד"ה) בזה"ל: והנה הטעם אשר שורט נשמת המלאכים ולבני" שני קדושות. קדושת המלאך מה שהוא נפרט ונגדל מנשמתו אבל יש עוד קדושה שניתן לישראל שהגם שהם בגשמיות ובלבושו גשמי אע"כ יכולן להישאר בקדושות.

וראה מה שיבאר בזה בספה"ק רצרי רחל (ד"ר ד"ה) בזה"ל: והנה הטעם אשר שורט נשמת המלאכים אינו רק מקדושת אותו העולם ושורט נשמתו שא הישראלי הוא גבוה מעל גבוה. הטעם מביאר בפכפכיה ליות אחי"ן שני רחל לז' ארבעה לז' לחם בקדושת אותו העולם, מה שאין כן האדם עלול לחטוא מתיצר עתה שבו נעוה ויאר ילוד אשה. כמאמר דוד המלך ע"ה תהילים נא, ז ובחטא יחמתני אמי לכן הוצרך נשמות להיות מקמום גבוה והולאי אים יחטא, ממילא האדם להיות ילוד אשה נמשך לו נשמה מקמום גבוה, ועל ידי כן יש בו הכח שיהיה יסוד עולם המקשר יחד כל העולמות ושפיעו כל חייתו.

וראה עוד מש"כ בספה"ק קודש אש (ד"ר ד"ה) וז"ל: כי המלאך כשבא לעולם הזה צריך טהרה ז' ימים עד שיהיה מוכשר להיות אלו כל מצבו הקודם, מה שאין כן ישראל גם בעולם הזה אינו עמוס קטן ופעולים השוראת השכינה, כגון האהבה, כגון רסינ, משכני, בני המקדש, שבו לא איש ישראל עם גופו מקום להשראת השכינה הם. זאת אומרת שהמלאכים משפיעים על ידי עולם הזה, מה שאין כן ישראל הנועד את ד' אינו משתנה רק קשה עורף כעבדו.

והיא המשכה מבחינת "אני ד' לא שנית" (ד"ר ד"ה) במכניה חכשה כאורה לפניו, שכל הכלים, ספירות והגוף אינם מופיעים על ח"ה ועלמה ע"ה, לכן שאר המלאכים בנומא שמלאכי יש להם מן בחינת עמידה זו ועל לחשתנות על ידי חלוקת לעמוד בסנינות. ולא עוד אלא שגם בעולם הזה יעשו השראת השכינה והיא הבחינת "קשה עורף" המשכה מן הבחינה "אני ד' לא שנית", שהיא למעלה מבחינת המלאכים, יק"ר נא ד' המלאך, כי עם קשה עורף הוא.

² כדאיאת בספה"ק מניד דבריו ליעקב (ד"ר ד"ה) וז"ל: כנפים נקראו מה שהולכין ממדרגה למדרגה לעבודת השי"ת, וזה בעמדם, ישראל תפלה, תפרינה כנפיהם. שהמלאכים אומרים בלבם שעבודתם אינה כלום נגד עבודת בני אדם. כי מלאך הוא גדול מנן שלישי העולם והאדם הוא הקטן. וכאשר האדם הוא מדבר באהבה ויראה הלא השכינה משתוקקת לדבריה אלו מנן האדם משתוקקת שידיבר נגדו בהר על כל שכל דבר שתחשבו בפני בעליה. כן כשהדיבורים יבאין למעלה מכם האדם מופיעים בהם הפה, וכל התפארות גדולה והמלאכים אומרים יש מעטן ישראל גוי אחד. ולכן עדיף שיאמר תוכה אחת תפלתם באהבה ביבאה, כי בזה מעורר שכל המלאכים אומרים שירה להקב"ה, וגם אותו מעורר כל העולמות, כשהוא עובד הקב"ה כל העולמות עובדו אותו יחד. וזהו שהאדם אומר לנפש אשר היא מעורר השירים למעלה עיבוד המלאכים. ובה אובוה של כנפיהם וזהו בזה"ל, הדיניו בזה"ל, בלא חדילו ורחמינו אל פרחא לעבלי.

וראה שפי"ק בספה"ק ערבי נחל (ד"ר ד"ה) וז"ל: וז"ל: אברהם אבינו, מה נשכח הוא ויצחק ויעקב אין הפה יכול לדבר ואין מחשבת אדם בעולם שגויה. ואפי' מלאכי עליון אינם משיגים מעלתם.

ובנמצא הנח לאהבות דלאו בני איניש ניהוה, והם המרכיב.

³ כדאיאת בספה"ק ערבי נחל (ד"ר ד"ה) וז"ל: ובה אובוה של כנפיהם אברהם אבינו ע"ה ותיקן תפלת שרשית, והוא ששא וכלל מרחק מארץ הלזו והוא ריוח רב כי כאשר היא הישראלי מתפלל כראוי מתקן מה שאי אפשר לכל מלאכי מעלה לתקן.

⁴ ראה בספה"ק תניא אברהם אבינו (ד"ר ד"ה) שכתב וז"ל: משא"כ במלאכים כמו שמעתי מרבותי כי אילו נמצא מלאכי אדם עומד במעמד שריה מישיראל אלתי אין שאינם מדברים בדבריו תורה למטר עלוי איהמה ומחר כל בניו וכלכתי משיחתינה שרדאי עליהו עד שיהיה מחבטל מציאונלו מלבו וע"כ עביני המעשה אשר נעשה תחת השמש בכלל ובפרט כן אחיי רועיני הנגשים אל ה' הגשה זו תפלה ואחר התפלה או לפניה נעשה משה בעלמ' ז"ל כמו שארד"ל כמו שיושבין ואין בינינו ד"ת כי ראם נעשה משהו בעלמ' צעורה שדעיתנה שריא עליוהו אין כל בלבוננו וקלטנו שדעיתנה גדול מן דוחמננו ליעלץ.

ועוד כתב בספה"ק יסוד משה (ד"ר ד"ה) בזה"ל: והנה שאמרו (ספרה בראי על ינתנו בן עוזיאל כל עוף הפרור עליו נטרף, כי כבר אמרו שתעליונים נכנסין לתחומא דלאו דליה, מיד נשרפין, וידועו כשהיו עוסק בתורה, היו בבחינת בני גוואל. והו שאמרו כל עוף, וייינו המלאך (הפן שפיץ חייט מלאך רבא

משא"כ ישראל אומרים קדוש בעמידה^[ח].

המלאכים הם למעלה מישראל

לעומת זאת בא האבן עזרא^[ט] וקפף את דברי רבי סעדיה גאון בחריפות נוראה, וסבר כי מה שהשיחו חז"ל את מעלת ישראל יותר מה המלאכים לא נאמרו דברים אלו אלא לגבי המלאכים הנבראים בכל רגע, אבל לעולם המלאכים העליונים גבוהים ונרעים יותר מבני אדם, וכן

כמו"כ מציינו בספרי החסידות עניינים נוספים אשר בהם באה לידי ביטוי מעלת ישראל מעל המלאכים: א. בכך שרק האדם כלול מכלל העולמות^[י] ויכול לראות בכל דבר מאיזה מקום בעולמות העליונים הוא השתלשל^[י]. ב. רק האדם יכול לדבר אל בורא אל בלשון נוכח משא"כ המלאכים מדברים בלשון סתרי^[י]. ג. כאשר האדם מתעלה אינו מתבטל ומדרגתו נמוחתו הקדומת מלאך^[י]. ד. המלאכים אומרים "קדוש" (שיבד ה' בהם כח על למעוד,

^[כ] על פי מ"ש תורת חיים. **כי הג קדושתה נגד מהת כמנה בניה**, וכתיב (ישעי' ג: יח) בחכמה יסד ארץ. היינו ישראל הנקראים ארץ חפץ (יחזקאל ג: יב), נאצלו מחכמה. כונן שמים המלאכים. בתבונה וסגולה במניה. לכך מלאכי הערת שיהסדו מבנה השלישי, מכיוון ה' אחר שלש תיבות קדוש קדוש קדוש. כלם חלפי מדות הללו בת כמנה בניה. הוא האלו עלית כל העולות. וישראל נאצולו מחכמה, מכיוון אחר כי תיבות, עד כאן דברי התורת חיים. וידוע ודבשה שמואל ישראל נעשה ונשמע (שמות ד. יז), וכן כל המנה ובניה. והיו השתי בתרים (ישעי' יב: כט) וזו נאצמו נתן שמים בראש בניו היינו כמנה ובניה. ואחד בראש עצמו היינו קדושת כתר. וזה שאמרו בגמרא עתידין צדיקים שאמר לפניהם קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה, וכן שלעתי"ז וכיו"כ לקדושת כתר ויאמר לפניהם ג קדושת קדוש, כמו שאומרים לפניו יתברך שמו. עד כאן דברי הנה קודשת בצרה. **ונה כסמיות חסמים** פירט אמרם ז"ל (בבבבא דבא י"ג ע"א) אהא דתביב (ישעי' כג א) אן קדוש כה כי אבן לבתה. אן הקתי אן אבן לבתה. אן בלכותה. אן קדושת פירט הנהגוהו קדוש שבני מרומא קדיש על ארעא קדיש בעלם עלמיא. וזהו שתיים נשתן בראש בניו, כי גם ישראל קדושים בשמים ממעל שגדוליהם יותר ממלאכי השרת. וקדושיים בארץ. ואחת בראש עצמו היינו בחינת הצדיקים להיותו חי וקים לעד. וזהו אין קדוש כה, דשמעט שש קדוש אלא אינו כה, ואחר כך קדוש כי אין לבתה דשמעטע אן ענד מלכדו. ועל זה אמר ז"ל **לכותה סאתה חי וקים**, וזהו **ואתר קדוש מה שחאשיא לעצמו**. **אמעו לערתי אדמ** **יבנה האדמי יבנה אבותה בכחית בכתה** **הוא גם**, וזהו שאמר וזה השאר בציון וגו' קדוש יאמר. לו מה קדוש לעולם קיים וכו', היינו שנוכה לבחינת קדושה השלישית. ועד כאן דברי ודפתי^[כ].

ונה לכאורה תינה הקדוש והמסויכות חסמים **הלוקים בפירוט העטרה השלישית**. **לדנוה הקדוש** **היינו קדושת כתר**, והמסויכות חסמים היינו **קיום הניצח**. ואין ישראל דאלו ואלו ברא חי חיים וכן ובקנה **אחד עולין**, וזה אמרו דברי ר' אלעזר א"ל אלמלא לא אמר ישראל למשה דבר אהר עמנו ונשמענו (שמות י"ט), לא היינו שוכחים. והענין הוא כי **המושפע שמה"ל בעצמו יתכן בו הניצחית**. **מה שאין כל על יד הפסק**, **אם כן היה נמי כל זמן של נקדושתו בקדושת כתר**, **אם כן השתלשל השמע השופעו לנו על ידי עילוט התכונה**, ור"ל מעלה הראשונה ית' לכתר ומעל הלכתמה מקוריהם. אם כן הפסק בין העלה הראשונה ובינינו העילול הכבד הארצות, ועל נעדר הניצחית. **מה שאין כן שנקדושתו בכל כמנמוא בקנה**. אם כן היינו **כל הנה התואר הנצחית והניצח**, **ואם כן לפי זה אלו מה שאמרו האדם אינו**.

לדכאיהו בספרי^[כ] **ערבי כחל** (פר שמות). וז"ל: ועד כי יבראה לו שזו ענין אומרם ז"ל (בבבבבא דבא יב: ט) **המלאכים אין להם פירוש**. וכן **נודע שבכל העולמות אין אבנו ענין עילול כל קדושתו** **או עילוט בכל**. **משא"כ האדם הוא עילוט שכן וקומה שלימה ככלו בו כמנמוא שמומיא האמור** **מדרגתו עד שחל ולכן דבר האדם עוקמתו מעל דבר ה' ומעל ה' תפסתו האמור משא"כ**.

במלאכים יתבו ורגליהם רגל ישרה, והבן ואם געיתה י' יכפר.

לכמש"כ בספרי^[כ] **באר מים חיים** (פר תולדות פרק ט"ב). וז"ל: **היה רבוין שורש כל דבר דברי אורש** **למלאכים זאת השניו זאת כמאמר דה"ל** **השני והבין שורש כל דבר דברי למעלה** **ולפי שורשו כן הבין בשמו אלו כל דבר שהיה להנה לו דהאי בנקל להעלות כל דבר למקומו הראשון** **שמשם ושתשלל אבא עד למטה לכל כנועד**.

^[כ] לכמש"כ בספרי^[כ] **אש קודש** (פר בחלקות) וז"ל: **כי ישראל מכריבים את שמו יתברך בלשון נכח ונסתר**, כמו שאומרים בכל ברכה ברוך אתה ד' שלש נוכח, שאמר קדשו ינון לשון נכח, ברוך אתה ושאומרים בברוך אתה לשון נסתה, ברוך אתה לשון נוכח, **שלא כולם המלאכים מכריבים כל בלשון נסתה** **"ואם פירוש קדוש י צדאמת נוסח כל הארץ כבודו"**, **"ברוך כבוד ד' מקומות"**, לכל לשון נסתה. וזהו משני שישאל על צדאמת נוסח כל המלה בעשיה. וכן בגבלה בעשיה. לפי כמרביה אותו יתברך שלמעלה מן שהנה בנסתה. וגם בשמאלה בעשיה. משא"כ המלאכים שכן מעולם ומבחינה אחת. מעולם שלמעלה מן ההתגלות. מכריבים אותו ברוך בלשון נסתה. ונבגל.

וזהו גם כן **מה שאר הלפון מרביבים לרזונו על שורש חיים**. ומזוהו להרמיהו על ישראל. היינו לעשות המנהגות הסתרת מנים. ומסחיתה הגהלות. כיון שהם בנסתה ונבגל.

^[כ] כמנמוא בספרי^[כ] **חסד לאברהם** (תקדושה על הריב הקדוש הסתרי) וז"ל: **למי אבנתי צדיקים** **יש שן כן מדירגה** **זו. רק במלאכים קיים פירושם**. על כל אף המלאכים נשורפים, לפי שנים עומדים ואינם יכולים ליכך מדרגתיהם למדידת שלש יתבטלו, אלא הם מורכבים לחכמים. והנה מלשל כמו שהוא אצל האדם **הבניה שהמראה יש בעולם השמימי**. אין אנו יכולים להשגיב בשכלנו הגניני. דהיינו אם היה יכול לתלות אז הוא ממדינות השכל והציפויים על אותו הדיבור, אם אותו השכל והדיבור היה זה מהותו וגופו על אותו המלאך. ואין יכול לבני במדינתה עליונה ממנה סאתה אותו השכל על אותו השכל והציפויים על אותו הדיבור. כי אם יבוא מתחילה למדידת השכל קולו הוא למעלה מהדיבור אז הוא היינו כל הדיבור והמשפט והאי"כ יתעלה עם בקול עשיה מדידתה התחנה שלו וגופו ומותו הציפויים והשגליים והשכליים באבן כמחשבה. ועל כל לקרוא אותו מלאך על מדידתה הקדוש. ואין יקרא מלאך על מדידתה השכל והא דקא שריה. כי נתבטלו ד' מדידותיה ממנה שהיה מקום. ואין יוכלו לקרוא אותו עליו. כי אם למעלה אף הדיבור עצמו בא מדידתה למדידתה באותו מקום ואותו

מהותו אותו מקום. כי אם בא גבוה ומקומו אחר וכד' יסודות על עולם עליון ממנה שהיה מקדם ושורף כל יסודות האחרים, ואינו נשאר גבוה' יסודות י' אם מעט מן הפעוט. וזהו האפי והעשן שיבוא ממנו. אבל העיקר של תחיתת כוונה נעשה סוף מלות אחר. יסוד אש כן הוא **אצל המלאך**. **שכאב באהבה** **ויבראה גדולה כל כך ומשיג אלהותו מעת ילדו ממנה שמוי מקדמם**. **ואן נתבטלו כל יסודותיו** **אף אותה השנה היתרה שאר השנים** **עליו משתחוה האריותן שאר השני**. **עד שבא להילי' כגון להקלו, עד שנתתקן כולו וכן למדידת השכל והמחשבה עם כד' יסודותיו**, דהיינו, שהוא עם כל מדידתה החתונו עם דריושי דה' יסודותיו הראשונים כולם נעשו עולם אחר. כל י' נשאר לכל בעולם אש היה מקדם. מד' יסודותיה האשונים אפילו רשימה משנה. כי נתבטלו ונתעלו כולם בעולם העליון אשר השיג עתה ואשר נתעלה לעם.

אבל הצדיקים יכולים על ידי אהבה ויראה שלהם לבוא באהשת אלהות יותר למעלה מאשר בתחלה עד שבאים למדיגהה גדולה לאהוב את הבורא וליראה את הבורא יותר ממנה שהיה מקדם. כי יותר שהם משיגים גדולותו, אהבתם מנהלכת יותר, ויראתם ובושתם ממנו גדלה מאד יותר ממנה שהיה מקדם, עד שבוא לקבלה גדולה עליונה ממנה שהיה מקדם בפנימויהם ובשכליהם ובציוריהם. אבל לא בחיבורניהם ובכליהם שהם דה' יסודות המקדים שלהם מעולם הגוש והעב אשר הם מלוכבים בו. כי דה' יסודות הגשמיים שלהם ועולם שלהם שהוא מד' יסודות על זה העולם אינו נתבטל, והוא באותו דה' יסודות ובאותו הגוף אשר היה מקדם שהשיג אותה ההשגה הגדולה.

^[כ] כמנמוא בספרי^[כ] **יסודו על שבת** (פר תולדות) וז"ל: **ונהוה יתוה המלאכים אומרים קדוש בישיבה** **ולא מניחיהו עבדי ויראתם גדולה מחסל עמם** **לשון כהם כן לעמוד**. **ואלא אף באמת שישאל אזכים לומר קדוש בעמידה אף גדול מעלת הקדושת שבת אשר כל כך קדושתה מרובה עד שראוי גם לכם להיות מקדש אותה בכחיהנה בדרך קריאת ישיבה.**

^[כ] וזה לשונו (תולדות הקדש פירוש סוף ענין ג' נאום אברהם הנבחר הנזכר. והוא אנכי שולח יד לשוני בגאון עקב עד שיהיו לראיות על כל ח. ולא יד שאין עף הפיר ראה על כל הגוף. עד שישים ראייה ממנו על נכבד מחגוף דודו כי האמעניעו ישמרו כן עיבותיה מורכבים. ולא יבא להם קבוהו נזק מחוץ, בעיבת שיש תולדת הפך תולדת דוד יראתו היא הופכה. כי הנאכל מפרי התפוח היא העקה, והוא כבד יצא אל הפועל. ולדיות הפיי ברזע הוא כבוה. רק לא יצא. ותנמצא נכבד מההוהוה הוא. להמצא ונהוה עד איש מבושיו. ומה שאמר על של. כי לו לעדת כי הנאכל נכבד ממנו. ועל הבניה שהמראה יש האפתות. וראיות ממותו על כל הלבוש עוקר האפתות. והוא מבין סוף העולות. ואן ראה הוא עם אנתו מעטפי נזקו. וכן לא נתנו כי אלו לשרי המעותיים. כי אילו היינו במקום שישן. אם שור אין צורך למשפט שמו נהג. ואלו היינו יושבים באחלים כקדירים. אין צורך למעקף ומזוהו. ואם בארץ הודו, אין צורך למשפט גבה ורציחה ועשק ועדות שקר. ואם בעבור דעת התורות והמוצא. אין חשש שיביעם עד שידע מלל הענין העולות השלישיות. ואלה הקבוינות וכז'.

והוא שמש בספרי^[כ] **שמע שמע** (פר שמות) וז"ל: **ומה יתבאר** **הוא דברושים הדמרשך ש בני אדם למלאכי השרת**. **דבני אדם שנשתה ק בחיניהו והשתת הלה**. **והשתת מלאכי השרת הוא כמו ראייה עין ענין**. כמו שביארתי (במחשבת השמים) על הפסוק בתהילים (א' דה' תהפלה למשה) **עיני יחזו עפעפיו**

נשמות ישראל נקרא מלאכי אלוקים

והנה מיות האדם נמשך מהנשמה שבו שהיא גילוי אלוקות הנקראת מלאך כאמור, וכמשי"כ האור החיים הקדושי²³ שהאורות העליונים שבשוורש הנשמה נקראים "מלאכי אלוקים", והיינו כי כמו שהמלאך נקרא חי על שם שכולו חיים²⁴ כך גם האדם חיותו נמשכת מצד מה שהוא דבוק להשי"ת באמצעות חלק המלאך שבו²⁵, אמנם כאשר האדם נפרד מהשי"ת אז הוא מביא על עצמו ממילא את המוות וההעדד, וכתב הרה"ק המגיד מטריעסק זי"ע בספה"ק מגן אברהם²⁶ כי זהו הנקרא "מלאך המוות" שהאדם גורם על ידי זה מיתתו לעצמו על ידי שהוא נפרד ממקור חיות הנשמה, וכמשי"כ בספה"ק יסוד העבודה²⁷ ש"כשאדם הולך דרך טובה יתאצל עליו מדת טובה הנקרא מלאך טוב וכשהולך דרך רע יתאצל עליו מדת רעה הנקרא

על עצמו שבו חידוש²⁸, ואעי"פ שהוא עלול יותר לחטוא מ"מ יכול תמיד לעשות תשובה²⁹, ולכן ניתנה התורה דווקא לישראל ולא למלאכים כידוע³⁰חסט"ס.

וכן איתא משמיה דהבעש"ט זיע"א³¹: **"עיקר הסוד מה שהקדוש ברוך הוא שולח הנשמה בגוף השפל הזה, אדרבה מזה יש להקב"ה נחת ותענוג גדול מאוד, כי אף שהנשמה בכלי מלוכלך מאוד, כי אין דבר גרוע ויותר גשמי מעפר, ואף על פי כן נותנת תמיד שבח והודיה לבוראה וזה חידוש גדול, לכן יש להקדוש ברוך הוא מאלו השבחים יותר תענוג מכל העבודות והשבחים של המלאכים, כי עליהם אין חידוש, כי אין להם גוף עכור, וזהו שאמרו בגמרא³² אין אשה אלא לנוי ר"ל הגוף הנקי אשה, וזהו אין האשה כלומר לא ברא הקדוש ברוך הוא את הגוף העכור הזה, אלא את הליהנות ממנו, שיהיה לו תענוג ממנו"**.

ספר המלאכים, חלק ראשון, עמוד 101, מהדורת ספר חסידים, תש"ס.

ספר המלאכים, חלק ראשון, עמוד 101, מהדורת ספר חסידים, תש"ס.

¹⁰ כדאיתא בספה"ק **קדושת לוי** (פרו-ו) בה"ל וירח ה' את ריח הניחוח איתא בבבל הטרונים מסורה ב' וירח הכהן ואידך וירח את ריח בגדיו **והראשית** ענין לוי שם נראה על פי שאמר בכבוד אדוני אבי מורי רובי וירח ה' את ריח הניחוח **כן**, **מחינן כל הריח הניחוח הוא ממתת שאדם יש יצר בו ואף על פי כן כונש את יצרו ועובד את ה' גלל כן ואימר כי לא אוסיף עוד כי יצר כל האדם דרך ממנויו, כי על כל יצר הרע הוא התענוג עד כאן דברי אבי**. ועל ידי זה האדם יתברך מתלבש בישראל כאמור. (שפיעה עמ' 3)
ישראל אשר ברך אתפאר. **הבטקיר ר' בער ר"ל תפארת משלון התלבשות משלון ותפרו עליו ותנהג** (בראשית ג' 2) **עד כאן דבריו**. **ולא נבמלאכי מעלה כי ההתלבשות מגדלת התענוג שיש לו מישראל יותר מכולם כי יש להם יצר הרע ואף על פי כן כונשיהם אותו וזה וירח ה' את ריח הניחוח ככ"ל שהריח תענוג זה מה שמגיע למלאכים וזהו**. והם גם כן וירח את ריח בגדיו, שהריח שבני אדם הם בגדיו שמתלבש בהם ועל ידי כן ריחם עליהם והכן.

¹¹ כמשי"כ בספה"ק **ישמח משה** (בראשית דף ד' רצ"א) וז"ל: **וְכִל לפרש כל הענין על דרך מוסר השכל ובהו יתיישב הכל על כבוד, בהקדם מה שפירשתי על הפסוק אך ברך אל (שפיעה מה ד' פרה ד"ד) וגו', דכל הקדושה ליעליל בר תליא ר"ל בהאדם, וכמו שמפרשני העולם המודרשני. תוקף פכדו-ו) קדושתיו למעלה ולתחתיו, דל"ד קדושתו למעלה בתורכבת הקדושה היא הקדושתו. כי בעת שישראל עושים רצונו על מקום ותפקדשים ומתורמים, מגבירין כח מפליא של מעלה בכיכול מרובים הקדושה, וסאינון עושים רצונו על מקום בכיכול מתישין כח ח"ו, עד כאן. והטעם מנזאר, **לפי שחאל האדם הבחירה מפיחת והוא העושה, מה שאין כן במלאכי מעלה אין בחירה ורצון, אם כן לא תתחדש בהם שאלה, וכמו שיבואר לפנינו באורך**. אך עדיין יש להבין מהיכן יתני ליה האדם יקר מכל הנביאים. **אשר שבתחיה נבמלא בני אדם, אלה מקונם ואל קלקולם צדלוים לחטא**, ואין צדיק באשר הוא עושה טוב ולא חסא (תהלים 112). מה שאין כן מלאכי מעלה כלם דמוין וטרונים אין בהם חטא ואשמה, אבל וראה מה אדיתם בספר ארתיית דרע"י כי יש מלאך אחד עומד משוך דרקייע הראשון והוא משפיעים על בני אדם, מכוין למלאך אחר, והמלאך בן מכיחו הכוזב לפני פרנגוד קדישא, וממתת סוף כרוז זה מבין אדם עושים עבירות, מתרחקים משם כל המלאכים שרוצים לומר שיהי, ועל שמטרתיהם הם עומד סביליים, עד כאן דבריו. יהא לנו עינים היות או לנו עינים חותכה, ידעם כן סומאם שמיעת קול חטאם. על מלאכי מעלה ובהם חוטייה הוה עוממי, ואם גם כן אדם החוטא איך יגבר במעלה על כל שוכני מעלה שאתם כותמים ובהם חוטייה הוה עוממי, והיה תמיה גדולה מהו **ואמנם יצדק לכבוד נלק, אלא צדיק צדיק בארץ וכו', ממל מקום יש יצר הרע בטהוה, איתא קדושה לעולם** (שורשים ע' פ"ב). **ואין כל דבר בעומד לפני הטהוה** (שורשפיה מהפ' א"ח א"א).**

¹² כמנבוא בספה"ק **דברים בדיים** (ש"ס) **והנה באמת המלאכים יצו לקבל תהורה ואמרו (תהלים ת. ח) מ"ה אנוש וכו', עד שהשיב להם מבני דבשו ע"ה כלום למצרים ידתם** (ספיה עמ' ע"ב). **היינו דעיקר קבלת התורה לא הפנימית והתכמה לבד, ורק לחפז על ידי הכמת התורה שחכמה לחמויה ולעשות חמומו צורה**.

¹³ וכן מנבוא בספה"ק **מאור עינים** (ש"קס"ה) **בה"ל הנה לבד עבדת הבורא ברוך הוא ושיחא על עיקר עבודתו כן תתבלה וכן שטארי דברים אפילו גשמיים להפריד הטוב מן הרע כי משעה שחטא אדם הראשון נתערב בכל דבר טוב ועל כן גשמייותו כן בתורה וכן שטארי גשמיים שבעכל דבר יש חיות הבורא ברוך הוא ולכך צריך לעסוק בתורה להסיר הקושיות וכן באבילה כל לבד מאכל קודם שאוכלני אותו הוא נאמך למראה לם זמן מעטירם טוב ורע שחא חיותו יתברך מלמדה ואחר כך שבתנבר האוכל מתוך הפסולת ושנאש החיות בתוך האדם האוכל נראה ערע בדבמות הראוי לו דהיינו הצואה **ומכו כן עבדות השם כי על עיקר שבת הקודשא ברוך הוא בישראל ונתן להם התורה והצול המלאכים הם קדושים במדרגה אחר ורק אחר חטא אדם הראשון שנתערב הטוב ברע הוצרכו לברר הטוב שהוה בגלות ושהוה אלו אפשר כי באדם שחטא מעורב בטוב ורע ואז אפשר שיגבר הטוב שבתורה על ידי דבקויותו וטהוה וטהוה להתלבות לבו מתעורבותו על שבו והוה אז אפשר כי אם בשכל אף על פי שנראה לו שהוא עובד ה' אף על פי כן שוהא גם כן מעורב ולה אז שיאינו מברר כ"ס שמעורב יותר למשל אדם אומר לחבירו שיעשה לו דבר זה והוא עושה על כרחו והוא****

אחד מאלו הפנים או שאותה את האדם השולחו או שירא ממנו או שנוטל שכר אלה אום אין בו על כרחי יצפה לאיזו תשלום גמול ואם גם זה אינו מכל מקום עושה שסוכר מה חסרון יגיע לו מזה שאציית אותו.

²³ מובא בלתיקונים **קרים** דף יד ע"ג, הובא בבעש"ט עה"ת לפר' בראשית אות ב'ב.

²⁴ תענית לא ע"א.

²⁵ ואלו דברי קדשו (בראשית ב' ח') **ואמרו מלאכי אלוות עליים וגו' - ירמוז אל בחינת מעשים טובים אשר ישתל אדם בעולם הזה ויעלה באמצעותם אורות עליונים בשרוש נשמתו, ומה נקראים בדבריהם ז"ל (והנה א"א י"ח) מיוון נקובין ומה יקרא מלאכי אלהים, וכן וכו' במשנת ספידיים (ובאת פ"ד פ"ד)** העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, ובעלות אלו ירדו מיוון דכורין, **כי בהתעוררות התחתונים יתעוררו מיות העליונים להשפיע אורות נוראים בסוד נשמתו** והוא אומרו וירודים בו (ואמרו והנה ה' נצב, פירוש שממדרגה זו יעלה לנבואה עצמה ולא בחלום ידבר בו אלא תגלה עליו השכינה, ולזה נצבצב שאמרו ד"ל על ישראל שלא שהולש אלא מהם המנבואה וכולן מורכבים לדבר זה.

²⁶ כדאיתא בספה"ק **קדושת לוי** (פרו-ו) בה"ל: **היום כונה הכותב אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי, עמנו דייקא, כי תהם יבטל כביכול נידון גם כן עמנו, והיינו גם כן כי לא יצדק לפניך כל חי, היינו נבמלאכי הנקראים כל חי, כי בני אדם הם מורכבים מייים ומיתא והמלאכים נקראים כל חי**.

וכן איתא בספה"ק **עבודת ישראל** (פר' ויתחנן) בה"ל: **היום הזה ראינו כי ידבר אליה את האדם וחי; פירוש כי המלאך נקרא חי על שם שכולו חיים וכמו שאמר אדומיר'א שנקרא לא תבא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך כל חי (תהלים קס"ב, ב), פירוש כי אפילו המלאך שנקרא לא תי שכולו חיים ואין נעדר כי הוא ומיתא את אדם עמו במשפט אל יצדק לפניך, ואם כן לא תבא במשפט את עבדך דודי גאי עפר ורומה ע"ל, והנה במגמדם ה' סנינו נתגלה אהבת קב"ה לישראל שבעש"ב עושי רצונו ומקיימי חותרתו נברא העולם, ואם כן אפילו הידבור וההתנהג עם המלאכים הוא על ידי עושי רצונו דלמטה, ועל ידי היום הזה ראינו כי ידבר אליה את האדם וגם חי, רומז לנו שכל המלאך, פירוש גם הדבור שמדבר בו הוא על ידי שמדבר תהלה עם האדם והם יסיכינו עמנו לטובה בכל אשר נעורר רחמים עלינו ועל כל ישראל אמן.**

²⁷ כדאיתא בספה"ק **יסוד העבודה** (פר' ד' אות י"א) וז"ל: **ואתם הדבקים, המשכיל יבין כי א"א דבר זה שיהיה לנבאר לדבקות ליתקיים אשר הוא חי באור וקדוש ברום מרום עד אין תכלית, אם לא ע"ד הפועת אורו בצמנום לכל אשר הם מורששים באורו הנצחי. אשר הוא אור הוא אור ממנו מנעי חיי נצחי למלאכים וגלגלים ומכש"ל הדבקים אליו עד שהם מתיחסים חלקם ממנו כמכאי"ח ואהם הדבקים כי חלקה ה' עמו, ומפני החלק הנצחי הנבאר באור ה' זכו הנביאים לנבואה וגבי משה פא"פ אדרב' בו, ומפני יזות עומי של מהגיע לו מיוון הנשמה מהשי"ת עד שירד לנבואה ויזון משה ד"ו ק"כ ויזם ויבא וישלח מלאך ויצאיהם ממצרים, וכי מלאך שלח להוציאם, אלא שזו משה שנקר' מלאך מפני שהוא חי נצחי במלאך, ונדע ממנו ג"כ גדול השכר הרוחני כי יקר אור פניו.**

²⁸ וז"ל (פר' שמות:ט) **ועל ידי שהאדם מוכרז חומר על פי ה"ן ארתיית מגביר הימיון וממשיך עליו חסד אל וחיית אלהים, אבל שחולף אחרי שרירותו לבר הרע עובדי ד' השמאל שחם ה"ן ארתייות השנים מן הפ"ס סתומה עד ת' שחם ארתיית שחם סוד חסד (ש"ס) ומת שחם אור, וזהו בחינת ממוע חיי שהאדם בעצמו נעל משל מלאך ושליח להביא על מות ר"ל, ולכן האדם המתקן כל המדות עד בחינת חסד סוד חסד א"ל בזה מגביר עד הימיון סוד' א"ל' חי' ויצאע לחירות מן המות נבדק בחי החיים, וזכה למאמר הכתוב (תהלים ס"ו) אתהלך לפני ה' בארצות החיים.**

²⁹ וז"ל (פר' פסח): **והנה בכל זה כי האדם כלול הדברים הרוחניים כשדבוק הולך דרך טובה ויתאצל עליו מדת טובה הנקרא מלאך טוב וכשהולך דרך רע יתאצל עליו מדת רעה הנקרא מלאך רעות. עשה אזניך כאפרכסת והיני' משתכח' על זה כי הוא עיקר גדול ורח' שכלת לבו ח"ו, ועל קדושת שעיית המצות אמרו בספרי והתקדשתם קדושת מצות היתמים קדושים לו' אחד.**

ספר המלאכים, חלק ראשון, עמוד 101, מהדורת ספר חסידים, תש"ס.

מלאך המות, עשה אזניך כאפרכסת והעיר מחשבתך על זה כי הוא עיקר גדול ויתד שהכל תלוי בו".

ומובא בספה"ק פרי הארץ^{ע"ג} בשם הוזה"ק^{ע"ה}, וכן מובא בספה"ק תולדות יעקב יוסף^{ע"ט} בשם של בעל העקידה^ה וכן מובא בעהבש"ט^{ט"ז}, כי לפיכך מצד נשמותיהם ממונים ישראל אלוקים" שהרי מלאך פירושו "שליח"^{פ"ה}, ואף נשמותו שיתואל נשמת המלכים בקרבם ובשליח הוא אמור כי מלאי צוה כל העושות האלו שהם מקראים מלאים גדולי" המלאים כנוצד בהן אותם הנשמות לזו כל להתחבר עמך ע"י קיום המצות והזו יצוה לך ע"י המצוה אשר תעשה ג"כ יצוה לך לשון צוואת הדאי. כי הם צוואות חדה עם הצדיק והוא אמר"כ כי זה יועיל לך לשמור ככך דרכיך שעלי עיבור דביקות נשמות הצדיקים עמו י"י נשמר מכל רע ח"ו.

וכמב' סוף עין זה בספרים ב"מ ע"ז והנה ע"ז והנה ע"ז שהנביטה הקב"ה לישראל ולמשה את קבלת התורה כלומר ע"י לימוד התורה לשמה וקיום המצוות ומעשה"ו הזה הדגו לבחי' עיבור דביקות נשמות הצדיקים. והזו בחי' המלאך שאמר"כ הנה אנכי נשלח מלאך לפניך לשמור הוא נשמת הצדיק גדול וקובץ הוא הנקרא מלאך כמ"ש והצד.ל.טו. והיוו מלעייבים במלאכי אלהים. והזו הי' לך לשמור בדרך ולתשאל כל המקום המלאך אשר הכניתי לך לפעלה במדבריה העליונה. וזש' אח"כ השמר מפניו אל תמר בו כי לא שאה לפשעתי עמי שיע' והשיט האנה היה מסתלק הנשמה זו הקדושה של הצדיק אבל בסוד התביו עמו כי הנה עם מקום קדוש והלכנו מועילם ויואמי ויכולן ויולדו שום פגע לכך ע"י הענייה ברוחם מיד וכמב' זה בהר"י ז"ל אצל המרמ"ם ע"ש וגם הנשמה עצמה של האדם עצמו אינה יכולה לשמור ההנה ומסתלק ממנו ע"י הפגם כמבו אצל אדה"י בשעת הפגם מסתלק ממנו הנשמה ע"ש. והזו כי לא שאה לפשעתי סינינה יכולה לשמור לפשעתי וסתכלו ע"י הפגם ג"ו.

^{ט"ז} וז"ל והצד.ל.טו. והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. ר"ל כי בני ישראל האים כנה"ז לעשות שליחות הבורא יתברך נקרא מלאכי אלהים. ויש בה כחות שונות.

ועד כתב שם את.ת.ח. וז"ל וראשו ומחשבתו מגיע השמימה, ליקח לעצמו רמז מוסר לעבוד הטי"ו וזה, אלא שהמחיה חשתי וזכך בני אדם שבאו בשליחות השי' לעה"ז ונקראו מלאכי אלהי, והם קצת עולים במחשבה שיהי ה"ל, וקצת יורדין ברוע מחשבתם, ומ"מ בין טובים בין ברעים הנה"ז נצט עליו בכל מקום שמונ על הקדוש ברוך הוא שורה שם, להרות לאדם טוב מוסר מזה הרשע כי וכו'.

^{ט"ח} ראה בספה"ק תולדות יעקב יוסף ספר יסוד.ת.א. מ"מש בעקידה פ' אחיר מות דין קס"ט ע"ג, כי האדם כנה"ז הוא מלאך ה שולש גוף לעשות שליחותו ית' כנה"ז לזמן שהוא לבוש בלבוש הגוף, ויש בה שרר ועונש, עיין בארוכה שם.

^{ט"ט} ראה מה שכתוב באדם בעש"ק עה"ז והצד.ל.טו. והשם הספרים תורה וי"א ומתחת בנינים את.ת.ח. וז"ל וראשו ומחשבתו מגיע השמימה, ליקח לעצמו רמז מוסר לעבוד הטי"ו וזה, אלא שהמחיה חשתי וזכך בני אדם שבאו בשליחות השי' לעה"ז ונקראו מלאכי אלהי, והם קצת עולים במחשבה שיהי ה"ל, וקצת יורדין ברוע מחשבתם, ומ"מ בין טובים בין ברעים הנה"ז נצט עליו בכל מקום שמונ על הקדוש ברוך הוא שורה שם, להרות לאדם טוב מוסר מזה הרשע כי וכו'.

ואם היה נשמה בספה"ק פ' מרת יוסף ספר יסוד.ת.א. וז"ל וראשו ומחשבתו מגיע השמימה, ליקח לעצמו רמז מוסר לעבוד הטי"ו וזה, אלא שהמחיה חשתי וזכך בני אדם שבאו בשליחות השי' לעה"ז ונקראו מלאכי אלהי, והם קצת עולים במחשבה שיהי ה"ל, וקצת יורדין ברוע מחשבתם, ומ"מ בין טובים בין ברעים הנה"ז נצט עליו בכל מקום שמונ על הקדוש ברוך הוא שורה שם, להרות לאדם טוב מוסר מזה הרשע כי וכו'.

^{כ"ג} ראה הרמב"ם במורה נבוכים הרב.ד.כ.ט. וכבר ידעת שענין מלאך - שליח, לכל נראה שמה מצוה הוא

מלאך.

וכן ער"א הביא בספה"ק ישמח משה בשמו על האברבנאל שאילו בשם הכמי הקראים לזכך אף הנביאים הקראים מלאכים כי מלאך פירושו שליח וא"כ הנביא ששלח הוא מאת השי"ת לומר לפני ב"א ונתחלה וליהרגם דורתי אשר יאמר והצד.ל.טו. וז"ל על הישמע משה: הנה אנכי נשלח מלאך עמי, עיין באברבנאל שכתב בשם הכמי הקראים כי זה נאמר על הישמע. והוא האומר דבר הנכמה אף בשמות העולם כשם שהקראים יאמרו, וקראים שהם גרויעים כי הם מינים ואפוסידים, הם מקום את הטוב נקבל כי כמה מפרשים הלכו בדרך הזה שהנביא נקרא מלאך, עיין במעשה ה' הרבא.

ידם"^כ, ועליהם כתיב "הנהגה מלאכי אלוקים עולים ויורדים" והיינו שאם הם עומידים בשליחותם אזי הם "עולים" ומתעלים, משא"כ אם הם מועלים חלילה בשליחותם אזי הם "יורדים" מש"כ אם הם מובאור בספה"ק ערבי נחל"פ.

ואיתא בספר"ק השליחות^{כ"ה} כי התחילת הנדרשת את האדם בסופו של דבר הוא להדבק בחלק המלאך שבוי"ט עד שישיפע גם על חלק הגוף הבהמי^כ, כלומר שיהיה דבוק באמצעות כל חלקי נשמתו בהשי"ת - כמו מלאכי

 ראה בספר"ק השליחות שמה שאמר רמב"ם הרב.ד.כ.ט. וז"ל וראשו ומחשבתו מגיע השמימה, ליקח לעצמו רמז מוסר לעבוד הטי"ו וזה, אלא שהמחיה חשתי וזכך בני אדם שבאו בשליחות השי' לעה"ז ונקראו מלאכי אלהי, והם קצת עולים במחשבה שיהי ה"ל, וקצת יורדין ברוע מחשבתם, ומ"מ בין טובים בין ברעים הנה"ז נצט עליו בכל מקום שמונ על הקדוש ברוך הוא שורה שם, להרות לאדם טוב מוסר מזה הרשע כי וכו'.

 ראה בספר"ק השליחות שמה שאמר רמב"ם הרב.ד.כ.ט. וז"ל וראשו ומחשבתו מגיע השמימה, ליקח לעצמו רמז מוסר לעבוד הטי"ו וזה, אלא שהמחיה חשתי וזכך בני אדם שבאו בשליחות השי' לעה"ז ונקראו מלאכי אלהי, והם קצת עולים במחשבה שיהי ה"ל, וקצת יורדין ברוע מחשבתם, ומ"מ בין טובים בין ברעים הנה"ז נצט עליו בכל מקום שמונ על הקדוש ברוך הוא שורה שם, להרות לאדם טוב מוסר מזה הרשע כי וכו'.

^{כ"ג} וכאיתא בספה"ק **שפת אמת** ספר יסוד.ת.א. וז"ל: נמדדש ברוכו ה' מלאכיכו כי גם איש ישראל נשלח כנה"ז לעשות שליחות שליח מלאך. רק שיש הפרש שמלאך אין לו דבר אחר חוץ מזה, ולכך צריכים להשתטט על מה שעשיתם לשם שמים בלבד וכן מלאך.

וז"ל והצד.ל.טו. והשי' שלח שליחים לזה העולם לזה הנה נשמות ישראל למען יעשו שליחות, וז"ל א"ה והנה מלאכי אלהים. המה שליחו השי', י"י שמה עולים שיש להם עליה ע"י עולם הזה, ויש מהם יורדים בו נשאים עושים שליחותם.

וכע"ז כתב בספה"ק ייטב לה ספר השולחנות וז"ל: ועל זה הראה לו השי"ת במדינתי.כ.ד.י.כ.ט. סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ויש בו מלאכי אלקים, הם הצדיקים הנקראים מלאכים, כמבאר בויקרא רבה פרק ג' את.ת.ח. עולים ויורדים בו, כאמור למעלה. פותח והולך להיות מוסף והולך ללקט ניצוצות. ועלית אל השמים לקשר מעשרות לכל יפלו ח"ו, ואחר כך יורדים לקשר עצמנו עם אנשי מקומנו לתעלות הניצוצות הקדושים שיש שם.

^{כ"ד} כאיתא בספה"ק **יושר דברי אמת** את.כ.ז. וז"ל: ובענין זה אם ישבור האדם את עצמו מכל התאוות ברצונו מסכסוף להם, ושהיוהו נמאסים בעיניו, רק **ישוקט תמיד לכבודו יתברך להדבק אליו, רק שאי אפשר להיות זה לגמרי, כיון שהשי"ת בראו להיות נברא ונבדל, אבל תשוקתו תמיד לשרשו. והרי כאילו הוא זה, כי שדי נופו בחר עיקרו, כיון שאין הפסק ביניהם, ואז נקרא זה קומה זקופה המיוחסת לאדם, שנברא להיות דבוק בחיית מלאכי אלהים, אבל תמי זצ"ל מקצקצ היה מלאך ה' בשלשה כמלאכי השתר וכו', והמלכין כבודו זקופו. כו'.**

וכמו נסובה על כמה מהם הצדיקים שהיו אומרים עליהם שהיו ידומים למלאך ה' בצאות וכוון מש"כ בספה"ק **אמת ואמונה** תקצקצ.סוף.ח. בה"ל: אדמירי בעל השפת אמת זצ"ל אמר על רבינו זצ"ל הרב.ל.א. מה אה מדבר ממנו. והזו היה מלאך שהתהלך בעולם הזה. וכך עמד מובא שם והצד.ל.טו. רבי מסאכטטוב זצ"ל אמר, אנכי ראיתי הרבה רביים, אבל תמי זצ"ל מקצקצ היה מלאך ה' בצאתו ממש.

^{כ"ה} כאיתא על משה רבינו שהיה גופו מומו מלאך בספה"ק ייטב לה ספר יסוד. והזו שנאמר והצד.ל.טו. לא ידון רוחי באדם לעולם בטובו הוא בשר, ואמרו ז"ל כי ניו ניצל בזכות משה, בשגם זה היה משה ולדכתיבו יובן, כי אף אמנם נודע כי משה נתעלה עד שעליו נאמר והצד.ל.טו. וישלח מלאך ה' ויהי תקצקצ.ד.ח. וז"ל אף הנה יחיתני מלאך, וז"ל כן בחייתו בהם אצל ארבעים יום לא אכל ולא שתה. שפוט לה. את.ת.ח. אבל מחשבתו זצ"ל אמר, אנכי ראיתי הרבה רביים, ואח"כ בחייתו נשאת את עצמי בחיית מלאך ה' שאין כן בני זה וכמו שנתבאר לעיל. והזו שנאמר אל ידון רוחי וגו' בשגם זה היה הוא בשר, ר"ל מחתלות, ואחר כך ימינו הוא בשר, שהשי"ת, להיותו תרומה דעלמא, וכמו שכתב הגדו הקדוש שם יבד.סוף.י.טו. על כן הוציאו כל לכותכו.

וכמבאר בספה"ק **מאור ושמש** תפשות.ו.ל. וז"ל: ועל ידי זה וירא מלאך ה' אליו שהשיג מציאות אלהות. ומפרש הכתוב על ידי מה חשית זאת, אמר כאבת א"ה, רצה לומר שהיה גבוה יותר מאשר באש כלל.

לעבודת הבורא יתברך. מןוך הסנה. רצה לומר שאין שנוהן הוא בענינות וחומיות דולפת סנה, אף על פי אן לא לבו בנות תמיד להבורא יתברך שמו ואז יוכל להשיג העבודת הזאת.

וכמש"כ בספה"ק **ישמח משה** ספר יסוד.ת.א. וז"ל: והנה במשה רבינו ע"ה נאמר במדבר.כ.ז. וישלח מלאך ה' אלהי שמוך ארצה ויבא מצב ארצה ויראש מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים בנינים יורדים בו, שמעתי ואומרים שבשם זה של סולם מגיע הריב"ש ז"ל כי סולם מגיע השמימה ממוון. והזו אומרנו שהנה סולם שהוא ממוון מוצב ארצה שהוא דבר קטמיו וארציני, רק שראשו השני מגיע השמימה שהוא שרר נצחי, רק שראשו השני מגיע השמימה שהוא שרר נצחי, רק שמלאכי אלהים הם הצדא עולים ויורדים בו, שמעתי ואומרים שבשם זה של חם עליות גדולות על ידי הממוון, וליהיך ח"ו שי שלח שמהו ידולה לשיק שמואל על ידי ממונה, כענין תקפת.ד.ח. עשה שמואל לעלותו, ועל כן נקראו מלאכי ממה קדוש ולמי.

וכן הביא נשם בספה"ק פ' מרת יוסף ספר יסוד.ת.א. וז"ל וראשו ומחשבתו מגיע השמימה, ליקח לעצמו רמז מוסר לעבוד הטי"ו וזה, אלא שהמחיה חשתי וזכך בני אדם שבאו בשליחות השי' לעה"ז ונקראו מלאכי אלהי, והם קצת עולים במחשבה שיהי ה"ל, וקצת יורדין ברוע מחשבתם, ומ"מ בין טובים בין ברעים הנה"ז נצט עליו בכל מקום שמונ על הקדוש ברוך הוא שורה שם, להרות לאדם טוב מוסר מזה הרשע כי וכו'.

וכמש"כ בספה"ק **ישמח משה** ספר יסוד.ת.א. וז"ל: והנה במשה רבינו ע"ה נאמר במדבר.כ.ז. וישלח מלאך ה' אלהי שמוך ארצה ויבא מצב ארצה ויראש מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים בנינים יורדים בו, שמעתי ואומרים שבשם זה של סולם מגיע הריב"ש ז"ל כי סולם מגיע השמימה ממוון. והזו אומרנו שהנה סולם שהוא ממוון מוצב ארצה שהוא דבר קטמיו וארציני, רק שראשו השני מגיע השמימה שהוא שרר נצחי, רק שראשו השני מגיע השמימה שהוא שרר נצחי, רק שמלאכי אלהים הם הצדא עולים ויורדים בו, שמעתי ואומרים שבשם זה של חם עליות גדולות על ידי הממוון, וליהיך ח"ו שי שלח שמהו ידולה לשיק שמואל על ידי ממונה, כענין תקפת.ד.ח. עשה שמואל לעלותו, ועל כן נקראו מלאכי ממה קדוש ולמי.

וכן הביא נשם בספה"ק פ' מרת יוסף ספר יסוד.ת.א. וז"ל וראשו ומחשבתו מגיע השמימה, ליקח לעצמו רמז מוסר לעבוד הטי"ו וזה, אלא שהמחיה חשתי וזכך בני אדם שבאו בשליחות השי' לעה"ז ונקראו מלאכי אלהי, והם קצת עולים במחשבה שיהי ה"ל, וקצת יורדין ברוע מחשבתם, ומ"מ בין טובים בין ברעים הנה"ז נצט עליו בכל מקום שמונ על הקדוש ברוך הוא שורה שם, להרות לאדם טוב מוסר מזה הרשע כי וכו'.

וכמש"כ בספה"ק **ישמח משה** ספר יסוד.ת.א. וז"ל: והנה במשה רבינו ע"ה נאמר במדבר.כ.ז. וישלח מלאך ה' אלהי שמוך ארצה ויבא מצב ארצה ויראש מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים בנינים יורדים בו, שמעתי ואומרים שבשם זה של סולם מגיע הריב"ש ז"ל כי סולם מגיע השמימה ממוון. והזו אומרנו שהנה סולם שהוא ממוון מוצב ארצה שהוא דבר קטמיו וארציני, רק שראשו השני מגיע השמימה שהוא שרר נצחי, רק שראשו השני מגיע השמימה שהוא שרר נצחי, רק שמלאכי אלהים הם הצדא עולים ויורדים בו, שמעתי ואומרים שבשם זה של חם עליות גדולות על ידי הממוון, וליהיך ח"ו שי שלח שמהו ידולה לשיק שמואל על ידי ממונה, כענין תקפת.ד.ח. עשה שמואל לעלותו, ועל כן נקראו מלאכי ממה קדוש ולמי.

^[1] ראה בספר"ק השליחות שמה שאמר רמב"ם הרב.ד.כ.ט

וממשיך את מלכותו יתברך המכונה "מלאכים" בתוך הארציות^{קל"ו} בשביל להעלות את הניצוצות הקדושות שבשבייהקל"ז, מה שמקנה לבני ישראל את הכינוי "בני מלאכים"^{קל"ח}, וכאמור לעיל.

וכך מובא בספה"ק אמרי יוסף בשם רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב זיע"א: "והנה רש"י ז"ל כתב מלאכים ממש, י"ל שהם הבעל על פי מה שמקובל ממרן הריב"ש טוב אשר כל אדם צריך למצוא בשמו איזה יחוד והמתקה, והנה נודע על מלאך הוא סוד יחוד הוי"ה אדני" גימטריא מלאך" שהוא סוד ב' פעמים יחוד הוי"ה אדני" מתתא לעילא ומעילא לתתא כנודע"^{קל"ט}:

וכשם שהמלאכים שבעולם הם יחוד בין האלוקות לגשמיות, כך גם לגבי המלאך שבאדם שהוא הגובל אצלו בין הנשמה לגוף, וכדאיתא בספה"ק יסוד העבודה^{קמ"ב} על מה שאמרו חז"ל "בא מלאך וסטרנו על פיו" שהוא בדרך המליצה^{קמ"ג}, והכוונה בזה שעצם התלבשות הנשמה בבואה לזה העולם בתוך גשמי, זה גורם לאדם שישכח את החכמה העליונה שהשיג בטרם היה בגוף^{קמ"ד}.

ישראלקלא"ה להרה"ק אפספא זיע"ע איך שד" מיני ה"חיות" הנושאת את הכסא נוצרים מחיות הקדושה שביבות בני אדם בעת עבודתם להשיי"ת^{קל"ו}, ועיין עוד בדברי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"עקל"ז.

וכן עד"ז מצינו שאף הכוחות הנמוכים ביותר היורדים להחיות את איברי האדם הגשמיים - נקראים אף הם "מלאכים", וכלשונו של האריז"ל^{קל"ז}: "והבן איך קרא לכוחות דנפש מלאכים שהם ורידי הדם שלוחי הנפש להחיות הגוף". כללו של דבר, כל האלוטיות האלוטיות שבעולם או באדם, ובמציבותו במידותיו או בגופו, מכוונים בש"מלאכי אלוקים".

מלאך"ך - יחוד הוי"ה אדני"י

והנה כאשר האדם מקשר את כל הדברים אל חיותם הפנימית ומכיר בשורש האלוקי שבהם, או אז הוא מחבר ומייחד בין שתי השמות "הוי"ה" ו"אדני"י" שעולים יחדיו כמנין "מלאך"^{קל"ח}, שהרי שם הוי"ה רומז על ההשפעה האלוטית ושם אדני"י על המציאות הגשמית התחתונה,

^{קל"א} כמובא בספה"ק אמרי פנחס (שער ה' שבת ומעשים, אות א) קטח"ו: בסוכות אומרים זמן שמחננו, בשביל שהיה שמחת בית השואבה ומשם שואבין רוח הקודש. כל נקרא סוכה לשון סוכה בריח"ק, כי הוא הנושט והמלאכים באים מיוחד רוח אדני, ורוח המלאכים נשמות ליהודם, ולכן בשלשן סוכה נכלל הוי"ו וז"ל חסידים זה בזה, סוכה אות ס' רוח אדני ואת ר' מהי"ו וכן כ"ו. זה סוכה כל בשלשן סוכה נכלל הוי"ו והוא ונבוא בניכם ובנותיכם ודוקינים חלומות וגו' שממחם שיהיה לכולת כל השמות נתפסות רח"ק בעולם קל"ב וכמשי"כ בספה"ק בת עין (פר חיימה) וז"ל: ואח"כ ישלח יעקב מלאכים וגו', פירוש טערה יעקב ליכנס לארץ ישראל, היינו לבחינת קדושה יותר גדולה, ונתיאר לפני היצר הרע. לכן שלח מלאכים (ויקרא עשרת הבריות) ומפיש הכונה מה הם המלאכים, ארצ"ש עלי"ה, מרמז שיהיה בחינת ארצ"ש שלו בבחינת עלי"ה, בחינת שיתוף המסתפקות כל"ל שדה אד"ם. מרמז לבחינת ויד"ם, היינו מעינות שיהיה, לשון ויד"ם אהרן (ויקרא י"ג). גם מרמז ברי"ת ו"ישלח יעקב" מלאכים לפניו ר"ת ומ"ל, בחי למרו"ל את ערלת הלב, שיהיה הלב נקי מכל בלתי לה, יהי רצון שזכנה לזה כן יהי רצון אמן. הרי"ת וימל שמעתי מהרב הקדוש ז"ל מאפסא, אך אינו זוכר בפירוטיו האריך ביאר אותו.

^{קל"ב} כמשי"כ בספה"ק אור לשמים (פר חיימה) וז"ל: מלאכים לפניו, כי סוד התפילה הוא בשביל העלות ניצוצין, כי התפילה היא אורך גבוה (פירוש התפילה פ"ד), ובכל יום ויום נתעלה ק"ק מעביות האדמה ונעשה מהם מלאכים קדושים, ותעלה למעלה למעלה, וזה מלאכים לפניו - כי מסבית האדמה ניצמח ותעלה מלאכים קדושים ע"ה ותעלה לפניו וז"ל.

^{קל"ג} כדאיתא בספה"ק אור לשמים (פר חיימה) וז"ל: וצריך האדם לראות שגדולתו ושמחתו יהי בזה שיתרומם מלכותו ית"ש, וז"ל אותם בשלשן היום כולתם, נצבים לשון נצב מלך ועל כ"ב בתח, דחינו שאתם בני מלאכים, ותכני להמשיך שמות מעילא לתחת מלכותו ית"ש על כל העולם ותהיי נקראים בני מלאכים. היום, מלאך ראש השנה, כי בראש השנה ניכר מלכותו ית"ש עליו.

^{קל"ד} וכן איתא בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר חיימה, אות י"ג) וז"ל: ישלח מלאך ויציאנו, ורומז הוא ב' שנות ימיו ושטאל י מלאך, כי אחר שהניקונו שטאל בימיו נעשה אחדות הוי"ה אדני" גי מלאך, ויציאנו ממצרים.

^{קל"ה} ואלו יבני קדשו (פר חיימה) ז"ל: כמחל"ל בהם לנו רעו יראש אשדמי מסב כיה מסוף העולם ועד סופו עד שלא יבא אליהם העולם ואלו לשם החומר רדיני הנשמה עומדת לפני מלך מה"מ הקב"ה ומתבטלת לכבודו. אכן בצאתה לעולם בא מלאך וסטרנו על פיו, ר"ל מקום התחברות החומר עם הצורה ביחד.

^{קל"ו} כאמור בספה"ק יוספם שם (פר חיימה) וז"ל: אבל כשהיא בגוף האדם בעל בחירה, עיקר כונת הגבול שיתקן עצמו בחיבה יותר, ולא על ידי העניין כי אדם הוא, ואם כן אתה חל זוכרת כל אשר עבר עליה, תעלה במחרכת לטוב ותודע דחייתו, וכמו שהאדם בכל תורה הוא העולם פעם הראשון, וזה כונת ד"ל בארמז בא מלאך וסטרנו ומשכח כל התורה (נדה י"ג ע"ב פ"ד ע"ב), והוא על דרך הפירוש, וז"ל ונחשמה שמה אלקי מעפל, אל היה לה להשנות תיפך כנצח לשנות תיפך רצו לעשות לו מסך ומגדיל, ותתיירא משה רבינו ע"ה ויחמתה עד נעשה לו ח"ן מסך המגדיל, ואמר לו שש"ת אחוז בכסא היינו שנתובה, כי עולם הכסא רומז לתשובה וכדאיתא (ויפ"ט ע"ג) גדולה תשובה שמענת עד כסא הכבוד, בוקעת ועולה ומשכרת כל המסכים המגדילים, ע"כ אין טוב מזה כי אם

שאדם הוא בעולם השפל, אבל התכלית הנעדרת הוא להשיג יראת המלאכים וכבר היה בעולם צדיקים אשר זשיגו יראת הרוממות יותר מן המלאכים. ומאד מאד הוא קשה להשיג יראה זו לכן צריכין כמו שלב עמית מלאכי בצאות משמתי עינין שום עובדים לפני יתברך שמו בתשווקה גדולה כמו שאנו אומרים ותננים בהרבה רשות לה לזה ויראת הרוממות כמו שאנו אומרים עונים באימה ואומרים ביראה. ואם האדם עובד את ה' יתברך באמת בתום לבבו כל אחד ואחד לפי שכלו ומשתוקק להשיג יראת המלאכים ומדבק עצמו בצבא מעלה ובה עושה שעשועין לפניו יתברך שמו יותר מן המלאכים ונעשה דבוק במלכות שמים והוא למעלה מהמלאכים. לכן אנו אומרים בכל יום קדושת יוצר שבוה אנו מדבקים עצמינו בצבא מעלה, ובקדושת עמונו אנו למעלה מעולם המלאכים.

ועוד כתב בעיניו זה בספה"ק ערבי נחל (פר חיימה) וז"ל: ובהו יבואו נוסח ואשר משרתי כולם עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה כי כולם ברויים כולם גבורים וכולם עושים באימה ויראה כי המונה, כי כלמאור דימה בדרענו כי היראה שיראים מלאכי מעלה מה יקרא בגדר פחד, כמו שאנו רואים נחר דינו נגד ונפיק ע"י שמזינים מלך המורא, אם כן ודאי אז נכנס בגדר פחד עבור שום קרובים יותר לה מאתנו בני אדם שובני בני חומר.

^{קל"ז} ואלו דברי קדשו (פר חיימה) וז"ל: והנה יש כמה מיני חיות קדושה העולה מעבודת האדם כי עבודת הוי"ה אדני נחלק כמה חתי' שונות. מצד העובדים שאינם שרים בכוחם והגשמת. וחיות הקדושה העולה מעבודת כולם נקרא חיות קדושה ונושאים את הכסא.

כי יש צדיק שעובד הוי"ה בחיות והתלהבות מאוד ולבו בוער ממש כזה או חיות אש. ויש חיות העולה ע"י מצות ועמ"ל או החיות מוכנה בשם מים. ויש חיות העולה ע"י עבודת האדם בחי מבחי"ה. ובשם כעפר לכל תהיה. ע"י שאמר אצל"ה (ויקרא י"ג). ואנכי עפר ואפר. ויש חיות העולה מעבודה אבא ע"י התעוררות העליונים והוא בחי' רוחין קדושיך. המעוררים את האדם לעבודתו ית"ה.

והנה אלו חיות הנעוררות את הכסא. כי בע גאדי יש כאם היינו נשגופו מר"ה איתריה הם וצ"ח מרכבה לכבודו ית"ה. ויש חיות הנושאת אותו הנה כי ש"ת יסודות אש. וזה מים. עפר. וכאן האדם לחוק הדי' יסודות ולמין בהם חיות כז' שיהיה בהם כל לעבוד אותו ית"ה. והחיות שלהם הוא על ידי האכלה שהאדם אוכל. כי מצד מים, דומים צומח, ח"י מדב"ה. וכל אחד משונה במגוה וטעמו ומכירו. ויש כמה מיני מלאכים אשר בזה יש התברכות יסוד האש. ובהו יסוד האויר. ובהו יסוד המים. או יסוד האש נודע לחכמי הטבעים והרופאים. ועל כן ע"י שאנו אוכלים המאכלים בקדושה, בזה אנו נתונים כן חיות קדושה להיסודות הנ"ל.

^{קל"ח} ועי' משי"כ בספה"ק אמרי פנחס (פר חיימה) וז"ל: אדר דרעו עיניו מביניהם אש, טעם הנשגופים מביניהם טעם התפלה, טעם שש"ת אצל לעולם בלא חיותה. כן א"ל לעולם בלא ישראל, ע"י שהאדם מניע מעניו הרוחות. ומחמת ע"י רמז שיש ששה כנפי ריאה עם העינותיא דזורדא והמלאכים יש להם שש כנפים לאחד ומחמת שרובים להתדבק בעולם המלאכים מזה באים העניונים.

^{קל"ט} בספה"ק אמרי פנחס (פר חיימה) וז"ל: קודם כל נדרי יורד הוא גדול ממעלה וכל המלאכים והנשמות ירדו ממקומן ואין שום מקום שיוכל לטבול אותם ולהכבישם, רק מתלבשים בדמעה שאנו מרדוין לפני ה'.

ועד מובא שם (פר חיימה) וז"ל: הכהי הוא מזקק המחויין בזה ולמה היה הנשמות והמלאכים כולם, ועד וא"י כל מה שהתיקן כוכה יותר מחוכם ביותר.

ועד מובא שם (פר חיימה) וז"ל: העולמות וכל הנשמות הם מסייעים לאדם לככות ולחוציא דמעה מעיניו. וכל אומר שרצונים נשמות לידבק באדם במוחו, ויצאיים דמעות במוחו ועי"ז ותברר המוח שלו כי פלא"ה הדמעות הם פסולת המוח, כמו שנו"ל (תוס' חיימה).

^{קל"י} ע"י חיים, שער ה' פרק ה'.

בכוונת האדם בשעת העשייה, דאם עושה המצווה בהתלהבותקפ, בשמחהקפי ובלא פניותקפי, אזי נברא מזה מלאך ושרף קדוש וטהור, ואילו כאשר עושה זאת בלא הכוונה הראויה אז נברא על ידי זה מלאך חסר שהוא כגוף בלא נשמהקפי, וראה בספה"ק אמרי פנחסקפיד דתיקון המלאכים שנבראו באופן חסר הוא על ידי מסירות נפש, וכמסרפר על הבעש"ט זיע"א עיי"ש.

חלק נוסף מנשמתו אל הפועל, ונעשה והתמסר מרכבה לשכינה, שהרי ענין המלאכים הוא הכרת אלוקותיסי.

ואיתא בספה"ק נועם אלימלךיסי^ק כי אין שום דיבור של האדם הולך לריק ולבטלה, כי או שנברא מזה מלאך טוב או שנברא מזה מלאך רע, הכל לפי כוונת האדם בדיבורוקפסי, וכן גם לגבי מעשי האדם איתא בספרי החסידות הדלכל תלוי

¹⁰⁰ ועוד כתב בספה"ק **ערבי נחל** (פרק יד) כי נודע שנפלו ניצוצי קדושה תוך הקליפה, וכל ניצוץ קדוש הוא בחינת בן מלך ושררר עליו קדושת שם הוי"ה ב"ה. ואנמם ניצוצות קדושות אלו אינם נשמרים, כי בלאו הכי אין באפשריה להמלט מעצמם ולבוא למקום הרמתה אל ה', ולזאת לא מוצא **עושים ענינם** והוא **האופי ניצוצות קדושות הנשמרים**, **כל מצוה ומצוה מוציאה ניצוצות מהתיסים והשייכים אל המצוה היא**, כי ה**ניצוצות קדושות השייכים לוו המצוה אי אפשר להוציאה ע"י מצוה אחת** רק **ע"י מצוה זו**, ואז ומביאין ע"י הניצוץ שהוא אל המקום אשר היה שם אהלו בתחלה אל מקומו הרמתה ונעשה שם שמחה גדולה והניצוץ ההוא הוא קומה שלימה יכונה בשם בן המלך. **והוא ממוזג"ל** (והרי אדר"ב פרק יד) **שהמצוה באה לפני ה' ואומרת פלני בני עשאי, ונברא ממנה מלאך קדוש והוא הניצוץ ההוא.**

¹⁰¹ ואלו דברי קדשו (פרק יח) אכן נראה **דחנה כל דיבור היוצא מהאדם אינו הולך לריק ולבטלה. כי אם מדברי הצדיק הקדוש נברא מלאך קדוש והליומן מואדם ער הניברא לקראת ה' והנה זו הדיבור הוא משוטט בארץ באין מין מצוה על בואו ולצדק אז נופל הצדיק הזה במחשבתו הדיבור ההוא והוא מעלה אל הקדושת.**

וכן איתא בספה"ק **ערבי נחל** (פרק ישימ"ג) **ע"פ השל"ה הק' בזה"ל:** **בא יום הפסוק (הספדר ב"ב) לא יחל דבור וכל היוצא מפיו יעשה ומה שפירש השל"ה ידוע שפירש שהזהיר שלא לפגוע בדיבור ואל יחשוב שכיון שאינו עושה מעשה אין בכך כלום שה אין כי **מהדיבורים של אדם נבראו מלאכים ונשמדבר דיבור טוב עושה מלאך טוב והחייבו בפנסו.** לז"א לא יחל דבור, וי"ל שלא יפגוע הדיבור של א"פם שאינו אלא **דיבור אפילו הכי לא ינמנמו כי כל היוצא מפיו כך יעשה עשה ויבראה אם מלאך טוב או הליומן ודפתי".****

¹⁰² כדאיתא בספה"ק **מאור ושמש** (פרק יתרו) וז"ל:^ק **זהו ידוע שהמלאך שנברא מדברי אדם הוא כפי שכלו ואדם מניח בזה הדיבור כך גדול כל המלאך, וממילא לא היו המלאכים שרים במדריתן וכן כפי כל של לא אחד ואחד שהמלאכים יתוחד ונשבעט נברא מלאך היותו קדוש ויתר דגול, ואלו המלאכים שנבראו מדבריהם בקולות שאמרו נעשה ונשמעו אלו מלאכים בעצמם נתגלו ולא בשעת מתן תורה, ועל ידי שגילה להם הקב"ה אלו המלאכים שנבראו בקולות שלהם ידעו והבינו בעצמם שיהיה להם לומר נעשה ונשמעו ביתר עוז ותעצומות ובהי שעה ידי הכנה שלהם כך בשעת קול ה' בהרבורות, וכל הבינו הפירוש של הדבורות לפי כל קולם שאמרו בנעשה ונשמעו והבינו שקולו של משה רבינו ע"ה היו יתה דגול משלהם על כל הבין יתה מהם ושמעו יתה מהם. על כן **שפיר כתיב וכל העם וראים את הקולות רצה לומר שראו הקולות שלהם בעצמם דהיינו המלאכים שלהם כי מלאכים נקראו קולות המלאכים רבינו בחיי ז"ל** (שמות פרק יט) **ומביא הפסוק (שמות יח) כן יחל כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים, ויקרבים אם כל נקראים מלאכים כדאיתא ברבינו בחיי ז"ל שם ז"ל:** **כאש שאמט ויוצא ברק (תזקאל יט) עיין שם.****

זהו וראו המלאכים והלפידים היוצאים דהיינו הקולות שלהם בעצמם והמלאכים שנבראו מעצמם, וכל השופר מרמוזו לתשובה שעשה כל אחד כי שופר מרמוז לתשובה, ואז הבינו בעצמם שלא היה להם כל **לפגל דהתי מפני הכתון וידעו שהכתה משה היה גדול משלהם**, וירא העם יגיעו ויעמדו מרוחק ואמרו לחכה דבר אתה עמו כי אתה שמתנבט ויתר היתה הרבה מנוסתה לשמענו עמו, על כל שבח הקב"ה יאדם ממנה תורה ורוצים (כז המעשה ידעו כי הסיבה אשר ידברו מי יתו והיה לבבם אז להם כל הימים שידעו בעצמם שחטרם בעבודה ורוצים להבין יתה הרוצים להיות להם הנכה יתירה מעד עתה. ובהו יתורוהו כל הדקדוקים ועוד כמה דקדוקים הרבה.

וכן מביאר בספה"ק **עבודת ישראל** (אבות פ"ד פרק ג) וז"ל:^ק רבי אליעזר בן יעקב אמר העושה מתוה אהת קונה לו פרקליט אחד. והעובר בעבירה אהת קונה לו קטיגור אחד. התשובה והתמסר טובים כתיבה כתיבה הפרוענית. כלאורה המלאך אחד הוא חיותה. ונראה **לפי שלפי גדול שלימות המצוה והתלהבותה, כמו כן גדול השכר. וכל המצוה שהיא קדושה ומשגלל ח"ו שום מיתא ח"ו ועושה תעורבות בזד או רוע עם המצוה, אז כן הליפך השכר, וכמו כן המלאך הנברא מן המצוה, כנדוע בשכל מצוה נברא מלאך מליץ אחד. וכן הליפך מהעבירה נברא מקטיף אחד. זהו המלאך הוא גם כן בשלימות גמור כולו טוב בלי שום תעורבות דבר חסר, כי בקרבו, כי רודאי שש מלאכים שהם מתעוררבו טוב ורע, מה שאינו כן המאדם אינה בשלימות מצוה אור וגו כי המלאך אינו טוב ורומך רק מתעוררבו טוב ורע, וכמו כן בעשיית העבירה, אם הוא עושה העבירה בחמתו בלא במזל ור"ל כמו שהטעמים עושיו וקאות נפשוש הם, אז הוא גם המקטור הנברא מזה הוא רע גמור. אבל שעושה העבירה שלא ברצונו, רכ שיעור תוקפו עליו ולגדל במצות הירא או אפשר לו להבדל ממנו, ואז העבירה אינה בשלימות כי אינו ברצונו, ואך גם בשעת עשיית העבירה**

רצונו היה רק לעבור את האש, ולא להצלמ בשמסיריו והולך זקן וכסיל לכדו בערמימות. נמצא גם המלאך המקטור איננו רע גמור, רק שיש לו איזה צד טוב מזה ההרהור התשובה שהיה לו אף בשעת עשיית העבירה. ומזה יכול להגיע לתשובה האמיתית ורועו יחפך לטוב גמור.

וזהו השעימם מלאים חריות, רומז לזה כי רשע אינו רע גמור עדיין, ורומז לזה העושה העבירה בעל כרחו של יצרו ומתחטר תמיד עליו אף בעת עשייתה, וזה כוונת הנגזר רבי אליעזר בן יעקב שמשנתנו קב ונקי בלי שום תעורבות רע כלל. העושה מצוה אחת, רצ"ל שהיא אחת מיוחדת בשלימות כלתי לה לבדו, קונה לה גם כן פרקליט אחד, רצ"ל שהוא דובר אחד טוב לבד. וכן העובר בעבירה אחת ומכ"ל, מה שאין כך כשהעבירה אינה בשלימות גמור, אז תשובה ומעשים טובים כתירים בפני הפרוענית. רצ"ל אז התשובה שיש לו עם עשיית העבירה והמעשים טובים, הם אצלו כתירים, שעל ידי יכול להגיע לתשובה הנכונה והשלמה.

וכן מביאר בספה"ק **בניא חניא** (ראש פרק יט) וז"ל:^ק אך כל זמן שלא חזר לבדו זכר זה לשמה אין לימודו עולה אפי' ביום המאורות בעולם הצירה והעשיה כי הספירות הן בחי אלהות ובחן מתלבש ומתייחד את אר"ם ב"ה משם ובלא דחילו וחימומו לא יכלא סלקא ולמיקם קדם ה' כמי"ש בתנוקים רק לשמוע עולה לחילתו **מדורין שחן וכוונתה עולמות שבחן ועומדים שבתו נעמדים** וכו"ש הח"ו ז"ל **נבראו הבואי פ"ב שהמתורה היא וכל הציבור נבראים בעולם היצירה והמהצול בלי כוונה נבראים מלאכים בעולם העשייה וכל המלאכים הם עליו חומר וצורה אבל תורה שלא לשמה משם כגון לחיות ת"ח וכו"א יאיתא יתלה ללל למעלה אפי' לחילכו ומדור המלאכים קדושה היא נשאת למטה בעוה"ז הגשמי שהוא מדור הקליפות.**

¹⁰³ כדאיתא בספה"ק **מאור ושמש** (פרק מט) וז"ל:^ק **ידוע ומאמר חז"ל (שבת ז' ד) ה' העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד. ואנמם כל יום יום עושה המצוה, ויש עשיית מצוה שנברא ממנה מלאך ובעשותה אחת שכל מצוות ה' ביותר התלהבות אזי נברא ממנה שרף, והזו היוצאה ה' ממציאים לה על ידי המלאך פירוש שלא היתה הגאולה על ידי מליצת המלאכים הנבראים מזכויות ישראל כי לא מפיק צדקות לזה אל אלא הקב"ה בעצמו דהיינו בוליותו זו על עצמו אלהות ובכבודו הם לבושי השמות שהנעניצו בעצמות אלהות אלו הלבושים וכאמור, ומאליהם נבטסלו והשלימים מחוך גדול התגלות קדושתו ובמסרפר שמו.**

¹⁰⁴ כדאיתא בספה"ק **נועם אלימלך** (פרק יט) בה"ל: **תחדוה בשמחה אז פנך בחינה ג' דהיינו עשיית המצוה בשמחה דהשמחה נקראת פנים שברא על ידה מלאך הקדוש ק"ל.**

¹⁰⁵ כדאיתא בספה"ק **תולדות יוסף** (פרק שתי אותיות ט) וז"ל:^ק **וב"כ בשער היחודים כתבתיו מזה לקמן (שם), מכל מצוה נשפחה מלאך, ואם עשה המצוה בלי פניה אז מה המלאך שנברא מהמצוה הזאת הוא קדוש וטהור, ואם וכו', יעו"ש.**

¹⁰⁶ כמש"כ בספה"ק **ערבי נחל** (פרק יח) וז"ל:^ק **וכן ידוע המצוה שפונק פרקליט אחד, ר"ל שנברא מלאך מכל מצוה ומעשיית המצוה נעשה יום המלאך, והכוונה של המצוה היא נשמת המלאך, וכשעשתה המצוה בלי כוונה היא רוף בלי נשמה, ועל כל פנים יש כן קדושה בנוף והוא, שהיה יתתוה מעשיית מצוה שהוא ברא קדושו, ולכן מתדבקם בעולה כל דור הוטמאה, וכל יום, שאין מצוה זו פועלת פעולתה, בלא אפילו משמא, ולכן דחיינו לה לבד משללחין אותו לחמחו, ולכן עובד דבר זה אינו רגל לרוב ישראל אשר לאו כל מוחא כבילו חנותו המצוה התפלות, התקנה לכלול כל תפלה וכל מצוה בין תפלות ומצוות הצדיקים היודעים הוונות, ואד"ל בפרק ג' דהנשה (תפיל צ"ב) שיש מ"ה צדיקים בכל דור ומ"ה הם בינאטריא אדם והוא קומה שלימה, וכיולמים תפלות ומצות כל ישראל להדבק בתפלות ומצות אותו הצדיקים, ואז כוונותיהן נעשו נשמות לכל תפלות ומצות ישראל.**

¹⁰⁷ וכן איתא שם (שפ"ד) **שבתי משהיא אדרת אדרת המנהג בשמסיריו חתומות, ומשליחם אותו למקום הידוע, ונתתין ומציין לפינוי כל המשקל והעבדים שהיו לו בעת מכלותו, רק שהם כולם אלמים וכושאדם אינו עושה ח"ו המצוה בתקיון, ומכל מצוה נברא מלאך והם מלאכים אלמים לפעמים והוא חיפה וכונין גדול, שישוע בנן עדין ולפינוי משקליו אבמים, או לפעמים מלאך זו בלא יד, או בלא רגל וכדומה, ואין תקנה לזה רק בשמסור כשם להשי"ת באמות, אז ע"י"ה הוא שליית תשבת, ואז נתקיים ג"כ כל המלאכים הנ"ל ודבר זה לא אפשר להבינם כי הוא אינו רע כמשמח אמתות וי"ל אין בנשואיו ¹⁰⁸ **ורכ"ש סמוך לטיוקנו מן העולם. היה לו לחיות עד ב' שעות, ואמר להשי"ת אני נתון לך כמתנה אלו ה"כ שעות, והוא מסירת נפש אמתית.** והאר"ך דובר הר"ל**

נכתב ונערך ע"י הרב חיים פנחס הורוביץ שליט"א

לתרומות והנצחות, ניתן לפנות לטל': 0533115956

תרומות ניתן להפקיד בבנק מרכנתיל 17 סניף 732

מס' חשבון 76879692

ע"ש "בית אשר ורבקה" [ע"ר]

לכל ענייני הגיליון, שאלות והערות,

קבלת הגיליון באימייל, (וכן גיליונות של שנים קודמות, תשע"ט-תש"פ)

ניתן לפנות לכתובת אימייל 2088014@gmail.com

מעוניין להתרים אחרים תמורת אחוזים נאים, בבקשה פנה אלינו!!